

BALOGH LÁSZLÓ

ADALÉKOK A DEBRECENI IPARI TÉGLAGYÁRTÁS TÖRTÉNETÉHEZ¹

Debrecenben a téglagyártás mindig fontos iparág volt. Az első téglavető a vízállásos területen keletkeztek, a Tóció folyó mentén, a mai Nagysándortelep területén és környékén. És talán ez az első feljegyzés, amit a helyi téglavetőkről olvasható: A város vezetősége hallgatólagosan beleegyezett és belenyugodott abba, hogy a téglavető a városárkon kívül lakhassanak, élhessenek. Ezt a tiltást pedig hivatalosan csak 1909-ban oldották fel.²

I. A debreceni téglagyárak lokalizálása a helytörténeti kutatások szempontjából

A XIX. század második és a XX. század első felében számos téglagyár létesült Debrecen főleg nyugati peremvidékén, amelyeket sok helytörténeti forrás említ, mint tájékoztató pontokat, de mivel a mai források, térképek és leírások már nem részletezik ezeket a helyeket, így az utólagos lokalizáció elég nehézé vált. Sajnos van pár kisebb téglagyár, amiket jelenleg sem tudunk teljes mértékben beazonosítani az információk hiánya miatt.

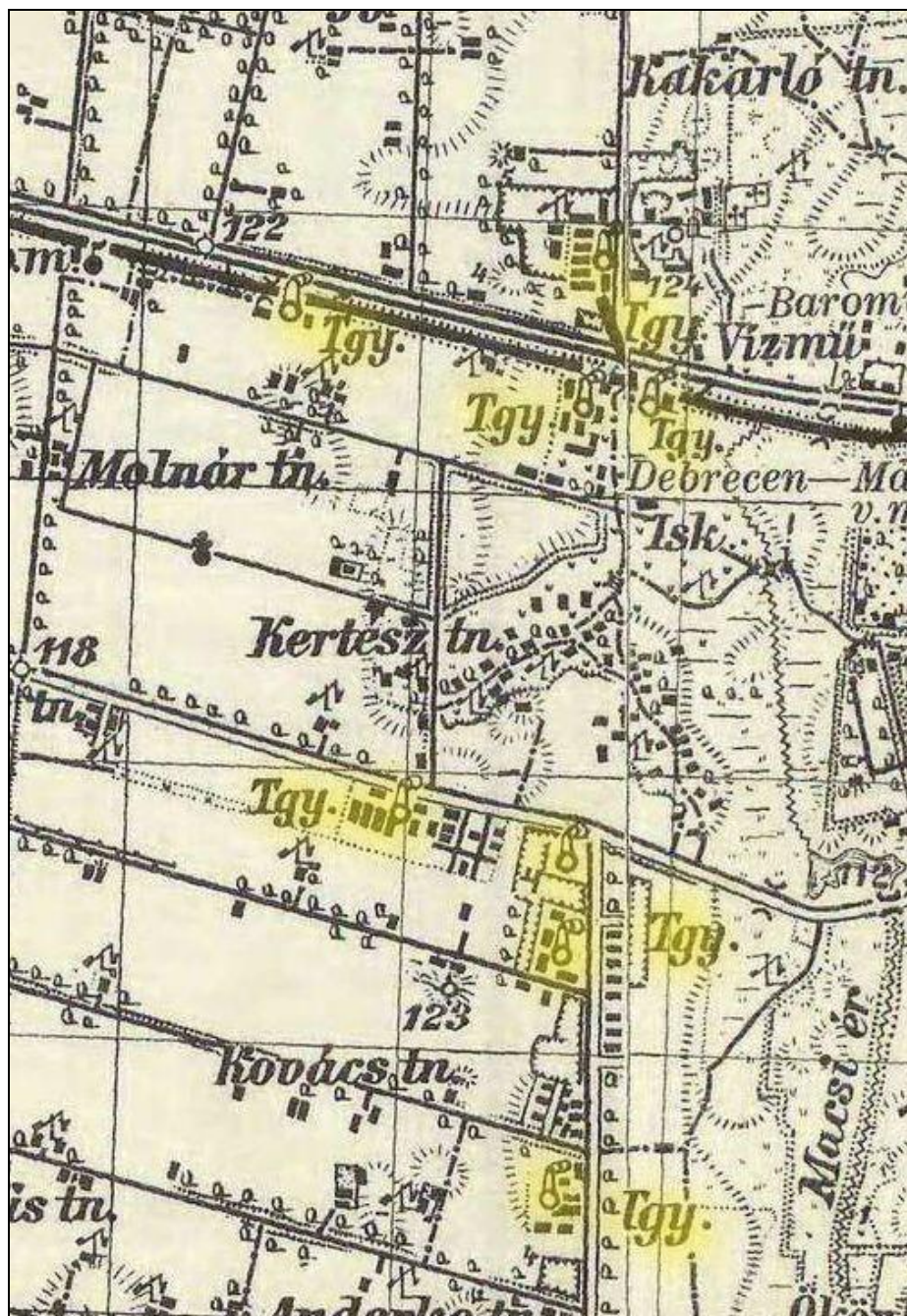
Nagy segítségre volt e munka elkészítésében azonban Szűcs Ernő helytörténeti kutató téglagyártással kapcsolatos tanulmányai, úgymint: „*Téglakartell kialakulása és működése Debrecenben (1936—1944)*” illetve „*Téglagyártás Debrecenben a kapitalizmus korában.*”³ Az ő összeállításait sokszor részben, vagy egészben fogom idézni és felhasználni ezen írásban is. A lokalizálást nehezítette még a Debrecen körülölelő belső legelő, azaz a Bellegelő számozása, amely az idők folyamán többször változott, néha elég drasztikusan, logikátlanul, továbbá, hogy sok téglagyárat csak a címén említettek, hozzá magyarázó, tájékoztató térképet nem készítettek.

¹ Ezúton szeretnénk köszönetet mondani Szoboszlai Szabolcsnak, aki munkájával és tapasztalatával nagy segítséget nyújtott a Debreceni téglagyártás történetének feltárásában, illetve adományaival egyaránt hozzájárult az Első Debreceni Téglagyártás (E. D. T. T.) létrejöttéhez

² Lásd: 16/1909. bkgy. sz. szabályrendelet

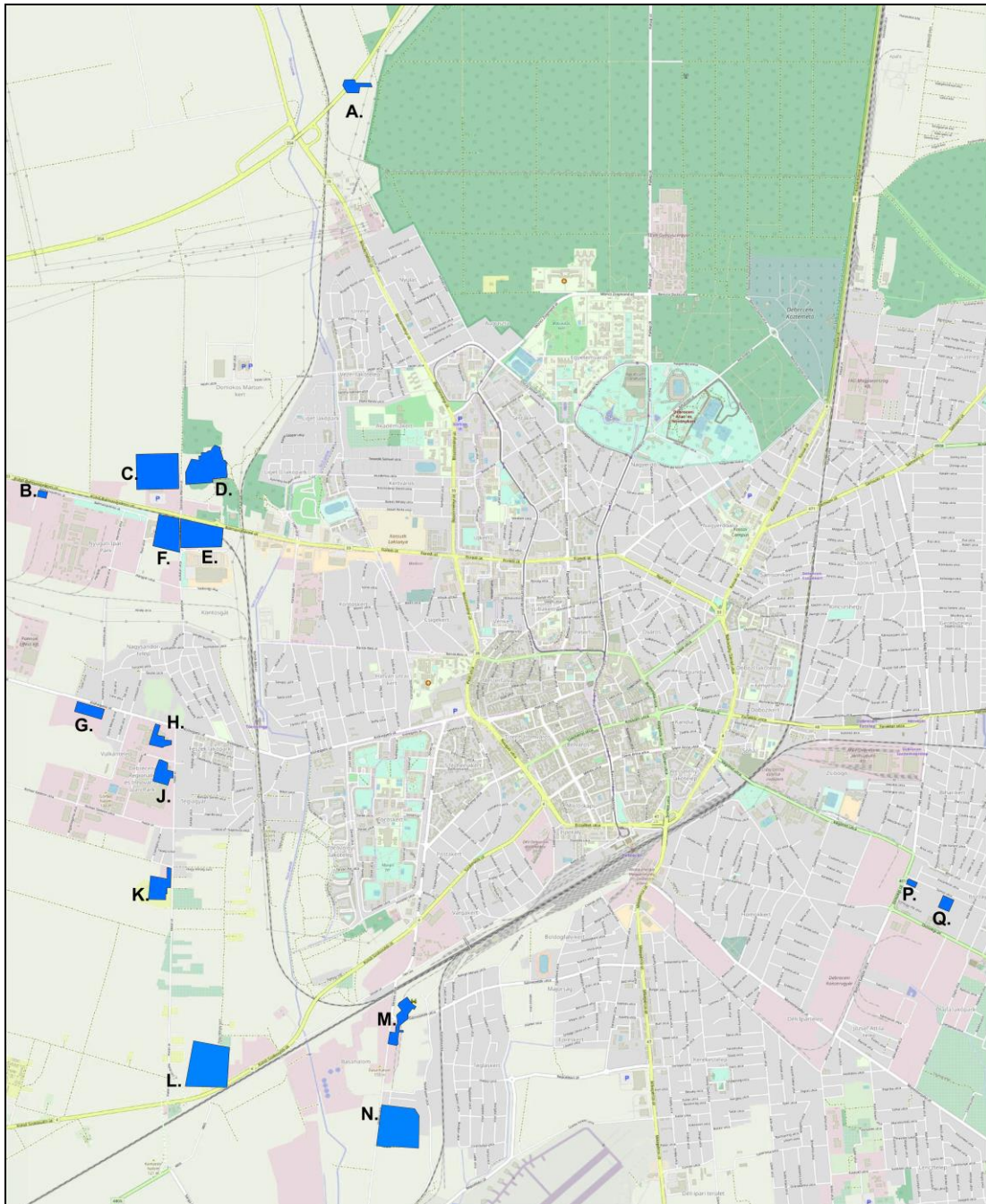
³ SZÜCS ERNŐ 1977: 55-85., SZÜCS ERNŐ 1978: 199-233.

A téгла- és cserépgyártó társaságok és egyéni vállalkozók működési idejének közlésekor az Arcanum Digitális Tudománytár adatbázisában található *Központi Értesítő* és *Magyar Compass* adatait használtam fel, amely szintén nagy segítségemre volt a kutatás során.

1. kép Az 1941-es katonai térkép részlete a téglagyárakkal ⁴

⁴ <https://mapire.eu/hu/map/hungary1941/?bbox=2397436.8684307607%2C6026642.294025052%2C2415619.326534097%2C6032375.07114644&map-list=1&layers=29> A letöltés ideje: 2020. X. 5. Megjegyzés: A szerző saját szerkesztése

2. kép A volt debreceni téglagyárak elhelyezkedése ⁵

A téglagyárak felsorolását és helyük meghatározását a fenti térképen való betűvel jelölés alapján csoportosítottam s e szerint kronológiai sorrendben tüntetem fel, így a történetük jobban áttekinthetővé válik a tulajdonos- és társasági forma váltások nyomán.

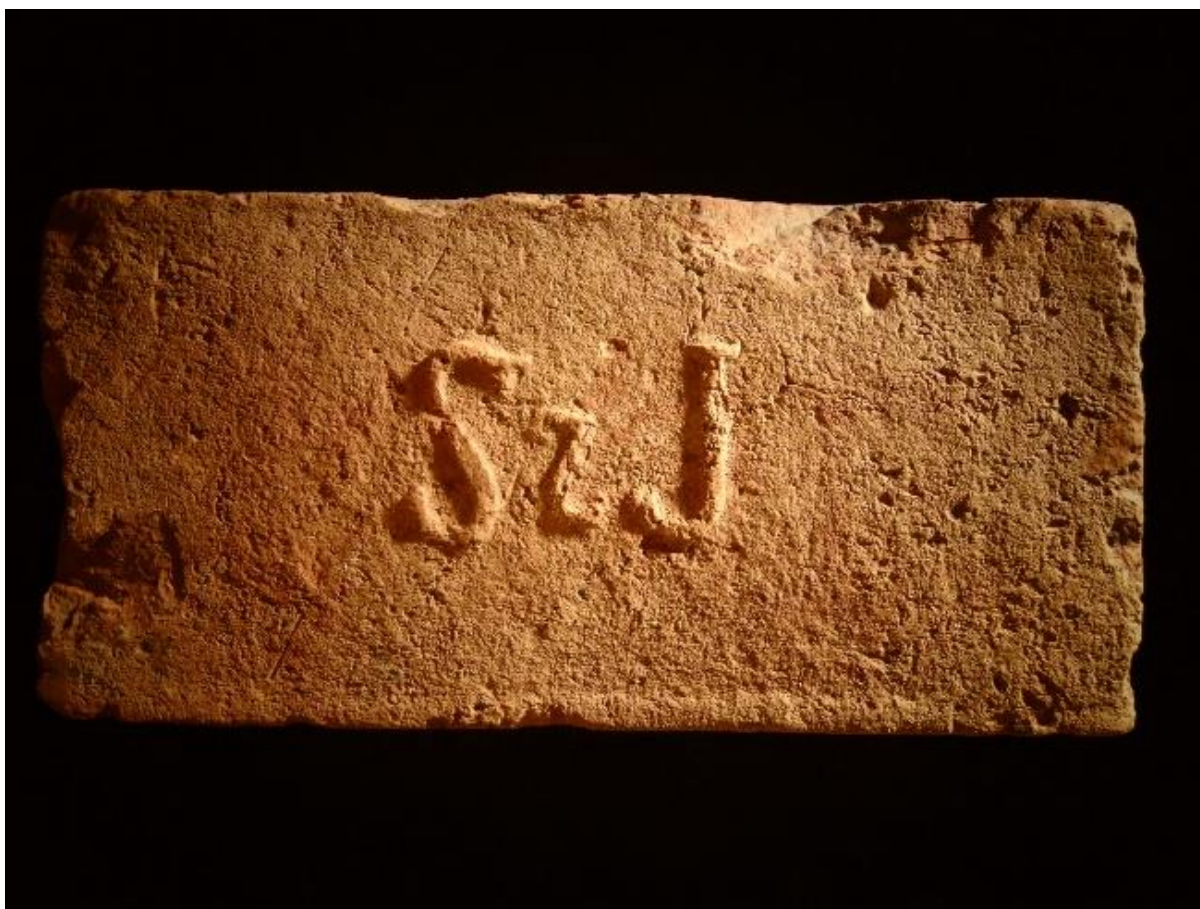
⁵ DMJV. PH. FŐÉPÍTÉSZI IRODA ÉPÍTÉSZETI ARCHÍVUM – MIKROFILMTÁR. A szerző saját szerkesztése

1 . Helyszín: Bellegelő 546/a., Nyulas – Térképes jelölés: A.

1. 1. Szabó József téglagyára

Működés: 1913-1923. között

Egyéb információ: 1913.: Iroda a Böszörményi úton. Telefonszám: 920. ⁶

3. kép Szabó József monogramjával ellátott téglá ⁷

Az 1916-os iparlajstromban jelent meg először Szabó József neve, mint Borz utca 6. szám alatti lakos, akinek a téglagyára a Bellegelő 546/a. számnál, Nyulas alatt, Macson volt. *„A rendelkezésünkre álló források nem közölnek termelési adatokat erről az üzemről, de az*

⁶ DEBRECENI RENDŐRSÉGI ZSEBKÖNYV 1913: 581.

⁷ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

ipartársulati hozzájárulás összege, amit évenként a forgalom arányában vetettek ki, lehetővé teszi számunkra a többi korabeli debreceni üzemhez való viszonyítást. Eszerint a Szabó féle üzem 1916-ban és 1917-ben a Balogh-Vértesy gyárhoz közel hasonló összeget fizetett ipartársulati hozzájárulás címén, 40%-kal többet, mint Szikszay Lajos.”⁸ Ekképpen mégis valamilyen fogalmat alkothatunk a cég termelésének akkori méreteiről.

1. 2. Özvegy Szabó Józsefné téglagyára

Működés: 1923-1929. között

Egyéb információ: 1928-1931.: özv. Szabó Lajosné téglagyára. Kishegyesi út⁹
1930.: Szabó Józsefné téglagyáros (Borz utca 5. szám)¹⁰

Az üzem 1923-tól már Szabó József özvegyének nevéen volt. Az 1920-as években a termelés erősen visszaesett, amit szintúgy az ipartársulati hozzájárulás nagyságrendjéből következtethetünk ki. Ekképpen 1929-ben özv. Szabó Józsefné mindössze 215.40 Pengőt, ugyanakkor a Balogh-Vértesy társaság 781.40 Pengőt, míg Klein Sámuel 1268 Pengőt, Goldstein Lajos pedig 331.50 Pengőt fizettek az ipartársulat pénztárába.¹¹

Szabó Józsefné	téglagyáros	Borz 5	210	1260
----------------	-------------	--------	-----	------

4. kép Szabó Józsefnére vonatkozó bejegyzés 1930-ból¹²

1. 3. Szabó Sándor és neje, Dézsi Margit téglagyára

Működés: 1929-1936. között

Egyéb: Szabó Sándor a néhai Szabó József fia

⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 227.

⁹ DEBRECENI CÍMTÁR 1928: 230., Megjegyzés: Özvegy Szabó Józsefné, néhai Szabó József felesége

¹⁰ Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. A továbbiakban: MNL. HBML. IX. 701/e.

¹¹ SZÜCS ERNŐ 1978: 227.

¹² MNL. HBML. IX. 701/e.

A céget 1936-ban 10 évre bérbe adták Sebestyén Lajosnak, aki gazdasági okok miatt leállította a termelést. Az özvegy haszonélvezeti jogának meghagyása mellett a tulajdonosok ekkor már Szabó Sándor – Szabó József fia –, és neje Dézsi Margit voltak. Ők adták tehát üzemüket a Herskovits-féle gyárhoz hasonlóan bérbe Sebestyén Lajosnak, aki ugyan saját nevében, de a „*Debreceni Tégláértékesítő kft*” javára kötött szerződést 1936. december 22-én egy évre, mégpedig oly feltételekkel, hogy azt további kilenc évre meghosszabbíhatta.

Az évi bérösszeg ez esetben 1500 Pengő lett, de Sebestyén Lajos arra is ígéretet tett, hogy évente legalább egy millió téglát elő fognak állítani ezen a telephelyen, s ezért földhasználati díj címén további 2000 Pengő illette meg a tulajdonosokat. A források azonban sehol nem számolnak be arról, hogy a bérbevétel idején sem üzemelő gyárban ismét megkezdtek volna a termelést.¹³

2. Helyszín: Bellegelő 488., Balmazújvárosi út – Térképes jelölés: B.

2. 1. Alföldi tégl- és agyagipar részvénytársaság

Működés: 1911-1918. között. Megjegyzés: A céget véglegesen csak 1920-ban számolták fel

Egyéb információ: Iroda: Fűvészkert utca 17. szám¹⁴

Az „*Alföldi Tégl- és Cserépgyár Rt.*” – igaz akkor még „*Alföldi tégl- és agyagipari Rt.*” néven –, 1912-ben szerepelt először a város téglagyárainak sorában. A vállalat irodája előbb a Fűvészkert utca 17. szám alatt, majd a Hunyadi utca 10. szám alatt működött. Maga a gyártelep a Bellegelő 488. számnál, a Balmazújvárosi úton volt. Tulajdonosai gyakran változtak, ami meglehetősen gyenge üzletmenetre utal.

Az I. fokú Közigazgatási Hatóság első tulajdonosaiként Bergmann Dánielt, Eisenberger Sámuel, Grósz Józsefet tartotta nyilván. A nehéz helyzetbe került vállalat, az első világháború idején és azt követően is szüneteltethette az előállítást.¹⁵

¹³ SZÜCS ERNŐ 1978: 227.

¹⁴ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIUM 1912. Címtár

¹⁵ SZÜCS ERNŐ 1978: 226-227.

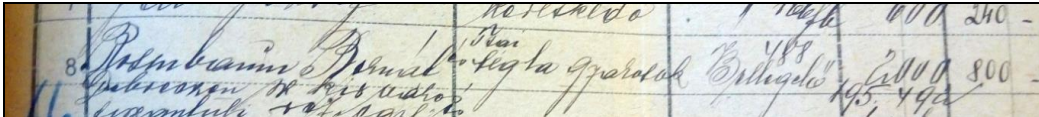
1911. szept. 30. 16030. sz. 658/1	Alföldi Tégla- és Agyagipar Részvénytársaság	Főtelep Debreczen	Megyery, Farkas, Járossy, Cseh Ferencz, dr. Komlóssy Imre, dr. Szilágyi Imre, ifj. Weichinger Károly, Kubek Sándor, Jost Ferencz, dr. P., Mező, Ritter, Thieszen, dr. Széll Kálmán. Együttes czégjegyzés.	Ezen részvénytársaság az 1911. évi május hó 20-ik napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. Székhelye : Debreczen. A vállalat czégja téglá- és esetleg egyéb agyagipari cikkek előállítására és forgalomba hozatalára. Tartama : 30 év, mely bármikor meghosszabbítható. Alaptőkéje 200,000 azaz Kétszázezer korona, mely 1000 azaz ezer darab 200 azaz kétszáz korona névértékű és névre szóló részvényből áll. Az igazgatóság 7—14 czégjegyzésre jogosított tagból áll. Ezek : dr. Megyery Pál, Farkas Lehel, Járossy Lajos, Cseh Ferencz, dr. Komlóssy Imre, dr. Szilágyi Imre, ifj. Weichinger Károly, Kubek Sándor, Jost Ferencz, dr. Polgár Dániel, Mező Ármán, Ritter Ignác, Thieszen Arthúr és dr. Széll Kálmán. A czég érvényes jegyzése úgy történik, hogy az előírt, vagy előnyomott czégszöveg alá két igazgatósági tag, vagy egy igazgatósági tag és egy czégjegyzési jogosultsággal bíró társasági hivatalnok aláírását csatolja. Minden a társaság nevében kiadandó hirdetmény a »Debreczeni Ujság« című napilapban — 14 nappal előbb — fog közhírré tétetni. Okmánytári szám : 195.	VIII/1820/911
1912. szept. 10. 19851. sz. 658/2	Alföldi Tégla- és Agyagipar Részvénytársaság	Főtelep Debreczen		Dr. Megyery Pál igazgatósági tag e minőségének és czégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1911. évf. 99. számát.)	
<p><i>Alföldi Tégla és Agyagipar Rt.</i> " 1914</p> 					
<p>717. Debreczen. — Alföldi tégla- és agyagipar-részvénytársaság. — (1911—1941.) — Alaptőke : 50,000 K — névre szóló 1,000 drb 50 K-ás részvényben. — (Alakult 200,000 K tőkével. 1915-ben részvények 200 K-ról 50 K-ra lebélyegeztetvén, alaptőke 50,000 K lett.) — Felszámolók : Farkas Lehel, dr. Polgár Dániel. — Alapszab. : 1911 máj. 20. — Közl. : Debreczeni Ujság. 1918 ápril. 15-én a felszámolást kimondta.</p>					

5-8. kép Az Alföldi Tégla- és Agyagipar Rt-re vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben, az Iparosok és kereskedők nyilvántartásában, illetve a Magyar Compass hasábján ¹⁶

¹⁶ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1911. IX. 30. 16030. sz. 658/1., illetve KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1912. IX. 10. 19851. sz. 658/2., Lásd még: Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. MNL. HBML. IX. 701/e., továbbá MAGYAR COMPASS 1918.

2. 2. Rosenbaum Bernát és társai téglagyára

Működés: 1918-1923. között

						
Debreczeni törvényszék 1918—54	1918. május 26. Ct. 846. 846/1	Rosenbaum és társai	Főtelep Debrecen Ujföld. Bellegelő 488. szám.		Közkereseti társasági cég. Kezdetét vette 1918. évi május hó 6. napján. Egyforma képviseleti joggal felruházott tagjai: Rosenbaum Bernát nádudvari és Kaufmann Dávid korompai lakosok, kik a cézget külön-külön úgy jegyzik, hogy az írott, vagy nyomtatott czégszöveg alá nevüket írják alá; képviseleti és czéjjezgsi jogosultsággal nem bíró tagja pedig Eisenberger Samu sátoraljaujhelyi lakos, téglá- és cserépgyárosok.	Ct. 846/1918
Rosenbaum és társai. Debrecen Ujföld, Bellegelő 488. <i>Debreceni kir. tvszk 1923. VIII. 17. Ct 846/4. 846/2.</i> — Ezen cég megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1918. évf. 54.) (1923—39.)						

9-12. kép A Rosenbaum téglagyárra vonatkozó bejegyzések az Iparosok és kereskedők nyilvántartásában és a Központi Értesítőben, illetve egy B. R. jelzettel ellátott téglá ami feltehetően ezen céghez köthető¹⁷

¹⁷ MNL. HBML. IX. 701/e., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1918. V. 26. Ct. 846. 846/1., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1923. VIII. 17. Ct. 846/4. 846/2. Megjegyzés: A tégláról készült fotó CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

2. 3. *Alföldi Téglá- és Cserépgyár Rt.*

Működés:	1924-1938. között
Egyéb információ:	1911.: Iroda a Fűvészkert utca 17. szám alatt ¹⁸ 1914.: Iroda a Hunyadi utca 10. szám alatt ¹⁹ 1928-1937.: A gyárat 1928-tól 10 évre bérbe vették, majd 1937. I. 1-től a Debreceni Tégláértékesítő Kft. további 10 évre kibérelte, hogy gazdasági megfontolásból termelő tevékenységet ne folytathasson.

Az „*Alföldi Téglá és Cserépgyár Rt.*”, ahogy azt már korábban is említettük „*Alföldi téglá és agyagipari Rt.*” néven kezdte meg működését 1912-ben, tulajdonosai azonban gyakran váltogatták egymást. A nehéz helyzetbe került vállalat, az első világháborúban és azt követően szüneteltethette a téglaelőállítását, majd a Cégbírószági adatok szerint csak 1923. január 15-én indult újra a termelés, akkoriban azonban már, közkereseti társaságként működött. A tulajdonosok ekkor még ugyanazok – Bergmann Dániel, Eisenberger Sámuel és Grósz József –, mint akiket korábban az I. fokú Közigazgatási Hatóság is nyilvántartott.

Alföldi téglá és cserépgyár Eisenberger, Grosz és Bermann Debrecen, Bellegelő 488. sz.
Debreceni kir. tvszk 1924. I. 28. Ct 1063/8. 1063/1.
 — Közkereseti társasági cég. Kezdetét vette : 1923. évi január hó 15. napján. Együttes képviseleti joggal felruházott tagjai : Eisenberger Sámuel sátoraljaujhelyi, Grosz József és Bermann Dávid debreceni lakós, téglá- és cserépgyárosok, kik a céget együttesen ugy jegyzik, hogy a cégszöveg alatt bármelyik kettő nevét írja alá. — (1924—12.)

13. kép Az Alföldi Téglá- és Cserépgyár Rt-re vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben ²⁰

¹⁸ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1911. Címtár

¹⁹ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1914. Címtár

²⁰ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1924. I. 28. Ct. 1063/8. 1063/1.

Közülük először 1924. augusztus 5-én Eisenberger Sámuel sátoraljaújhelyi lakos lépett ki a közösségből, majd Grósz József követte őt 1925. január 29-én. Ez utóbbi időpontban jelentették be azt is, hogy a társaság tagja lett Goldstein Lajos újfehértói téglá és cserépgyáros. Mivel azonban az alapítók harmadik, utolsó tagja, Bergmann Dániel is kilépett 1926. május 18-án a társaság megszűnt lenni és ettől kezdve Goldstein Lajos lett a gyár egyedüli tulajdonosa.²¹

Alföldi téglá- és cserépgyár Eisenberger, Grosz és Bermann.
Debrecen, Bellegelő 488. sz.

Debreceni kir. tvszk 1924. VIII. 5. Ct 1063/9. 1063/2. — Eisenberger Sámuel társasági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1924. évf. 12.) (1924—38.)

Alföldi téglá és cserépgyár Eisenberger, Grosz és Bermann.
Debrecen, Bellegelő 488.

Debreceni kir. tvszk 1925. I. 29. Ct 1063/11. 1063/3. — Goldstein Lajos újfehértói lakos téglá és cserépgyáros tulajdonostársi minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Grosz József társasági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. — (Lásd 1924. évf. 38.) (1925—28.)

Alföldi téglá és cserépgyár Eisenberger, Grosz és Bermann.
Debrecen, Bellegelő 488.

Debreceni kir. tvszk 1926. III. 18. Ce 2080/12. 1063/4. — Bermann Dávid társasági tagnak a cégből történt kilépése folytán a cég a kereskedelmi egyéni cégek jegyzékének IV. kötet, 147. lapjára 2080/1. folyó és alszám alá változatlan szöveggel átvitetett. (Lásd 1925. évf. 28.) (1926—22.)

14-16. kép Az Alföldi Téglá- és Cserépgyár Rt-re vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben²²

²¹ SZÜCS ERNŐ 1978: 226.

²² KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1924. VIII. 5. Ct. 1063/9. 1063/2., KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1925. I. 29. Ct. 1063/11. 1063/3., KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1926. III. 18. Ce. 2080/12. 1063/4.

<p>Alföldi tégl- és cserépgyár Eisenberger, Grósz és Bermann. Debrecen, Bellegelő 488. sz.</p> <p><i>Debreceni kir. tvszk 1926. III. 18. ad Ce 2080/12. 2080/1. — Cégbirt.: Goldstein Lajos újfehértói lakos, tégl- és cserépgyártó, ki a céget úgy jegyzi, hogy a cégszöveg alatt vezetéknévét írja alá. — Áthozatott a kereskedelmi társaságok jegyzékének VI. kötet 119. lapjáról. (Lásd ugyanezen lap társaségjegyzék rovatai között.) (1926—22.)</i></p>
<p>Alföldi tégl- és cserépgyár Eisenberger, Grosz és Bermann. Debrecen, Bellegelő 448.</p> <p><i>Debreceni kir. tvszk 1931. XI. 6. Ce 2080/13. 2080/2. — Ezen cég megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1926. évf. 22.) (1931—50.)</i></p>
<p>Alföldi Tégl- és Cserépgyár Herskovits Dávid. Debrecen, Bellegelő 488.</p> <p><i>Debreceni kir. tvszk 1932. II. 16. Ce 2261/5. 2261/1. — Cégbirt.: Herskovits Dávid ungvári lakos, tégl- és cserépgyáros, ki a céget úgy jegyzi, hogy a cégszöveg alatt teljes nevét írja alá. (1932—11.)</i></p>

17-19. kép Az Alföldi Tégl- és Cserépgyár Rt-re vonatkozó további bejegyzések a Központi Értesítőben ²³

2. 4. Goldstein Lajos téglagyára

Működés: 1926-1931. között

Goldstein Lajos újfehértói tégl- és cserépgyáros 1925. január 29-én vált a társaság tagjává. Mivel később alapítók harmadik, utolsó tagja Bergmann Dániel is kilépett 1926. május 18-án a vállalkozásból ettől kezdve Goldstein Lajos vált az üzem egyedüli tulajdonosává, és az ő nevében tartották nyilván a céget még 1930-ban is. ²⁴

Goldstein Lajos	téglagyár	Bellegelő 488	331.50	19.8
Goldstein Lajos	téglagyár	-u 253	105.25	6.5
Goldstein Lajos	téglagyár	Bellegelő 488	9360	562

20-21. kép A Goldstein téglagyárra vonatkozó írások az Iparosok és kereskedők nyilvántartásában ²⁵

²³ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1926. III. 18. ad. Ce. 2080/12. 2080/1., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1931. XI. 6. Ce. 2080/13. 2080/2., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1932. II. 16. Ce. 2261/5. 2261/1.

²⁴ SZÜCS ERNŐ 1978: 226.

²⁵ MNL. HBML. IX. 701/e.

2. 5. Herskovits Dávid téglagyára

Működés: 1932-1938. között

Egyéb megnevezés: Herskovits féle téglagyár

A korábbi Goldstein féle téglagyár 1932-től Herskovits Dániel ungvári lakos nevében szerepelt, ő azonban gyártási tevékenységet valószínűleg egyáltalán nem folytatott, mivel egy 1938-ból származó feljegyzés szerint az üzemben már mintegy 10 éve szünetelt a termékelőállítás. Az 1936. év eleje óta ténylegesen működő téglakartell pedig úgymint a „Debreceni Göztéglagyarak Központi Eladási Irodája” illetve a „Debreceni Tégláértékesítő Kft.” 10 évre elmaradt haszon címen, évi 2 ezer Pengőért kibérelte a Herskovits féle üzemet, hogy ott gyártási tevékenység ne folyhasson, s ezáltal egyik lehetséges vetélytársát félreállítsa.

Bérleti egyezséggel 1937. január 1-től tehát az 1938-at megelőző tíz évben már szünetelő gyár újabb 10 évnyi passzivitásra lett kényszerítve, ezért 1938. szeptember 13-i keltezésel, a Cégbírószági bejegyzés szerint a gyárat megszüntnek, üzemen kívülnek minősítették.²⁶

Alföldi Téglá és Cserépgyár Herskovits Dávid. Debrecen, Bellegelő 488.
Debreceni kir. tvszk 1932. II. 16. Ce 2261/5. 2261/1.
 — *Cégbirt.:* Herskovits Dávid ungvári lakos, téglá és cserépgyáros, ki a céget úgy jegyzi, hogy a cégszöveg alatt teljes nevét írja alá. (1932—11.)

Alföldi Téglá és Cserépgyár Herskovits Dávid. Debrecen, Bellegelő 488. sz.

Debreceni kir. tvszk 1938. IX. 13. Ce 2261/8. 2261/2. — Ezen cégnek az 1927. évi III. tc. 2. §-a alapján — hivatalból való törlése bejegyeztetik. (Lásd 1932. évf. 11.) (IV. kötet, 196. lap.) (1938—41.)

22-23. kép A Herskovits féle téglagyárra vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítő lapjain²⁷

²⁶ SZÜCS ERNŐ 1978: 226-227.

²⁷ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1932. II. 16. Ce 2261/5. 2261/1., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1938. IX. 13. Ce. 2261/8. 2261/2.

3. Helyszín: Bellegelő 504-507. Balmazújvárosi út 11., illetve Balmazújvárosi út 5. szám
 – **Térképes jelölés: C.** ²⁸

3. 1. Debreceni Gőztéglagyár Rt.

Működés: 1907-1980. között

Egyéb megnevezés: Serly téglagyár

Egyéb információ: 1913.: Az iroda a Csapó utca 4. számnál volt. ²⁹

1922.: A gyár irodája a Kossuth utca 34. számú ingatlanban volt. ³⁰

1924.: A cég irodája a Piac utca 22-24. számú épületben volt. ³¹

1944.: E helyen gyűjtötték össze a debreceni zsidó lakosságot, ahonnan tovább szállították őket munkatáborokba, koncentrációs táborokba.

1945.: A cég a Hortobágyi Téglagyár Munkaszövetkezeté lesz

Debreceni törvényszék	1907. április 26. 7181. sz. 451/1	Debreceni Gőztéglagyár Részvénytársaság	Főtelep Debreczen	Dégenfeld, Kemény, Stegmüller, Koncz, Tóth, Szántó. Együttes cégjegyzés.	Ezen részvénytársaság az 1906. évi december hó 30-ik napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. Székhelye: Debreczen. A vállalat célja: Debreczenben téglá- és cserépgyártásnak s ezekkel rokon iparágaknak folytatása s ezen iparágak fejlődésének alkalmas eszközökkel való előmozdítása. Tartama: határozatlan idő. Alaptőkéje: 150,000, azaz egyszázötvenezer korona, mely 750 darab névre szóló 200 korona névértékű részvényből áll. Az igazgatóság hat tagból áll, kik a cég jegyzésére mindnyájan fel vannak jogosítva. Az alapítók által kinevezett első igazgatóság tagjai: gróf Dégenfeld József, dr. Kemény Móricz, Stegmüller Árpád, Koncz Lajos, Tóth Lajos és Szántó Győző. A cég érvényességére az előnyomott vagy irt cégszöveg alá két igazgatósági tag, vagy egy igazgatósági tag és egy a cégjegyzésre feljogosított tisztviselő együttes aláírása szükséges. Minden a társaság nevében kiadandó hirdetmény egy debreczeni lapban — 8 nappal előbb — fog közhirre tétetni. Okmánytári szám : 112.	VIII/1031/907
-----------------------	-----------------------------------	--	-------------------	--	--	---------------

24. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt. alapító bejegyzése a Központi Értesítőben ³²

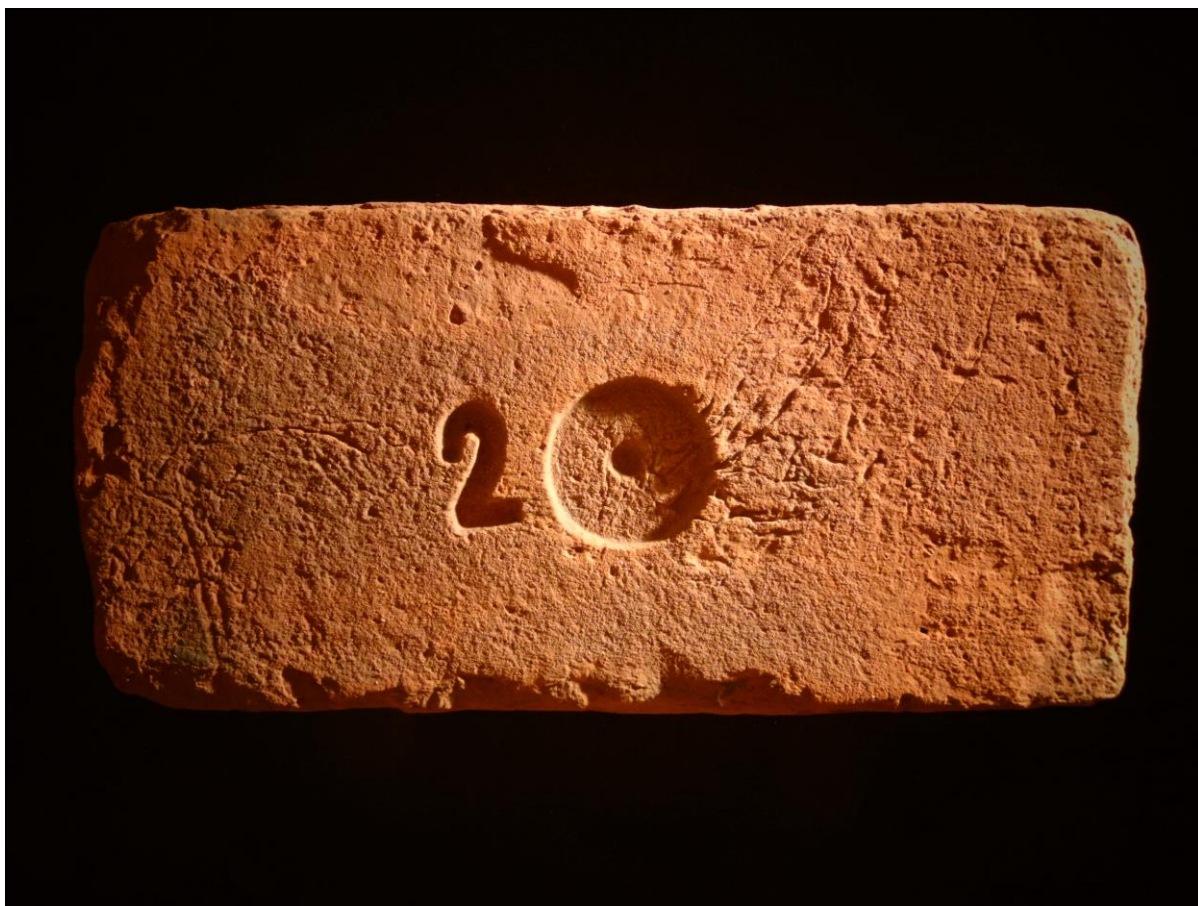
²⁸ MAGYARORSZÁG CÍMTÁRA 1924: 701.

²⁹ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1913. Címtár

³⁰ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1922. Címtár

³¹ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1924. Címtár

³² KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1907. IV. 26. 7181. sz. 451/1.

25. kép A Debreceni Gőztéglagyár terméke³³

Az összes debreceni téglagyár közül kapacitásával messze kiemelkedett a Debrecen Gőztéglagyár. Míg a többi helyi téglagyár külön-külön mintegy 10-40 hold kitermelhető földterülettel rendelkezett, addig ez a vállalat egymaga 110 kataszteri holdat birtokolt. Kapacitását rövidesen évi 25 millió darab téglára növelte, ami azt jelentette, hogy egymaga annyit termelt, mint a nyolc másik gyár együttvéve.

A Gőztéglagyár Rt. alakuló közgyűlését 1906. december 30-án tartották, ahol 36 alapítótag vett részt, összesen 431 részvénnyel. A néhány hónappal későbbi 1907. április 26-i alapszabályt elfogadó közgyűlés viszont már 150 ezer Koronában – 750 db. 200 Koronás részvénnyel szabta meg a társulat alaptőkéjét. A gyár építése gyorsan folyt és az első körkemence 1907. augusztus 18-ra el is készült. Az alakulás kimondásától számított mintegy nyolc hónapra már megindult a termelés.

³³ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

A Bellegelő 504. számú területen fekvő gyár gyorsan fejlődött. Az első teljes termelési évre, 1908-ra mintegy 3 millió téglát előállítását tűzték ki célul, sőt a cserépvetést már ez év tavaszán meg szerették volna kezdeni. Később 1910-ben mivel Debrecenben erős lendületet vett az építkezési hullám tervbe vették a telep harmadik körkemencéjének kivitelezését is. Az 1911-es főszezonra, májusra már működött az új gyári egység és elmondható, hogy 1910-1912 között rendkívül nyereséges volt az üzem.

Mindezek mellett a Debreceni Gőztéglagyár honosította meg a cívisvárosban a nagyipari téglaelőállítást, legalábbis az igazgatóság 1908 tavaszi beszámolója szerint: „*A géptéglagyártás kísérletezésére egy mágiasajtót hoztunk próbagyártás céljából, s azzal mintegy 14 napig dolgoztunk, melynek eredményeként az 1908. év folyamán már megkezdjük a géptéglagyártást is.*”³⁴ A cég 1908-ban azonban inkább még az újabb körkemencék kialakítását helyezte előtérbe, de nem mondtak le tervükről, így 1912 áprilisában megtörtént a mágiasajtó üzembehelyezése, amivel hosszú időre behozhatatlan technikai fölényre tettek szert. A gyors fejlesztések viszont tökebevonást igényeltek, így 1913. február 15-én a társaság a közgyűlésükön újabb 250 db. részvény kibocsátását szavazta meg, s így az alaptőke már 200.000 Koronára rúgott.

A Balkán háborút követően, és a világháborús készülődés idején 1913-tól az addigi gyors városfejlődés megtorpant, a várt nagy építkezések elmaradtak, s a termelés további feltuttatására vállalkozó üzem kénytelen volt kapacitásainak egy részét a nagy háború idején kihasználatlanul hagyni. A kialakult helyzettel azonban nem csak a Gőztéglagyár találta szemben magát. Tovább nehezítette a történetet az általános szénhiány és a fűtőtermék drágulása mellett a szakképzett munkaerő besorozása, illetve hogy a központi rendelkezések miatt a kész tégláákat nem lehetett az előállítási költség növekedésének arányában emelni, a téglagyárak tehát sorra veszteségesé váltak. Az iparág vállalkozóit azonban mindez nem riasztotta vissza. Számoltak vele, hogy a béke éveiben az újból meginduló építkezések lehetővé teszik veszteségük kiegyenlítését, egyes tőkés körök a másutt szerzett háborús nyereségüket így a téglagyárak fenntartásába fektették. Serly Gusztáv egyike volt a Gőztéglagyár alapítótagjainak, 15 részvényével azonban nem tartozott a 40-50 részvényes rendelkező csúcscsoport közé. Sőt, olyannyira nem, hogy nem választották be az igazgatóság tagjai közé sem.

³⁴ SZÜCS ERNŐ 1978: 212.

Később 1917-re viszont Serly Gusztáv részvényeinek száma megszorodott, s így bekerült a gyár igazgatóságába. Az akkor már öt éve veszteséges vállalat vezetősége úgymint gróf Dégenfeld József, Stégmüller Árpád és dr. Kemény Mór ugyanis lemondott, illetve két másik igazgatósági tag Koncz Lajos és Szántó Győző megbízatása lejárt. Helyükre Serly Gusztáv takarékpénztári vezérigazgatót, Szent-Királyi Tivadar iparkamarai elnököt, Szabó Lajos birtokost, és dr. Balogh Gézátt választották meg az új igazgatóság tagjainak. Annyi különbséggel, hogy Szabó Lajost 1921-ben Kövy Lajos váltotta, az 1917-ben a vállalat élére kinevezett vezetők lettek azok, akik évtizedekre meghatározták a Góztériagyár sorsát. Közülük is egyre inkább a Serly család emelkedett ki.

718. Debreczen. — Debreczeni góztéglagyár részvénytársaság. — (1906—.) — TII. : (iroda) 102. (gyár) 509. — Táv.-cz. : Góztéglagyár. — 300 munkás. — Gyárt: téglá- és cserépgyártás. — Évi gyártási képesség : 25 millió. — Alaptőke : 200,000 K — bemutatásra szóló 1000 drb 200 K-ás részvényben. — (Alakult 150,000 K alaptőkével. 1913-ban új 250 darab 200 K-ás részvényrel 200,000 K-ra emeltetett.) — 150 PH gép. — 1 részv. 1 szav. — Részvényár 1917 végén K : 210. — Osztalék 1913—17-re K : 0, 0, 0, 0, 0. — Szelv.-bev. : Debreczeni első takarékpénztár Debreczen. — Igazgatósági tagok : Szentkirályi Tivadar, Szabó Lajos, Serly Gusztáv. Felügyelő-bizottság : Komlóssy Dezső, Szabó Sándor, Steinberger Adolf, Ulrich Jenő (póttag). — A céget jegyzi: két igazgatósági tag. — Alapszab. : 1906 decz. 30. — XI. könyv. : 1918 ápr. 13

Debreceni Góztéglagyár Rt. Ferencz József-út 70. Alakult : 1907. — Telefonszám : 25—69. Sürgőnyelv : Góztéglagyár. Postapostcskksz. száma : 10,466. — Igazgatósági tagok : Serly Gusztáv (elnök), ifj. Serly Gusztáv. — Ügyvezetés : Vezérigazgató : Serly Gusztáv. Igazgató : ifj. Serly Gusztáv mérnök. Jogtanácsos : dr. Elek Dezső. — Felügyelőbizottsági tagok : Tóth Béla (elnök), Papp Géza, dr. Nagy Sándor. Alaptőke : 150,000 pengő, mely 1000 drb 150 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 január 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az alaptőkét 150,000 pengőben állapították meg és a részvényeket 50 : 1 arányban vonták össze. Gyártételep : Debreczen, Bellegető 504. — Üzletköre : téglá- és cserépgyártás. —

26-27. kép A Debreceni Góztéglagyár Rt-re vonatkozó bejegyzések a Magyar Compass 1918-as hasábjain ³⁵

Később 1921-ben, amikor az 1920-as év mérlegadatait tárgyalta a közgyűlés Gaszner Géza a Debreceni Első Takarékpénztár képviselője szólalt fel, amely cég 306 góztéglagyári részvennyel rendelkezett. „Kifogásolta, hogy túl keveset tervezett be a Serly Gusztáv és a köréből álló igazgatóság osztalékra (részvényenként 10 Koronát, így az 1000 db. részvény után mindössze 10.000 Koronát), ugyanakkor túl sokat az igazgatósági, felügyelő bizottsági és tisztviselői jutalékokra (6+1+3 = 10.000 Koronát). Felszólalása során kérte, hogy az érdekelteket zárják ki a szavazásból.” ³⁶

³⁵ MAGYAR COMPASS 1918.

³⁶ SZÜCS ERNŐ 1978: 214.

Ezt az indítványt az elnöklő Serly Gusztáv elutasította, majd a mérleg elfogadását szavazásra bocsájtotta. Ezek után 604-en elfogadták az indítványt 306-an pedig ellene szavaztak miután pont ennyi volt a Debreceni Első Takarékpénztár részvényeinek száma. „Az eredmény tükrözte, hogy Gaszner egyedül maradt véleményével és Serlynek – akinek ekkor már 377 saját részvénye volt a vállalatnál –, a magas igazgatósági tiszteletdíjakban szintén érdekelttek együtt sikerült akarátát keresztül vinnie. Gaszner ugyanezen a közgyűlésen még egy kísérletet tett a vállalatot önmaguk érdekében khasználók ellen. A felmentvény megadásánál újból tiltakozott, de hasonló arányban mint az előbb, ismét leszavazták.”³⁷

Debreczeni Gőztéglagyár Részvénytársaság. Debreczen.

Debreczeni kir. tvszk 1921. VI. 11. Ct 451/20/1921. 451/8. — Kövy Lajos igazgatósági tag e minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Szabó Lajos igazgatósági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1918. évf. 72.) (1921—24.)

28. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt-re vonatkozó 1921-es bejegyzés a Központi Értesítőben³⁸

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy az I. világháború után súlyos csapás érte az üzemet, a kivonuló román csapatok ugyanis elrekvirálták a gyár nagy teljesítményű gőzgépét, s azt csak 1923-ban pótolták egy kisebb 35 lóerős géppel, ami viszont nem tette lehetővé a teljes termelést. Így a berendezések nagyrésze még 1928-ban is üzemen kívül állt. A gyárban csak 1929-ben szereztek be egy új 150 lóerős gőzgépet, s addig csak kézi előállítás folyt.

Az 1922. november 27-én megrendezett közgyűlésen, az infláció miatt tőkeemelést hajtottak végre a cégnél. „A korábbi ezer db 200 Koronás névértékű részvény mellé 9 ezer új 200 Korona névértékűt bocsátottak ki. Az új részvények döntő részét, 8 ezer darabot a Szabolcs vármegyei Takarékpénztár vásárolta fel. De Szent-Királyi Tivadar is már 200, Serly Kálmán 212, Serly Gusztáv 345 db részvénnyel és vele együtt ugyanennyi szavazati joggal rendelkezett. A velük szemben álló csoport vezéralakja Versényi Tivadar volt, aki az 594 rész-

³⁷ SZÜCS ERNŐ 1978: 214.

³⁸ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1921. VI. 11. Ct. 451/20/1921. 451/8.

vénnyel rendelkező Debreceni Első Takarékot képviselte.”³⁹ A 1923. március 17-i közgyűlésen tehát már két különálló tábor csapott össze érdekeiket összeütköztetve. Mindközben 1923-ra a Köntösgáti Téglagyár Rt-t is beolvasztották cégükbe, amelynek két körkemencéje volt. A két gyártelepen együtt így már összesen öt körkemencével rendelkeztek, amelyek 16 kamrásak voltak, s egyenként 10-10 ezer nagyméretű téгла égetésére voltak alkalmasak.⁴⁰

A közgyűlés hangulatára jellemző, hogy már a jegyzőkönyv hitelesítők személyének kijelölésénél megkezdődtek a csatározások. Az elnöklő Serly Gusztáv dr. Gájásy Jakabot a Szabolcs vármegyei Takarékpénztár képviselőjét, és Somlyai Józsefet javasolta hitelesítőknek, Versényi Tivadar ellenben azt indítványozta, hogy a kinevezett személyek egyike a Debreceni Első Takarékpénztár képviselője legyen, de maradtak az eredeti jelöltek.

Mindezen felül Versényi azt is kifogásolta, hogy alacsonyak az osztalékok, amit az igazgatóság mindösszesen 20.000 Koronában határozott meg, a felügyelő bizottság két tagja dr. Láng Sándor és Steinberger Adolf pedig nem volt hajlandó aláírni a mérleget mivel szerintük az 1,2 millió Korona vezérigazgatói és igazgatói együttes fizetés, illetve az igazgatóság tagjainak tiszteletdíja, amely 200.000 Koronára rúgott túl volt árazva a 20 ezer Koronában megszabott osztalékhoz képest. Mindezek mellett pedig nem tekinthettek be az üzleti könyvekbe sem, így felügyeletüket lényegében nem is gyakorolhatták. Sőt! Az előző évek eredményszámláitól eltérően ebben az évben nmár em szerepelt külön rovatként a „Fizetések” rész, helyette csupán az „összes üzemi kiadásokat” tüntették fel, így még inkább lehetővé vált a Serlyék által húzott óriási jövedelem elbújtatása.

„A gyűlés további menetében Serly Gusztáv a Versényi és a két felügyelő bizottsági tag által felvetetteket kemény hangon utasította vissza, sőt nem adott felvilágosítást arról sem, hogy a mérlegbe feltüntetett árukészlet milyen számítások alapján lett ilyen magasra értékelve. Ellen javaslatában felszólította a közgyűlést, hogy a felügyelő bizottsági tagok sorából töröljék dr. Lángot és Steinbergert. Dr. Láng a szavazást megelőzően önként lemondott, Steinbergert pedig a közgyűlés határozathozatallal törölte a felügyelő bizottsági tagok sorából és helyükre Somlyai Józsefet valamint Mócz Aladárt választotta meg.”⁴¹

³⁹ SZÜCS ERNŐ 1978: 214.

⁴⁰ SZÜCS ERNŐ 1978: 214-215.

⁴¹ SZÜCS ERNŐ 1978: 215.

A gyűlésen egyébként több más kérdésben is óvással élt Versényi Tibor és Blaskovics Mihály, de leszavazta őket a Szabolcs vármegyei Takarékpénztár és a Serlyék által képviselt többségi tulajdonosi kör, így végül 9282:620 arányban a közgyűlés elfogadta a mérleget. Versenyhátsáik vélemény érvényesítését teljesen ellehetetlenítették és szép lassan kiszorították őket a Gőztéglagyár ügyeinek intézéséből, ekképpen a továbbiakban is a bevételek nagy részét fordították a maguk díjazására, és az üzem korlátlan urai lettek. A következő évben 1924. június 27-én az ellenfelek már meg sem jelentek a közgyűlésen. Serly Gusztáv ekkor jelentette be, hogy az előző évi mérleget, az azt ellenzők bíróilag is megtámadták, de a pert megnyerték.

Debreceni gőztéglagyár részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1925. I. 23. Ct 451/34, 451/11.
— Az 1924. évi június hó 27. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alapszabálymódosítás bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság alaptőkéje 10 000.000 azaz tízmillió korona, mely 1000 (egyezer) darab egyenként 10 000 (tizezer) korona névértékű bemutatóra szóló részvényből áll. — (Lásd 1923. évf. 24.) (1925—28.)

29. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt-re vonatkozó 1925-ös keltezésű bejegyzés a Központi Értesítőben ⁴²

Szent-Királyi Tivadar 1926-ban meghalt. Helyére az igazgatóságba Serly Gusztáv és Kövy Lajos mellé harmadik tagnak Serly Kálmánt választották be, aki pedig 1934-ben halálozott el. Miután Kövy Lajos 1936-ban szintén elhunyt az igazgatóság tagja, és a gyár igazgatója ifj. Serly Gusztáv lett, míg az igazgatóság másik tagja és a gyár vezérigazgatója id. Serly Gusztáv maradt. A vállalat azonban 1938-ban, az 1925-1943. közötti időszak második legnagyobb veszteségét könyverlhette el, a hitelbevonást pedig tovább emelte az 1941-ben megvásárolt Alföldi Takarékpénztár „*Vulkán*” nevű téglagyára is, amelynek azonban ugyancsak két egyenként 16 kamrás körkemencéje volt, terenként 8-8 ezres befogadó képességgel. Ezáltal viszont a debreceni téglagyártás több mint 60%-nak a tulajdonosaivá vált a cég. ⁴³

⁴² KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1925. I. 23. Ct. 451/34., 451/11.

⁴³ SZÜCS ERNŐ 1978: 215-216.

898. Debrecen. — DEBRECENI GŐZTEGLAGYÁR RT. — (1906—). — Iroda: Kossuth-u. 34. — Tlf. : (iroda) 14—12, (gyár) 569. — Táv.-e. : Gőztéglagyár. — 300 munkás. — Alaptőke : 180.000 P — 1.200 drb 150 P-s részvényben. — (Alakult 150.000 K alaptőkével. 1913-ban 200.000 K-ra, 1922-ben 2.000.000 K-ra, 1924 jún. 27-én 10.000.000 K-ra emelve. 1926 ápr. 26-án a felértékelésnél 150.000 P-ben megállapítva; 1927 május 4-én 200 drb új részv.-el 180.000 P-re emelve.) — Osztalék 1921—26-ra K : 10, 10, 100, 10.000, 10.000, P : 2.—. — Igazgatóság : Serly Gusztáv, Kövy Lajos, Serly Kálmán. Felügyelő-bizottság : dr. Nagy Sándor, Mócz András, Buray Sándor. Vezérigazgató : Serly Gusztáv. Főkönyvelő : Papp Géza. Gyárigazgató : Appellshoffer Ferenc. — Közgy. : 1927 ápr. 18.

30. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt-re vonatkozó 1927-re keltezhető bejegyzés a Magyar Compassban ⁴⁴

Egyébként a vállalati tartalékok felhasználását jelzi, hogy a nyugdíjalap ami 1927-re elérte a 30.000 Pengőt, 15.000, majd 8.000 Pengőre zsugorodott. Megállapítható, továbbá hogy az üzem 1929-től rohamosan csökkentette dolgozói létszámát is. Lényegében 1931-1933. között termelést egyáltalán nem folytatott. Ennek ellenére az 1929-ben már meglévő árukészletének négy év alatt sem sikerült mintegy a felét eladnia, ami jól tükrözi a debreceni téglagyarak, s köztük a Gőztéglagyár válság idején történő nehéz értékesítési helyzetét. „Érdemes arra is felfigyelni, hogy az üzem felszerelésének értékét egészen 1941-ig mélyen a valóságos alatt állították be a mérlegbe. Nehezen feltételezhető ugyanis, hogy egy ilyen nagyságrendű üzem felszerelésének értéke mindössze 5.64 Pengő lett volna.” ⁴⁵ S mindezek felett volt év, 1928-ban, amikor 380 fő, és megesett 1933-ban, hogy mindösszesen, csak 8 főt alkalmaztak. ⁴⁶

701. Debrecen. — Debreceni gőztéglagyár rt. — (1907—). — Iroda : Kossuth-u. 34. — Tlf. : (iroda) 14—12, (gyár) 569. — Táv.-e. : Gőztéglagyár. — 300 munkás. — Alaptőke : 150.000 P — 1.000 drb 150 P-s részvényben. — (Alakult 150.000 K alaptőkével. 1913-ban 200.000 K-ra, 1922-ben 2 m K-ra, 1924 jún. 27-én 10 m K-ra emelve. 1926 ápr. 26-án a felértékelésnél 150.000 P-ben megállapítva.) — Osztalék 1922—27-re K : 10, 100, 10.000, 10.000, P : 2, 3. — Igazgatóság : Serly Gusztáv, Kövy Lajos, Serly Kálmán. Felügyelő-bizottság : dr. Nagy Sándor, Moóc András, Buray Sándor. Vezérigazgató : Serly Gusztáv. Főkönyvelő : Papp Géza. Gyárigazgató : Appellshoffer Ferenc. — Közgy. : 1928 márc. 22.

Vagyon 1927 dec. 31. : Készpénz P 6.321. — Ingatlanok P 165.188. — Felszerelés P 6. — Adósok P 79.365. — Váltók P 1.199. — Értékpapír P 31.000. — Áruk P 108.735. — Összesen P 391.814. — Teher : Részvénytőke P 150.000. — Tőketartalék P 150.836. — Tartaléktőke P 8.000. — Nyugdíjalap P 30.000. — Hitelezők P 19.244. — Átm. tételek P 3.225. — Nyereség P 30.509. — Összesen P 391.814.

31. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt-re vonatkozó 1928-ra keltezhető jegyzet a Magyar Compassban ⁴⁷

⁴⁴ MAGYAR COMPASS 1927.

⁴⁵ SZÜCS ERNŐ 1978: 217.

⁴⁶ Lásd bővebben: SZÜCS ERNŐ 1978: 212-218.

⁴⁷ MAGYAR COMPASS 1928.

826. Debreczen. — Debreczeni gőztéglagyár részvénytársaság. — (1906—.) — Iroda : Kossuth-u. 34. — Tlf. : (iroda) 14—12, (gyár) 569. — Táv.-cz. : Gőztéglagyár. — 300 munkás. — Gyárt : tegla- és cseréparukat. — Évi gyártási képesség : 25 millió. — **Alaptőke : 2.000.000 K** bemutatóra szülő **10.000** drb **200** K-ás részvényben. — (Alakult 150.000 K alaptőkével. 1913-ban új 250 darab 200 K-ás részvényvel 200.000 K-ra, 1922-ben 9.000 drb 200 K-ás részvényvel 2.000.000 K-ra emeltetett.) — 150 HP gőzgép. — 1 részv. 1 szav. — Részvényár 1923 végén K : 1.900. — **Osztalék 1913—22-re K : 0, 0, 0, 0, 0, 10, 10, 10.** — **Igazgatóság :** Szentkirályi Tivadar, Serly Gusztáv (vezérigazgató), Kövy Lajos, Gerly Kálmán. **Felügyelő-bizottság :** dr. Nagy Sándor, Mész András, Somlyai József. **Gyárigazgató :** Appellshoffer Ferencz. — A céget jegyzi : két igazgatósági tag. — Alapszab. : 1918 márcz. 16. — XVI. közgy. : 1928 ápr. 25.

651. Debreczen. — Debreceni gőztéglagyár Rt. — (1907—.) — Iroda : Kossuth-u. 34. — Tlf. : (iroda) 14—12, (gyár) 569. — Táv.-e. : Gőztéglagyár. — 300 munkás. — **Alaptőke : 150.000 P — 1.000** drb **150 P-s** részvényben. — (Alakult 150.000 K alaptőkével. 1913-ban 200.000 K-ra, 1922-ben 2 m K-ra, 1924 jún. 27-én 10 m K-ra emelve, 1926 ápr. 26-án a felértékelésnél 150.000 P-ben megállapítva.) — **Osztalék 1923—28-ra K : 100, 10.000, 10.000, P : 2, 3, 4.** — **Igazgatóság :** Serly Gusztáv, Kövy Lajos, Serly Kálmán. **Felügyelő-bizottság :** dr. Nagy Sándor, Moóc András, Buray Sándor. **Vezérigazgató :** Serly Gusztáv. **Főkönyvelő :** Papp Géza. **Gyárigazgató :** Appellshoffer Ferenc. **Ügyész :** dr. Elek Dezső. — **Közgy. :** 1929 febr. 23.

Vagyon 1928 dec. 31. : Készpénz 5.641. Ingatlanok 165.188. Felszerelés 6. Adósok 120.949. Váltók 6.179. Értékpapír 31.000. Áruk 95.653. — Teher : Részvénytőke 150.000. Tőketartalék 150.836. Tartaléktőke 35.000. Nyugdíjalap 30.000. Hitelezők 22.774. Átm. tételek 2.074. Nyereség 33.935. Összesen P : 424.616.

Debreczeni Gőztéglagyár Részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1935. V. 17. Ct 451/48. 451/14. — Serly Kálmán és Tóth Lajos igazgatósági tagok e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1926. évf. 46.) (III. kötet, 109. lap.) (1935—25.)

Debreczeni Gőztéglagyár Részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1937. IV. 20. Ct 451/50. 451/15. — Ifj. Serly Gusztáv igazgatósági tag e minősége és alapszabályszerű cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Kövy Lajos igazgatósági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1935. évf. 25.) (III. kötet, 109. lap.) (1937—21.)

32-35. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt-re vonatkozó további bejegyzések a Magyar Compassban és a Központi értesítőben ⁴⁸

⁴⁸ MAGYAR COMPASS 1928., MAGYAR COMPASS 1929., illetve KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1935. V. 17. Ct. 451/48. 451. 14., továbbá KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1937. IV. 20. Ct. 451/50. 451/15.

Debreceni Gőztéglagyár Rt. Ferencz József-út 70. *Alakult:* 1907. — *Telefonszám:* 25—69. *Sürgőnycím:* Gőztéglagyár. *Postapostcsekkasz. száma:* 10,466. — *Igazgatósági tagok:* Serly Gusztáv (elnök), ifj. Serly Gusztáv. — **Ügyvezetés:** *Vezérigazgató:* Serly Gusztáv. *Igazgató:* ifj. Serly Gusztáv mérnök. *Jogtanácsos:* dr. Elek Dezső. — *Felügyelőbizottsági tagok:* Tóth Béla (elnök), Papp Géza, dr. Nagy Sándor.

Alaptőke: 150,000 pengő, mely 1000 db 150 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 január 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az alaptőkét 150,000 pengőben állapították meg és a részvényeket 50:1 arányban vonták össze.

Gyártelep: Debrecen, Bellegelő 504. — *Üzletköre:* tégl- és cserépgyártás. —

36. kép A Debreceni Gőztéglagyár Rt-re vonatkozó további bejegyzés a Magyar Compassban ⁴⁹

4. Helyszín: Kokasló-halom mellett a Balmazújvárosi útnál – Térképes jelölés: D.

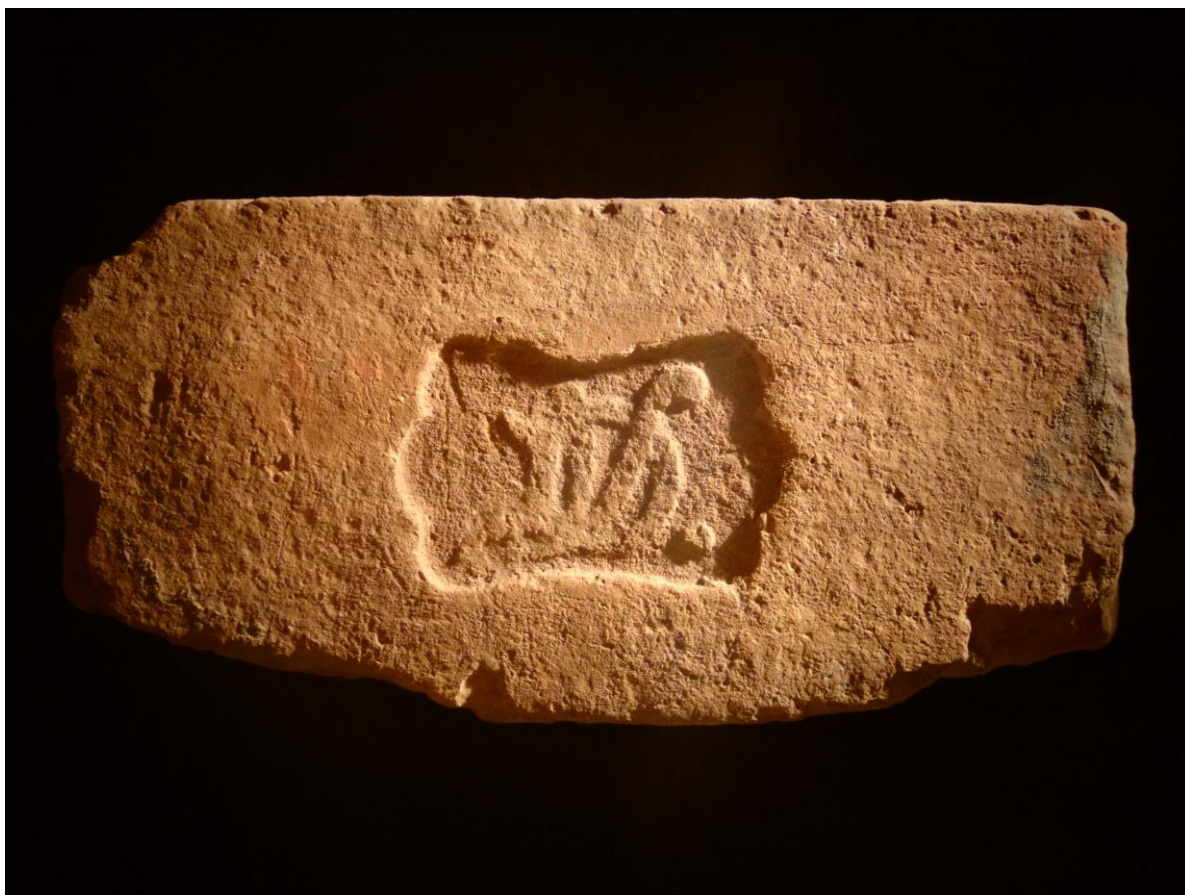
4.1. Városi téglagyár

- Működés:** 1783-1916. között
- Egyéb megnevezés:** Régi téglagyár
- Tulajdonos:** Debrecen Szabad Királyi Város
- Egyéb információ:** 1783.: Debrecen első katonai felmérésének térképe Z. H.-nak avagy Ziegelhütte-nek tehát tégláégetőnek, téglavetőnek jelezte telepet
- 1864.: Debrecen második katonai felmérésének térképe Z. S.-nek avagy Ziegel Saatgut-nak, tehát téglavető telepnek nevezte meg a helyszínt
- 1884.: Debrecen a harmadik katonai felmérésének térképe Z. O.-nak tehát Ziegelöfen-nek, Tégláégetőkemencének jelölte a helyszínt
- 1941.: A katonai térkép pedig téglagyárat jelöl e helyen ⁵⁰

A debreceni téglagyárak közül a legnagyobb múlttal a város tulajdonát képező üzem rendelkezett. Ennek létrehozását azért kezdeményezte Debrecen vezetése, mivel a kevésbé marandó anyagokból előállított házak gyakran estek tüzek áldozatául. A hasonló csapások elkerül-

⁴⁹ MAGYAR COMPASS 1943.

⁵⁰ Lásd bővebben: <https://mapire.eu/hu/> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XI. 19.

37. kép DV. ligatúrával ellátott téglá, feltehetően a XIX. század második feléből ⁵¹

ése érdekében jöhettek létre tehát a település környékén a téglavető, amelyek közül első között a mai Nagysándor telep helyén üthettek tanyát az emberek talán már az 1760-as évek előtt is. Később az abszolutizmus korára viszont a Szikgáton és a Kokaslón is létre hoztak olyan termelőegységet, amelyek már meghaladták a céhes kereteket, s bár még a XIX. század folyamán is az égetés jobbra egyszerű tábori kemencékben zajlott, évenként azonban 30-45 téglavetővel kötött szerződést a város, akiknek irányításával és ellenőrzésével egy „*téglabiztos*” is felruházott.

Debrecen a XVIII. század végén egy időre bérbe adta téglavetőjét Rickl József kereskedőnek is, később azonban ismét saját kezelésébe vette azt. Az üzem termelése természetesen a kereslethez igazodott, a későbbiekben azonban volt olyan korszak, amikor a megtermelt téglá és cserép mennyisége meghaladta a négymillió darabot. Idővel termékei gyarapodtak és

⁵¹ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

közönséges-, simított-, és csertéglát, illetve lapos-, rovas- valamint görbecserepet is készítettek. A városi tanács annak érdekében, hogy a téglából történő építkezést minél jobban elterjessze termékeit előállítás árban dobta a piacra, sőt megengedte azt is, hogy a megrendelő saját tüzelőjével égettesse ki a téglát, s ilyen esetben a város a késztermékből csak tizedet szedett a földhasználatért illetve a kemencék használatáért. A település az így birtokába jutott „*dézsmatéglákat*” saját termékeitől elkülönítve, mégis vevőkörében értékesítette. Az egyes üzletevekről szóló jelentések közül az 1896-os tartalmaz utoljára dézsmatégla eladásából származtatható bevételt, így valószínű, hogy a városi tanács ez idő körül szüntette meg a termék előállítás ezen formáját.

A kokaslói részleg a XIX. század hatvanas éveitől felfokozta a termelést. Mindezeket túl szintén a Balmazújvárosi út mentén a városi tanács 1880-ban felépítette újabb téglagyárát, amely a hét vármegyére terjedő Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara területén elsőként rendelkezett a hasonló jellegű üzemek közül körkemencével illetve szintén elsőként állított elő „*gőztéglát*,” avagy gőzgéppel előállított terméket, továbbá e helyen már ekkor megkezdtek a sokféle mütégla mellett a klinker áruk készítését. A telepen volt úgynevezett „*lőjargány*” és a gyártás során idővel már agyagtisztító gépet is használtak. Az új üzem évi kapacitása mintegy 2 millió darab téglára és cserép volt.

Az 1890-es évekre már három és fél millió darab téglát termeltek, a XIX. század utolsó évtizedében pedig a gyors városiasodás periódusában a kokaslói és a körkemencével ellátott két egység csúcsteljesítményként 1894-ben 11.225.270 darab téglát állított elő, ugyanakkor egyetlen évben sem süllyedt a termelése három és fél millió darab alá.

A kokaslói téglavetőben, amelyet a körkemence felépítése után csak „*régi téglavetőnek*” vagy „*nagyteglavetőnek*” neveztek, 1901-ig bizonyosan folyt az előállítás. Ezt követően 1904-ig még tartott az itteni készárúk értékesítése, de 1902-től termelést már csak a körkemencés üzemegység folytatott. A régi téglavetőben működésének utolsó periódusában már csak vas-, cser- és épülettéglát állítottak elő, míg a másik üzemben ezeken a termékeken kívül még többféle mütéglát, cserepet, préselt árut is készítettek.⁵²

A város telekadományozásokon kívül az egyes középületek, egyházak, iskolák építkezéseit saját üzemében készült anyagokkal is támogatta. Ezért állapította meg egy jelentés erről az üzemről: „*Magánfogyasztásra kevés kerül termelvényeiből, főleg középítkezésekre használ-*

⁵² SZÜCS ERNŐ 1978: 204-205.

ják fel.”⁵³ Más oldalról azonban a századforduló előtti és utáni évtizedben a fogyasztóknak eladott évenkénti téglamennyiség 2.5-6 millió darab között volt, tehát e gyár termékeiből jelentős mennyiség került a lakosság kezébe is. A városi téglagyár pedig mivel még a harmincas években is alig az előállítási áron felüli összegért bocsátotta piacra termékeit, így a városban működő többi téglagyárat is rászorította az alacsonyabb árszabásra, így Debrecen lakossága mélyen az országos átlagár alatt jutott téglához és cseréphez. Ekképpen a városi üzem a helyi piacon még a XX. század első évtizedeiben egyaránt, a téglaszükséglet kielégítése mellett, fontos árszabályozó szerepet is betöltött.

Később 1893-1894-ben kiugró volt a termelés mennyisége, s ehhez viszonyítva az évtized második felére 50%-ra csökkent a gyártás. Ugyanakkor az üzem bevétel és kiadás rovatainak egyenlege inkább csak a századforduló után kezdtek összezsugorodni. A gyártási kimutatásokból látható, hogy a városi üzem a nagyobb arányú építkezések kielégítésére előre igyekezett felkészülni. Ekkoriban tehát még nem a termelés volt ráfizetéses, csak nem sikerült jól felmérni a piaci igényeket. Ez a túltermelési helyzet azonban tarthatatlanná vált, s 1897-től már valószerűbb felmérések alapján felére-harmadára csökkentették a mennyiséget, és az év végi raktárkészleteket, a meglévő áruk fokozatos eladásával pedig az évtized második felében kedvezővé tették a bevételek és kiadások egyenlegét.

A városi gyárban az 1897. után előállított kevesebb mennyiség a századfordulóig viszont nem a gyors városiasodás által nyújtott kereslet visszaesését tükrözte, hanem az évtized első felében felhalmozott aránytalanul nagy készletek miatti visszafogott gyártást tükrözték vissza. Ezt bizonyítja például az 1898-as év adatsora is, amikor az előállított mennyiség felére zsugorodott az előző évekhez képest, a gyár tiszta bevétele mégis ekkor volt a legmagasabb az évtizeden belül. A két év adatainak összehasonlításából kiderült, hogy az értékesítésre került mennyiség néhány téglá és cserép fajtánál, úgymint lapos-, kupáscserepek, vas-, és épülettégla –, 1898-ban kevesebb ugyan, mint 1894-ben, de csak néhánynál és a legtöbb típusból éppen 1898-ban adtak el többet. Így válhatott az üzem – a következő év igényeire való reális felkészüléssel és a raktárkészletek csökkentésével – papíron jövedelmezőbbé.

A századforduló után – akkor már valóban a kereslet csökkenése miatt –, a gyár évi bevétele majd egy évtizedig, egészen 1909-ig évi 22 ezer Forint alá csökkent, és csak 1910-ben érte el az 1894-es, illetve az 1898-as bevételi többlétszintet megközelítő 47.000 Forint fe-

⁵³ SZÜCS ERNŐ 1978: 205.

38. kép D. V. jelzettel ellátott téglá, feltehetően a XIX. század végéről, XX. század elejéről⁵⁴

letti összeget. A XX. század első évtizedében ebben az évben volt egyébiránt a legkisebb a termelés, mégis a bevétel szempontjából ez az év volt a legkedvezőbb, nem véletlenül ugyanis a cégnek 1909-ből elég jelentős készlete maradt meg, amit 1910-ben sikerült magasabb áron eladni. Hozzá kell tenni azonban azt is, hogy a gyártáskapacitás csökkenése a kiadásokat is redukálta. A nagyarányú eladás és a visszafogott termelés miatt viszont az 1910-es év végével alig maradt készáru a telepen. A nagy háború idején a városi téglagyár termelése pedig, még inkább lecsökkent.

Az 1914-es mérleg azt tartalmazta, hogy a vállalat nem jövedelmezett, így nem fizetett semmit a város házipénztárába, ekkor viszont volt még egy minimális nyereség 159,52 Korona, de a következő évben már 4.532,16 Korona veszteséget termelt a cég, amit az 1916-os évben sem tudott kiegyenlíteni, amikor 818,88 Korona nyereség jelentkezett. A sorozatos gyenge

⁵⁴ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

eredmények pedig veszélyt jelentettek a gyárra, mert közben el kellett volna végezni a szükséges korszerűsítéseket is, amihez azonban a megfelelő tőkét az üzem saját erőből már nem tudott előállítani.⁵⁵

5. Helyszín: Köntösgát mellett, a Bellegelő 514., 514/7., illetve 515/9. szám a Balmazújvárosi út mellett – Térképes jelölés: E.⁵⁶

5. 1. Debrecen Szabad Királyi Város tégl- és cserépgyára

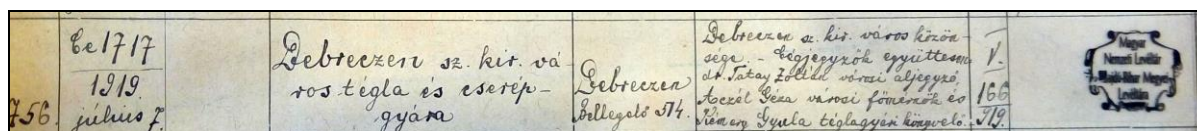
Működés: 1919-1975. között

Egyéb megnevezés: Városi Téglagyár, Új téglagyár

Tulajdonos(ok): Debrecen Szabad Királyi Város

Egyéb információ: A gyár 1933-34-ben leállt.

Egyik épülete megmaradt, a mai napig látható ahol a helyi sajtó nyomdája üzemel.

39. kép A városi téglagyárra vonatkozó 1919-es bejegyzés az Iparosok és kereskedők nyilvántartásában⁵⁷

Miután a városi téglagyár a nagy háború idején veszteségesen működött, és a gyár korszerűsítése saját tőkéből nem volt megoldható, az csak külföldi kölcsön felhasználásával Medvegy Elemér igazgatósága idején, 1926-1928. között valósult meg. Ezt követően indult meg a kongó avagy klinkertégla nagyüzemi gyártása is, amivel az üzem Magyarországon úttörő munkát végzett. Ebből a gyárból szállították a szegedi Fogadalmi templomtéren emelt egyetemi épületek, a Nagyerdei Stadion, a debreceni Köztemető ravatalozójának és a Hősök temetője mauzóleumának falburkolati anyagát is.

⁵⁵ Lásd bővebben: SZÜCS ERNŐ 1978: 204-209.

⁵⁶ MAGYARORSZÁG CÍMTÁRA 1924: 701.

⁵⁷ MNL. HBML. IX. 701/e.

Ez az új üzem a Balmazújvárosi úttól délre, a városközponttól 5 km-re, a vasút és országút mellett feküdt, és külön iparvágánnyal is rendelkezett. A gyár területéhez az 1920-1930-as években mintegy 36 kataszteri hold tartozott, amelyből az épületek és a munka- illetve tároló helyek csak 10 holdat tettek ki. Ezen a területen az agyag könnyen bányászható volt, és az nyersanyag a közönséges tégláárak előállítására minden tekintetben alkalmasnak bizonyult, ugyanakkor a különleges áruk előállítására az agyagot idegen anyaggal keverték. A kézi téglagyártás céljaira a gyár megfelelő felszerelésekkel, színekkel, szállító eszközökkel jól el volt tehát látva. A klinker gyártmányokhoz pedig rendelkezésre álltak a szükséges agyag-megdolgozó gépek, agyag-drótkötélfelvonók és a modern szalagos téglasajtoló is.

*„A téglaprés, illetve a levágó asztal közelében volt elhelyezve az automatikus felvonó készülék, amelyen a nyersmágiákat a szárítóba fel- illetve leszállították. Ugyanitt, vagyis a prэшázban nyert elhelyezést a sajtoló is. A prэшáz egyébként egybe volt építve a kemenceházzal. Ez utóbbi helyen építették meg a klinker áruk kiégetésére szolgáló nyolc – nem kapcsolt – kamrából álló átcsapó lángú kemencét, amelyek tehát szakaszos égetésűeknek és nem folyamatos üzeműeknek készültek. Az égető kamrák tüzelése a mindkét oldalon elhelyezett nyílásokon keresztül történt. Egy-egy kamra cca 25 m³ égetési térrel rendelkezett, s a felülről átcsapó lángok, illetve gázok az égetésre berakott áruk résein át jutott el a kemence alján, közepén elhelyezett füstcsatornába. Az itt és a kemencék fölé épített műszárítóban – ahol 60 ezer téglamágiát lehetett egyidejűleg elhelyezni –, keletkezett gázokat Ekonomisser felszerelésével hasznosították.”*⁵⁸

A már említett szalagtéglaprés a korszak egyik legmodernebb gépe volt. Számos leszerelhető és kicserélhető szájnnyílással rendelkezett, és teljesítménye óránként mintegy 1000 darab téglát volt képes előállítani. A munkagépek meghajtását pedig egy 90 lóerős Ganz motor szolgálta. Az üzem területén külön épületben folyt a tetőfedő elemek gyártása, ahol a cserépprés-szalag működtetésével – amit egy 14 lóerős Ganz motor hajtott – naponta kb. 6000 darab cserépet állítottak elő. A közönséges téglát és cseréparuk égetésére 16 kamrás körkemencét használtak, amibe fakkonként 10-10 ezer nagyméretű téglát lehetett elhelyezni. A gépi felszereltség a továbbiakban is javult. Néhány évvel később, 1931-ben már 1 agyagörlő, 1 cserép- és 2 téglaprés, további 2 ventilátor, 2 felvonó, 1 fűrógép, 1 esztergapad, és 6 darab 113 lóerős elektromotor működött az üzemben.

⁵⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 210.

Ha a telep 1894-es termelési csúcsát nézzük azonban, az 1930-as évek városi üzeme már nem állította ezt a kapacitást elő. Teljes kihasználtság mellett ugyanis „mindösszesen” 1,5 millió klinkertégla és keramitlap és 5 millió téglát illetve tetőcserép előállítására volt képes a városi téglagyár. Ennek oka többek között az volt, hogy egyrészt megszűnt, kimerült a kassai részleg agyagkészlete, másrészt az első világháborúig sorra alakultak meg a nagy kapacitású egyéni tulajdonú, vagy részvénytársasági helyi versenytársak. A termelési mennyiség visszaesésével egyidejűleg azonban egy kisebb, de technikailag sokkal modernebb gyárat hozott létre a város, s ez az üzem a versenytársak megítélése alapján változatlanul be tudta tölteni árszabályozó szerepét.

Feltétlenül meg kell azt is jegyeznünk, hogy a városi téglagyár volt az az üzem, amely a debreceni hasonló jellegű vállalkozások közül a legfolyamatosabban működött, s mivel még a harmincas években is 60-154 dolgozót alkalmazott. (...) A munkaalkalom biztosítására oly módon is tekintettel volt a város, hogy pl. 1937-ben és 1938-ban, amikor újból nehéz eladási lehetőség mutatkozott a debreceni téglapiacra; üzemén kívül helyezte a motoros cserép és téglapréseket, s csak kézi téglagyártást folytatott, hogy ne kelljen a munkások jelentős részét újból elbocsátania.”⁵⁹

6. Helyszín: Balmazújvárosi út, a Debrecen-Füzesabony vasútvonal mentén a 9070. helyrajzi számú terület – Térképes jelölés: F.

6. 1. Köntösgáti Téglagyár Rt.

Működés: 1911-1923. között

Egyéb információ: Iroda: Piacz utca 77. szám. Telefonszám: 949.

A gyár 1914-1918. között fel sem vette a termelést

Ezt a gyárat a város kereskedői és szabadfoglalkozású lakosai 1911-ben alapították dr. Magoss György vezetésével. A telepet a Balmazújvárosi úton, a Debrecen-Füzesabony vasútvonal mentén a 9070. helyrajzi számú területen alakították ki. Működése kezdetben igen sikeres

⁵⁹ SZÜCS ERNŐ 1978: 210.

volt ezért már 1912-ben felépítették második körkemencét is, amely az előzőhöz hasonlóan szintúgy 16 kamrás, fakkonként pedig 9-9 ezer nagyméretű téglá kiégetésére volt alkalmas. A termelés nem volt gépesítve, de évenként mintegy 45-70 munkás dolgozott az üzemben.

A Balkáni háború azonban a Köntösgáti Téglagyárat is nehezen érintette, nem tudta ugyanis behajtani adósaitól a követeléseit. Az 1910-1911-ben elért magas téglárak is visszaestek, azonban még így sem tudták eladni nagy mennyiségben megmaradt termékeiket. Ez rendkívül káros volt, mivel már kifizették az előállítási költségeket – munkabérek, szén, stb. –, az eladhatatlan készleteikben azonban forgótőkájük igencsak jelentős része feküdt. Rövidesen bekövetkezett az I. világháború is, s az építkezések leállása miatt az előzőleg felhalmozott termékeket csak igen lassan tudták értékesíteni. Így a Köntösgáti Téglagyár a nagy háború idején fel sem vette a termelést, sőt utána is üzemén kívül volt a gyár. Végül is a Köntösgáti Téglagyár Rt. 1923-tól olvadt be a Debreceni Gőztéglagyár Rt-be, s ettől kezdve mint annak fióktelepe működött tovább.”⁶⁰

Köntösgáti téglagyár r. t. (Debrecen) céggel
300.000 K alaptőkével a Debreceni bank r. t. támogatásával téglagyár alakul
Alapítók: Magoss György, Szávay Gyula, Kelen Jenő, dr. K. Kiss József, Sipos Bálint, Békés Gyula, dr. Sz. szabó László, dr. Tüdös János, Nagy Jakab, Klein Móric, dr. Haendl Vilmos, Lichtblau Albert, Pavlovits Károly, Erdődi Lajos, Tafler Ignác, dr. Hódy Béla. Az alaptőkét tuljegyzték.

634. Debreczen. — Köntösgáti téglagyár részvénytársaság Debreczen. — (1911—.) — Tlf.: 949. — Évi gyártási képesség: 10.000,000 téglá. — Mult évi termelés: 2.500,000 téglá. — 120 munkás. — **Alaptőke: 300,000 K** — bemutatóra szoló **1,500** drb **200 K**-ás részvényben. — **1** részv. **1** szav. — Részvényár 1914 végén **K: 220**. — **Igazgatóság:** Szávay Gyula, dr. Nyiri Ernő, Nagy Jakab, dr. Haendl Vilmos, dr. Hódy Béla, dr. Sz. Szabó László, dr. K. Kiss József, Lichtblau Albert, dr. T. Kardos Endre. **Felügyelő-bizottság:** Nyiri Géza, Hering János, dr. Gáspár Géza, Meisels Vilmos, Rásó István. **Főkönyvelő:** Tolcsvay Henrik. — **A céget jegyzi:** két igazgatósági tag, vagy egy, egy cégjegyzésre jogosított tisztviselővel. — **Alapszab.:** 1911 április 20. — **Közl.:** Debreczeni Független Ujság.

40-41. kép A Köntösgáti téglagyárra vonatkozó írások Magyar Kő- és Márványújság 1911-es, illetve a Magyar Compass 1915-ös számában ⁶¹

⁶⁰ SZÜCS ERNŐ 1978: 215-226.

⁶¹ MAGYAR KŐ- ÉS MÁRVÁNYÚJSÁG 1911. augusztus 1.: 6. illetve MAGYAR COMPASS 1915.

Debreceni törvényszék 1917—33.	1917. március 27. Ct. 646/15. 646/11	Köntösgáti téglagyár részvénytársaság Debreczenben	Főtelep Debreczen			Dr. Székssói Szabó László igazgatósági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1917. évf. 20. számát.)
Debreceni törvényszék 1918—45.	1918. április 18. Ct. 646/18. 646/12	Köntösgáti Téglagyár Részvénytársaság Debreczenben felszámolás alatt	Főtelep Debreczen	Dr. Nyiri, dr. Hódy, Nagy Jakab. Együttes cégjegyzés.	Az 1918. évi január hó 25. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott felszámolás és ennek folytán a 3-ik rovatba irt felszámolási cég, továbbá dr. Nyiri Ernő, dr. Hódy Béla és Nagy Jakab felszámoló bizottsági tagok e minősége és cégjegyzési jogosultsága, kik a céget együttesen úgy jegyzik, hogy a cégszöveg alatt ketten nevüket írják alá, bejegyeztetik.	Az eddigi •Köntösgáti téglagyár részvénytársaság Debreczenben• cégszöveg, továbbá Nagy Jakab, dr. Nyiri Ernő, Szávay Gyula és Nyiri Géza igazgatósági tagok e minőségének és cégjegyzési joga- sultságának megszü- nése bejegyeztetik. (Lásd 1917. évf. 33. számát.)

724. Debreczen. — Köntösgáti téglagyár részvénytársaság Debreczen. — (1911—.) — Tlf.: 949. — Évi gyártási képesség: 10.000,000 tégl. — Mult évi termelés: 2.500,000 tégl. — 120 munkás. — Alaptőke: 300,000 K — bemutatóra szóló 1,500 drb 200 K-ás részvényben. — 1 részv. 1 szav. — Részvényár 1915 végén K: 220. — Felszámolók: dr. Nyiri Ernő, Nagy Jakab, Kardos Endre, dr. Kiss József, dr. Szabó László, dr. Hódy Béla, Nyiri Géza. 1918 január 25-én a felszámolást elhatározta. Főkönyvelő: Tolesvay Henrik. — A céget jegyzi: két igazgatósági tag, vagy egy, egy cégjegyzésre jogosított tisztviselővel. — Alapszab.: 1911 április 20. — Közl.: Debreczeni Független Ujság.

MÉRLEG. — 1916 december 31-én. — BILANZ.

Vagyron — Activa:		K	Teher — Passiva:		K
Ingtatlanok — Realitäten	324,885	Alaptőke — Aktienkapital	300,000
Kemenczék — Ofen	148,643	Elfogadványok — Accepte	280,000
Felszerelés — Einrichtung	1,685	Hitelezők — Kreditoren	113,520
Adósok — Debitoren	2,827	Átmeneti tételek — Transit. Posten	268
Vegyesek — Diversi	12,495			
Veszteség — Verlust	203,253			
		<u>693,788</u>			<u>693,788</u>

42-44. kép A Köntösgáti téglagyárra vonatkozó íráások a Központi Értesítőben és a Magyar Compassban ⁶²7. Helyszín: Bellegelő 462., Kishegyesi út 260. szám — Térképes jelölés: G.

7. 1. Szamuely János téglagyára

Egyéb megnevezés: Vulkán téglagyár

Működés: 1911-1918. Megjegyzés: A céget véglegesen csak 1931-ben számolták fel, névleg egy ideig tovább élt

Egyéb információ: Főtelepe a Jókai utca 1. számú ingatlanál volt

⁶² KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1917. III. 27. Ct. 646/15., 646/11., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1918. IV. 18. Ct. 646/18., 646/12., továbbá MAGYAR COMPASS 1918.

A Cégbírószági nyilvántartás alapján a Vulkán Gőztéglagyárat Szamuely János és Bárány Mór debreceni, valamint Halbohr Adolf és Szamuely Ilona budapesti lakosok, mint közkereseti társaságot alapították meg 1911. március 14-én. Bárány Mór még ugyanezen év szeptemberében viszont kilépett a társtulajdonosok sorából, Halbohr Adolf rövidesen bekövetkezett halála után 1919-ben helyét a tagok között pedig Halbohr Barnabás foglalhatta el.

Az egyes üzletévi jelentésekből kitűnik, hogy az alapítást követő második évtől 1913-tól fogva a gyár csak fél kapacitással működött. Ugyancsak a Cégbírószági nyilvántartásból derül arra ki, hogy az üzem az 1918. július 20-án megrendezett közgyűlésen vált részvénytársasággá. A vállalat alaptőkéje ekkor 500.000 Korona volt 2500 darab 200 Korona névértékű részvénnyel. Az új igazgatóságban Szamuely János és Halbohr Adolf mellett viszont helyt kapott Dr. Kemény Móric is, aki ekkorra már kivált a Debreceni Gőztéglagyár igazgatóságából, valamint Frigyesi Jenőt és Poroszlai Lászlót is kinevezték.⁶³

1911. április 14. 6296. sz. 620/1	Vulkán gőztéglagyár, Szamuely János és Társai	Főtelep Debrecen Jókai-u. 1. sz.	Együttes cégjegyzés.	Közkereseti társaság. Kezdetét vette 1911. év márczius hó 14. napján. Tagjai Szamuely János, Bárány Mór debreceni, Halbrohr Adolf, és Szamuely Ilona budapesti lakos téglagyárosok. A cég a férfitagok által egyformán képviseltetik és együttesen cégjegyez- tetik, hogy az írott, nyomott, vagy nyomatott czégszöveg alatt ketten nevüket írják alá.	VIII 1911/054.	A »Központi Értesítő« 1911. évfolyam 37. számában megjelent cégekivonat 3. és 8-ik rovatának helyesbi- téseül szolgál. (Lásd 1911. évf. 37. szám.)
1911. szept. 11. 14858. sz. 620/2	Vulkán gőztéglagyár Szamuely János és Társai	Főtelep Debrecen Jókai-u. 1.				Bárány Mór társtagi minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1911. évf. 40. számát.)
<p>Vulkán gőztéglagyár Szamuely János és Társai. Debrecen, Jókai-u. 1.</p> <p><i>Debreceni kir. tvszk 1931. XI. 19. Ct 620/5. 620/4. — Ezen cég megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1919. évf. 15.) (1931—52.)</i></p>						

45-47. kép Szamuely János téglagyáraára vonatkozó bejegyzés a Központi Értesítőben⁶⁴

⁶³ SZÜCS ERNŐ 1978: 219.

⁶⁴ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1911. IV. 14. 6296. sz. 620/1., illetve KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1911. IX. 11. 14848. sz. 620/2., továbbá KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1931. XI. 19. Ct 620/5. 620/4.

48. kép Szamuely János téglagyáraára vonatkozó további bejegyzés ⁶⁵

7. 2. Vulkán Téglagyár Rt.

Működés:	1918-1927. között
Egyéb információ:	Az Alföldi Takarékpénztár tulajdona Iroda: Piac utca 16. szám

A Vulkán Téglagyár Rt. a Kishegyesi úton, a Bellegelő 462. számú telken a Debreceni-Vásártér vasútállomástól mintegy 3 km-re a köves út mentén feküdt, nagyjából egy 27 katasztrális holdnyi területen, amiből az épületek és a raktárak kb. 8 holdat tettek ki. A gyárhoz két teljesen egyforma Hoffmann rendszerű, 16 kamrás, előmelegítő csatornákkal és harangokkal kivitelezett körkemenccre tartozott. Az üregek egyenként 8 ezer téglá befogadására voltak alkalmasak.

A ránk maradt irataiból kitűnik, hogy még 1921-ben is Szentmihályi János és társai tulajdonában volt a részvények majd kétötöde, amit a Takarékpénztár szeretett volna felvásárolni. A vezérigazgató az 1921. november 25-re keltezhető ülésen ekképpen fogalmazott: „Az igazgatóság a Takarékpénztár részvényeit az ajánlott 900.000 Koronás árban eladni nem hajlandó, azonban hajlandó Szentmihályi János és társa 2/5-d részvénybirtokát 500.000 Korona vételárért megvenni.” ⁶⁶

⁶⁵ SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

⁶⁶ SZÜCS ERNŐ 1978: 219.

<p>Debreczeni törvénytörvény 1918—74.</p>	<p>1918. augusztus 17. Ct. 853. 853/1</p>	<p>„Vulkán” téglagyár részvénytársaság</p>	<p>Főtelep Debreczen</p>	<p>Dr. Kemény, Szamuely, Frigyesi, Poroszlay, Halbrohr. Együttes czégjegyzés.</p>	<p>Ezen részvénytársaság az 1918. évi július hó 20. napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett.</p> <p>Székhelye : Debreczen.</p> <p>Tartama határozatlan idő.</p> <p>A társaság célja : Tégla és cserépgyártmányok, más agyag-készítményeknek és rokontárgyú iparcikkeknek gyári előállítása és forgalomba hozatala. Mindennemű építkezési anyagok vétele, raktáron tartása és eladása saját számlára és bizományban. Építkezések elvállalása, az építkezéshez szükséges mindennemű anyagnak és ipari cikkeknek gyári előállítása és forgalomba hozatala. Tárgya továbbá a vállalatnak mindennemű mezőgazdasági, állati és növényi termékek termelése, iparszerű feldolgozása és eladása. Tárgya végül a vállalatnak mindazon üzemek folytatása és ügyletek megkötése, melyek a társaság céljaival összefüggnek, vagy a társaság üzleteinek folytatásához tartoznak.</p> <p>Alaptőkéje 500.000, azaz ötszáz ezer korona, mely 2500, azaz kétezeröttszáz darab előmutatóra szülő 200, azaz kétezsáz korona névértékű részvényből áll.</p> <p>Az igazgatóság 5—7 tagból áll. Az alapítók által kinevezett igazgatósági tagok : dr. Kemény Móricz, Szamuely János, Frigyesi Jenő, Poroszlay László debreczeni és Halbrohr Adolf budapesti lakosok.</p> <p>A czég érvényes jegyzése úgy történik, hogy az előnyomott vagy irt czégszöveg alá az igazgatóság által erre a czébra névszerint kijelölt igazgatósági tagok egyike egyrészlől és bármely másik igazgatósági tag, vagy egy a czégjegyzésre feljogosított, tisztviselő másrészlől együtt teszik aláírásukat. — Érvényes czégjegyzéshez Poroszlay László vagy Frigyesi Jenő vagy dr. Kemény Móricz igazgatósági tag aláírása okvetlenül szükséges.</p> <p>Minden a társaság nevében kiadandó hirdetmény egy debreczeni lapban — 5 nappal előbb — fogközhirrétételni.</p> <p>Okmánytári szám : 271.</p>
---	---	--	------------------------------	---	--

Ct. 853/1918

49. kép A Vulkán Téglagyár Rt. alapító bejegyzése a Központi Értesítőben ⁶⁷⁶⁷ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1918. VIII. 17. Ct.853., 853/1.

50. kép A Vulkán Téglagyár terméke⁶⁸

A háborút követően, 1922-ben a gépi berendezések között mindössze 2 darab fél lóerős elektromotor volt, amelyek a vízszolgáltatást megkönnyítve, mint szivattyúk voltak a kutakra erősítve. A cég alaptőkéje 1923-ban 5 millió Korona volt 5 ezer darab 1000 Koronás címletben kiállítva, 1923-1924. körül viszont az Alföldi Takarékpénztár jelentős összeggel járulhatott hozzá a telep fenntartásához. Nem véletlen tehát, hogy Fehér Miksa a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank – az Alföldi Takarékpénztár anyavállalata –, igazgatója bekerült a gyár vezetőségébe.

Az üzem gőzerőre való átállása is 1924-ben valósult meg, és ugyanebben az évben történt meg a gépi berendezések – úgymint 1 agyagzúzó, 1 agyagfelvonó, 1 cserépprés és 1 téglaprés –, jelentős részének beszerzése is. Az I. világháború után azonban, folyamatosan, egészen 1927 elejéig teljesen üzemben kívül állt a gyár. Az Alföldi Takarékpénztár birtoklása mel-

⁶⁸ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

lett ugyanis – más források arról tanúskodnak –, 1925 augusztusában még Alondel Mór debreceni és Eisenberger Sámuel sátoraljaújhelyi lakosok is tulajdonosai voltak az üzemnek, és csak 1927 márciusában sikerült a Takarékpénztárnak a teljes tulajdonjogot megszereznie.

*Az Alföldi Takarékpénztár 1927. április 28-án tartott igazgatósági ülésén a gyűlés elnöke bejelentette: „... Téglagyárunkban május hónap közepén lesz a begyűjtés, amelyet ünnepélyes keretek között kívánok megtartani, azért az igazgatóság mélyen tisztelt tagjait arrazennel ünnepélyesen meghívom. Ezideig kb. 32.000 Pengőt investáltunk és ezen összegből megvásároltuk a hiányzó berendezési tárgyakat, téglaprést, felvonó csigát, stb. – rendbe hoztunk az épületeket és a hajtóerőt... Előreláthatólag napi 25.000 darab téglalész a napi kapacitás... Az idén meg fogjuk kezdeni a próba cserépgyártást is.”*⁶⁹ Utalva az újabb tulajdonosra 1927-től az üzemet már az Alföldi Takarékpénztár Téglagyárának nevezték.

51. kép A Vulkán Téglagyár Rt. egyik hirdetése ⁷⁰

⁶⁹ SZÜCS ERNŐ 1978: 220.

⁷⁰ SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

Téglagyárak.

Berger és Horváth gőztéglagyára, iroda Széchenyi-utca. Debreczen szab. kir. város gőztéglagyára. Szikszay Lajos gőztéglagyára. Vulkán gőztéglagyár, tulajdonos Szamuely János és társai, Kishegyesi-ut. Debreczeni gőztéglagyár r.-t. Mátaí-ut mellett. Első debreczeni mész homokkő téglagyár r.-t. Iroda: Szent-Anna-u. 8. Köntösgáti téglagyár r. t., iroda Piacz-u. 77. Kondorosi mész, homokkő gőztéglagyár tulajdonosok : Schneider Mihály és Dávid Zoltán. Iroda Piacz-utca 62. Alföldi téglá és agyagipar r.-t. Iroda Fűvészkert-u. 17.

725. Debreczen. — Vulkán téglagyár részvénytársaság. — (1918—.) — Alaptőke : 500,000 K — bemutatóra szóló 2,500 drb 200 K-ás részvényben. — Igazgatóság : dr. Kemény Móricz, Szamuely János, Frigyesi Jenő, Poroszlay László, Halbrohr Adolf. — A céget jegyzi : két igazgatósági tag, vagy egy, egy cégvezetővel. — Alapszab. : 1918 július 20.

904. Debrecen. — VULKÁN TÉGLAGYÁR RT. — (1918—.) — Alaptőke : 5,000.000 K — 5.000 drb 1.000 K-ás névértékű részvennyel. — (Alakult 500.000 K tőkével, 1923 aug.-ban 5,000.000 K-ra emelve.)

52-54. kép Debreceni téglagyárakra vonatkozó bejegyzés a Központi Értesítőben, illetve a Vulkán Téglagyár Rt. iratanyaga a Magyar Compass hasábjain ⁷¹

7. 3. Alföldi Takarékpénztár Téglagyára

Működés: 1928-1999. között

Egyéb megnevezés: Alföldi Téglagyár

Egyéb információ: 1928.: Alföldi Takarékpénztár Rt. téglagyára Bellegelő 462. szám
Telefonszám: 14-01.
1941.: Debreceni Gőztéglagyár Rt. vásárolta meg
1945.: A Hortobágyi Téglagyár Munkaszövetkezet gyára
Jogutód: ALTEK Alföldi Téglaiipari Kft.

⁷¹ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1918. VIII. 17. Ct. 853., 853/1., illetve Magyar Compass 1918., továbbá Magyar Compass 1923.

55. kép Az Alföldi Takarékpénztár Téglagyárának terméke ⁷²

Az Alföldi Takarékpénztár a tulajdonába került Vulkán téglagyárban, mivel a megszerzés időpontja összesett az építőipari termékek országos keresletének növekedésével, nagy lendülettel fogott az üzemeltetéshez, de már az 1928-as év második felétől csökkenteni kellett a termelést, s ez a tendencia 1929-ben még csak tovább fokozódott. A Takarékpénztár értékelése alapján ugyan a gyár még ebben a két évben is meghozta a befektetett tőke kamatait, de 1929 novemberében a városban folyó építkezések leállása miatt, az üzemelést újból szüneteltetni kellett, pedig egy 1931-es felmérés szerint a gyár – évi 200 munkanapot figyelembe véve –, az itt alkalmazott kézi vetéssel 5 millió téglára előállítására lett volna képes. Ugyanez a felmérés viszont azt is megállapította, hogy ha áttértek volna a teljes gépi előállításra – tekintetbe véve a két körkemencéből hetenként kihordható 2 x 70.000 darabos mennyiséget –, akkor az évi termelés 7 millió darab téglára is emelkedhetett volna évenként. Az üzem hajtóerejét viszont ugyanebben az évben egy 60 lóerős félstabil gőzgép szolgáltatta csak az emberek munkaerején kívül. ⁷³

⁷² CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

⁷³ SZÜCS ERNŐ 1978: 219.

56. kép Az Alföldi Takarékpénztár Téglagyárának hirdetése ⁷⁴

Hegedűs Árpád mérnök, aki az Alföldi Takarékpénztárral a gyár vezetésére 1929 márciusában kötött szerződést 1931. augusztus 30-án keltezett lemondásában ekképpen fogalmazott: „Az építőiparban már két év óta beállott pangás maga után vonta a téglagyárak üzletlenségét. Üzemünket 1929 novemberében beszüntettük és azt ma is szüneteltetjük. A téglárák lemorzsolódása folytán állandóan veszteséggel dolgoztunk.”⁷⁵ Egy 1932. évi jelentés pedig a következőket tartalmazta: „Téglagyárunk az építkezések pangása folytán csupán meglevő készletének eladására szorítkozott.”⁷⁶ Hasonlókat olvashatunk azonban az 1933-as évről szóló igazgatósági ülés jegyzőkönyvében is miszerint: „Téglagyárunk az építkezések szünetelése miatt az elmúlt évben is üzemen kívül volt, csak meglevő készletének eladásával foglalkozott.”⁷⁷

⁷⁴ SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

⁷⁵ MNL. HBML. XI. ATI. 201/b. 3.

⁷⁶ MNL. HBML. XI. ATI. 201/a. 1-2.

⁷⁷ MNL. HBML. XI. ATI. 201/a. 1-2.

Csak 1934 nyarán született meg a döntés, hogy az immár ötödik éve termelésen kívül helyezett üzemben újból megindítják a gyártást, de csupán 25%-os kapacitásban mintegy 1,2 millió téglát állítottak elő. Az Alföldi Takarékpénztár Téglagyára az alkalmazottak tekintetében 1934-ben illetve 1936. után sem érte el az előd, Szamuely János cégének 1912-es, vagy a téglagyár háború utáni 1927-1928. körüli indulásakor számba vett dolgozók létszámának felét sem. Tehát a gyár kapacitásainak jelentős része még az üzemelés éveiben is kihasználatlan volt.⁷⁸

Alföldi Takarékpénztár Debreczenben. Főtelep: Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1935. IV. 8. Ct 4/108. 4/52. --- Sesztina Jenő, lovag Vidoni János dr. Hüttl Tivadar igazgatósági tagok e minősége és alapszabályszerű cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Dr. Kemény Móricz, Fehér Miksa és Mihalovits Jenő igazgatósági tagok e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1932. évf. 17.) (II. kötet, 125. lap.) (1935—19.)

57. kép Az Alföldi Takarékpénztár Téglagyárára vonatkozó egyik bejegyzés a Központi Értesítőben⁷⁹

Így csak egy-két évben mutatkozott annyi haszon, hogy legalább a befektetett tőke kamatai megtérüljenek, emiatt nem csoda, hogy az Alföldi Takarékpénztár egyik fő mozgatórugója lett a nyereséges termelés reményét ígérő helyi téglagyári kartell megalakításának, amely 1936-tól kezdte meg működését, és bár több céget üzemszüneteltetésre kényszerített, ezt a gyárat – termékein feltehetően azonban már az E. D. T. T. avagy Első Debreceni Téglagyár Társulat logójával –, aránylag folyamatosan üzemeltette.⁸⁰

⁷⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 218-220.

⁷⁹ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1935. IV. 8. Ct. 4/108., 4/52.

⁸⁰ Az Első Debreceni Téglagyár Társulat 1936-1944. közötti működésével kapcsolatban lásd bővebben: SZÜCS ERNŐ 1977: 55-85.

**Keresse fel téglagyárainkat,
ALTEK vásároljon termékeinkből!**

TÉGLAGYÁRAINK:

ABONY	2740 Kécskei út 35.	Tel.: (60)389-035
KUNSZENTMÁRTON	5440 Szentesi út 39.	Tel.: (56)461-057
TISZAFÖLDVÁR	5430 Mártírok útja 11.	Tel.: (60)389-172
KARCAG	5300 Füzesgyarmati út	Tel.: (59)312-226
		313-444,
		Fax: (59)311-104
DEBRECEN	4031 Kishegyesi út 260.	Tel./fax: (52)311-384
		Tel.: (52)413-008
HAJDÚNÁNÁS	4081 Bellegelő 32.	Tel.: (52)381-950
		Fax: (52)381-652
MEZŐTÚR	5400 Földvári u. 6.	Tel.: (56)361-461
		(56)361-931
		Fax: (56)361-761

58. kép Az Alföldi Takarékpénztár Téglagyár jogutódjának, az ALTEK Alföldi Téglaiipari Kft-nek a hirdetése ⁸¹

8. Helyszín: Bellegelő 459., Kishegyesi út 42. szám – Térképes jelölés: H.

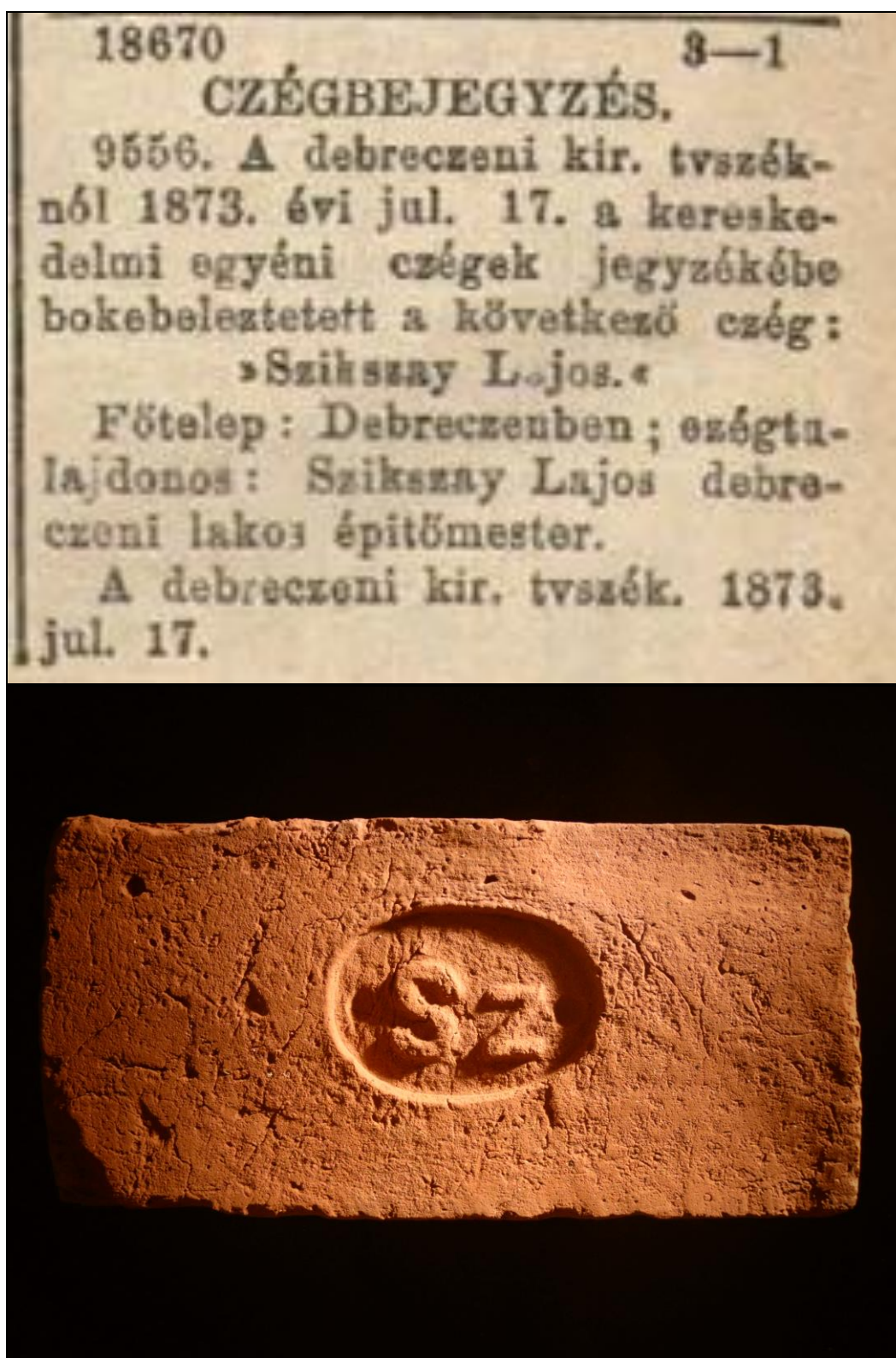
8.1. Szikszay Lajos téglagyára

Működés: 1873-1923. között. Megjegyzés: A céget véglegesen csak 1930-ban számolták fel

Szikszay Lajos téglagyára a Bellegelő 459. számú területen jött létre 1873-ban, ami 1930-ig létezett. A tulajdonos voltaképpen saját téglagyárának termékeiből akarta ellátni vállalkozásait, és így kettős haszonra tett szert. ⁸² Külön érdekesség azonban, hogy periratok is fennmarad-

⁸¹ NÉPSZAVA 1994. szeptember 28.: 11.

⁸² SZÜCS ERNŐ 1978: 212.

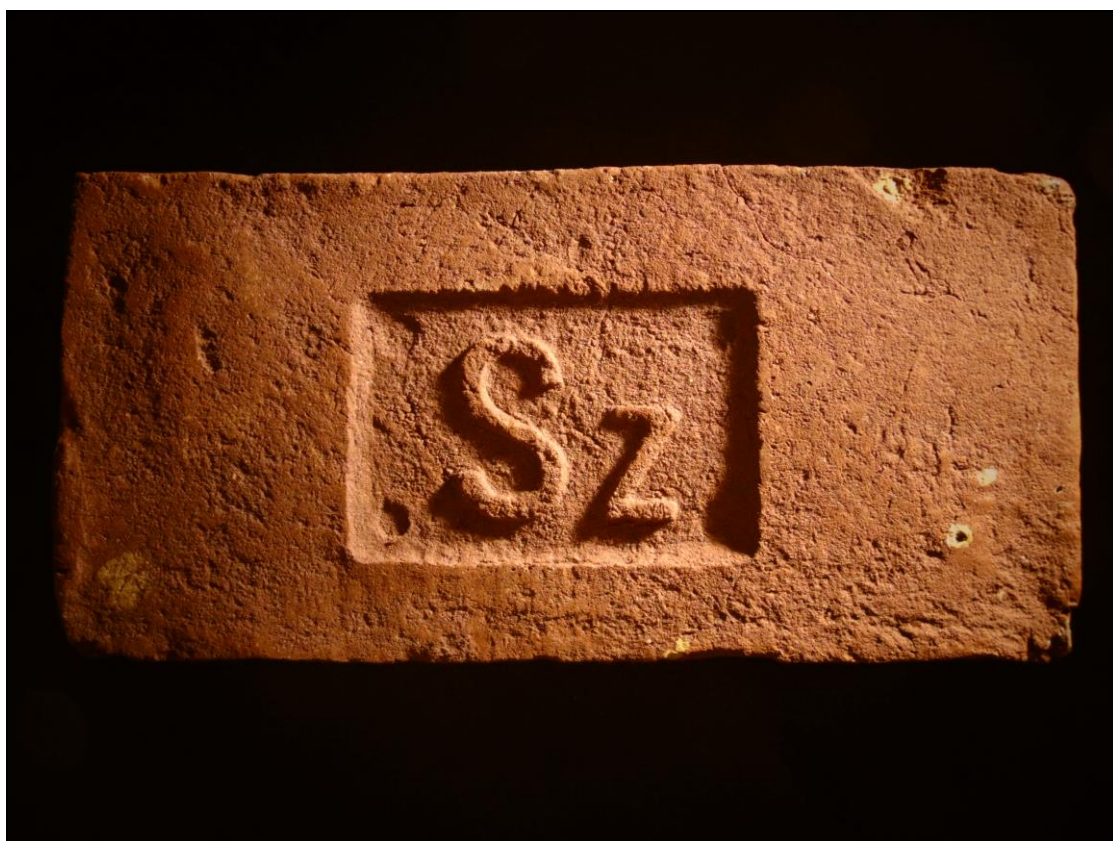

59-60. kép Szikszay Lajos cégbejegyzése a Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítőjében és a gyár terméke ⁸³

⁸³ BUDAPESTI KÖZLÖNY HIVATALOS ÉRTESÍTŐJE 1873. szeptember 3768., illetve CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

tak az itt előállított építőanyagok elszámolására vonatkozóan., ...*ifj. Király Mihály és Ujfalusi János fuvarosok az 1891. évben szerződésileg magokra vállalván Tóth István és Varga Ferencz építészek részére, az akkor épülő félben levő Tisza házhoz a most nevezett építészek által a Szikszay Lajos féle téglagyárból vásárolt téglát beszállítani, ezen hordásnál alkalmazott kocsisaikat, id. Király Mihályt, Szita Nagy Gábort, kik az ifj. Király Mihály két szekerevel jártak és Huszti Istvánt, ki az Ujfalusi János szekerevel járt, arra utasították, hogy egy-egy fordulónál minden szekérenél 100 darab téglával többet számoljanak be a lerakásnál, mint a mennyit tényleg bevitték.*”⁸⁴

A telephely évente egyébiránt 1.650.000 darab téglát és 50.000 cserepet állított elő mintegy 24 ezer Forint értékben. Később 1907-ben viszont több más debreceni téglagyárhoz hasonlóan ez az üzem is csökkentette termelését. Ebben az évben 35 munkással ugyanis csupán 21.000 Forint értéket állított elő.⁸⁵

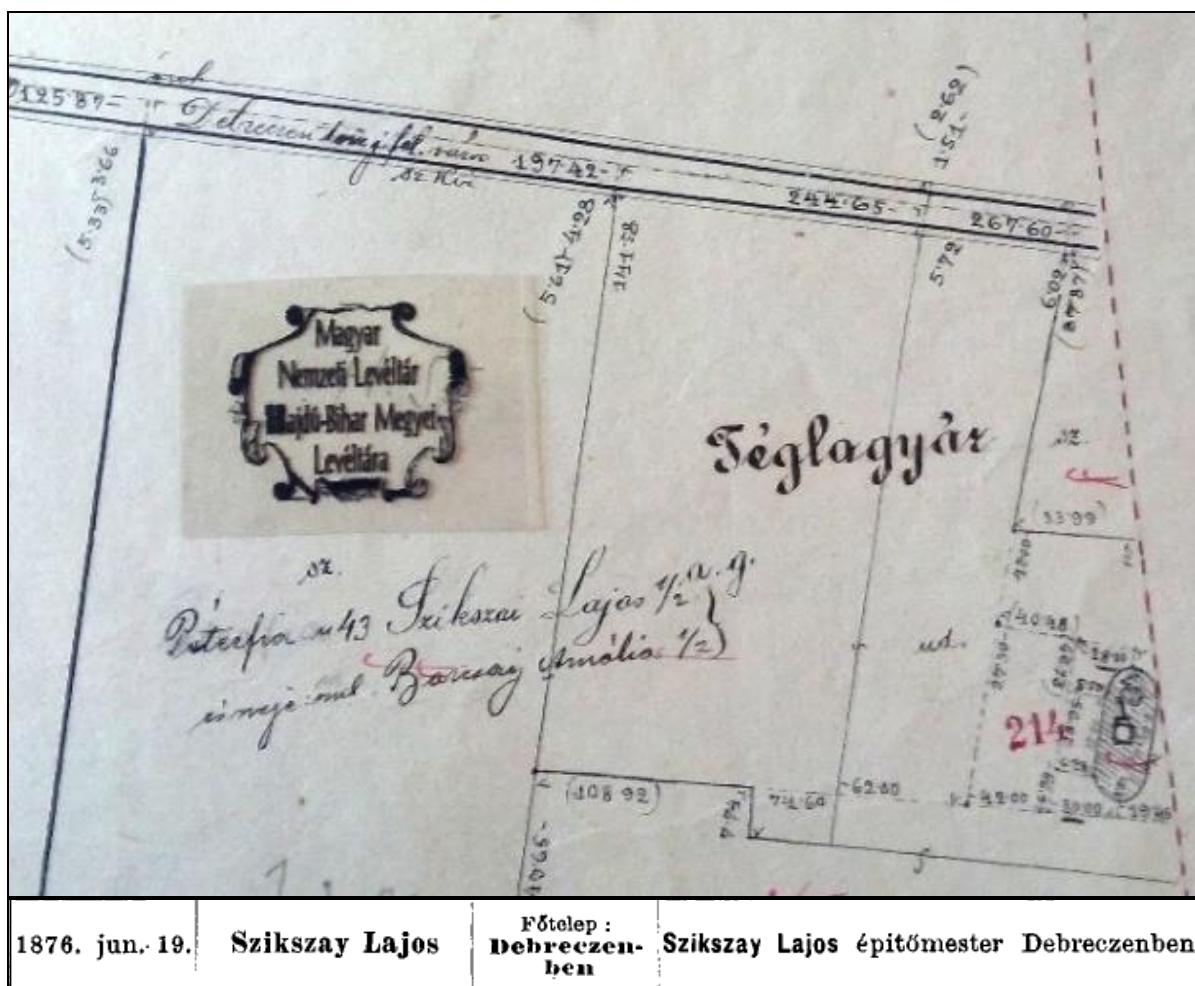

61. kép Szikszay Lajos téglagyárának feltehetően egy későbbi terméke⁸⁶

⁸⁴ BÜNTETŐ JOG TÁRA - POLGÁRI TÖRVÉNYKEZÉS, 1896. augusztus 6.

⁸⁵ SZÜCS ERNŐ 1978: 225-226., BALOGH LÁSZLÓ 2020: 30.

⁸⁶ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

1876. jun. 19.	Szikszay Lajos	Főtelep : Debreczen- ben	Szikszay Lajos építőmester Debreczenben
----------------	----------------	--------------------------------	---

Szikszay Lajos. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1930. III. 6. Ce 78/4. 78/2.
— Ezen cégnek az 1927. évi III. t.-c. 2. §-a alap-
ján hivatalból való törlése bejegyeztetik. (Lásd
1876. évf. 48.) (1930—19.)

62-64. kép Szikszay Lajos téglagyárának helyszíne, és a cégre vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben ⁸⁷

8. 2. Tóth István téglagyártása

Működés: ? - 1890. - Feltehetően 1894. körül

⁸⁷ MNL. HBML. IX. 701/e., XXII. kötet illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1876. VI. 19., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1930. III. 6. Ce. 78/4. 78/2.

Tóth István építész – aki szintén saját előállítású építőipari termékeivel látta el beruházásait, önálló magántelephellyel azonban nem rendelkezett –, 1890-ben biztosan a Bellegelő 459. számú helyszínen gyártotta le T. I. monogramos tégláit, amelyeket többek között a Tiszapalota – Piac utca 18. szám –, emeleti bővítéséhez, és a volt Királyi Ítéltábla – Törvényszék, Széchenyi utca 9. szám –, kivitelezéséhez használt fel.⁸⁸

65. kép T I ligatúrával ellátott, Tóth István által előállított téglá ⁸⁹

8. 3. Tóth Béla, Sesztina Jenő és Simonffy Sámuel téglagyára – vagy Tóth Béla és társai téglagyára

Működés: 1890-től feltehetően 1894. körül

Függetlenül a Bellegelő 459. szám alatt már 1873 óta működő Szikszay Lajos féle üzemétől, az iparkamarai jelentések szerint ugyan ezen a helyen Tóth Béla 1890-ben társaival, Sesztina Lajossal és Simonffy Sámuellel egy 25 lóerős gőzgépet használó gőztéglagyárat hozott létre,

⁸⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 212.

⁸⁹ HERRCZIG BÉLA felvétele. Lásd még: BALOGH LÁSZLÓ – SZOBOSZLAI SZABOLCS 2020: 67.

ahol mintegy évi 2 millió téglát és cserepet gyártottak.⁹⁰ Később 1892-ben a „Magyarország iparosainak és kereskedőinek cím- és lakjegyzéke” kiadvány a céget, Tóth Béla és társai néven említette meg.⁹¹

96

XXII. A kamara kerületében lévő

Megye	Község	Az ipari vagy gyári vállalat neve	Az ipari vagy gyári vállalat tulajdonosa vagy bérlője	Munkások		
				férfiak	nők	gyermekök összesen
				száma		
H a j d u m e g y e	Debreczen	Tégla- és cserépgyár	Debreczen sz. kir. város	46	34	1292*)
	"	Góztéglagyár	Tóth Béla Sesztina Lajos Simonffy Sámuel	36	28	64
	"	Boschetti Andr.	Tégla- és cserépgyár			
	"	Szikszay Lajos	Téglagyár	23	15	642
	Kaba	Tégla- és cserépvető	A község tulajdona	5	6	415
	Szovát	Tégla- és cserépegető	A község tulajdona. Bérlő: Márkus Vincze	10	4	1226
Biharm.	N.-Várad	Köedény- és téglagyár	Sonenfeld János			

Magyar Nemzeti Levéltár
Egyes-Bihar Megyei Levéltára

66. kép Tóth Béla, Sesztina Lajos és Simonffy Sámuel téglagyárára vonatkozó Kamarai jelentés⁹²

⁹⁰ A DEBRECZENI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA JELENTÉSE 1890: 96., illetve BALOGH LÁSZLÓ 2020: 27-28., 30.

⁹¹ JEKELFALUSSY JÓZSEF 1892: 1746.

⁹² MNL. HBML. KAMARAI JELENTÉS 1890.

8. 4. Tóth István és társai gőztégla és cserép gyára – később Tóth István és tsa téglagyára

Működés: 1894-1917. között

Névváltozat/jogutód: 1914-1917.: Tóth István és tsa téglagyára

Egyéb információ: 1896. X. 28.: Tóth Béla kilépett, helyette Lukács Ármin lett cégtag

Az iroda címe: Péterfia utca 16. szám

Sesztina Lajos, Tóth István, Tóth Béla, Simonffy Emil nevének kezdőbetűje adta az „STTS” bélyeges téglajelzését

67. kép S.T.T.S. ligatúrával ellátott téglá ⁹³

Tóth Béla 1894-től közös vállalkozásban tevékenykedett Sesztina Lajossal és Simonffy Emillel, az időközben elhalt Simonffy Sámuel fiával, valamint Tóth István sikeres építésszel, aki a társaság vezetője lett. A közös vállalkozásuk eredménye és jele lett az ismert „STTS” feliratú

⁹³ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

bélyeges téglá. Ebből a cégből azonban Tóth Béla 1896-ban kilépett és visszament a szomszédos Bellegelő 458. számú telephelyre, ahol Horváth Jánossal közös vállalkozást indított. Helyére a cégnél Lukács Ármin került. A társaság központi személyei 1899. december 14-én Tóth István és Sesztina Lajos lettek. Később 1914. július 1-én az üzem neve „*Tóth István és tsa téglagyára*” megnevezésre módosult, s ezen a néven egészen 1917-ig működött.⁹⁴

1894. június 30. 9741. sz. 198/1	Tóth István és társai gőz-tégla és cserépgyára Debreczenben	Főtelep Debreczen	A cég együttesen jegyeztetik.	Közkereseti társaság; kezdetét vette 1894. évi január hó 1-ső napján. Tagjai: Sesztina Lajos, Tóth István, Simonffy Emil és Tóth Béla debreczeni lakosok, kik a céget együttesen képviselik és jegyzik olyformán, hogy a bárki által előírott vagy előnyomott cég alá Tóth István és a többi társ-tagok valamelyike az egész nevét írja.	1408 894.	
Debreczeni törvénytörvény	1896. okt. 28. 16487. sz. 198/2	Tóth István és társai gőz-tégla és cserépgyára Debreczenben	Főtelep Debreczen	Lukács Ármin új tag belépése és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetett.	A kilépett Tóth Béla tagsági minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1894. évf. 56. számát.)	
Debreczeni törvénytörvény	1915. február 12. 789. sz. 789/1	Tóth István és társai téglagyára	Főtelep Debreczen, Péterfia-u. 16.	Együttes cégjegyzés.	Közkereseti társaság. Kezdetét vette 1914. július 1-én. Egyforma képviselői joggal felruházott tagjai Tóth István (Péterfia-u. 16. sz.) és Sesztina Jenő (Piacz-utca 23. sz.) debreczeni lakosok, tégla-gyárosok, kik a céget együttesen úgy jegyzik, hogy a cégszöveg alatt teljes nevüket írják alá.	789/1915
Debreczeni törvénytörvény	1917. október 27. Ct. 789/2. 789/3.	Tóth István és társai téglagyára	Főtelep Debreczen Péterfia-utca 16.		E cég megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1915. évf. 17. számát.)	

68-71. kép Tóth István és társainak téglagyárára vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítő hasábjain⁹⁵

8. 5. Sesztina Jenő téglagyára

Működése:	1918-1931. között
Jogutód:	Tóth és Sebestyén Építkezési Vállalat
Tulajdonos:	Sesztina Jenő

⁹⁴ BALOGH LÁSZLÓ 2020: 27. 30-31.

⁹⁵ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1894. VI. 30. 9741. sz. 198/1., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1896. X. 28. 16487. sz. 198/2. továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1915. II. 15. 789. sz. 789/1., KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1917. XI. 27. Ct. 789/2. 789/3.

Egyéb információ: Irodájuk a Külső vásártér 3. szám alatt volt
Sesztina Lajos (1823-1905.) fia, Sesztina Jenő (1869-1944) volt,
így joggal feltételezhető, hogy átvette édesapja téglagyárát

A Bellegelő 459. számú telepen 1918-ban Sesztina Jenő is különálló téglagyárat alapított, amely egészen 1931-ig működött ezen a helyen.⁹⁶

Debreceni törvényszék 1918-04.	1918. július 18. Ce. 1690/6. 1690/1	Sesztina Jenő téglagyára Debrecen	Főtelep Debrecen Külső vásártér 3. sz.	Sesztina Jenő debreceni lakos, téglagyáros, ki a céget úgy jegyzi, hogy a cégzöveg alatt vezeték- nevét írja alá.		Ce. 1690/1918
8		Sesztina Jenő		téglagyáros	1918-04-18	300
<p>Sesztina Jenő téglagyára Debrecen. Debrecen, Külsővásártér 3.</p> <p><i>Debreceni kir. tvszk 1931. IV. 28. Ce 1690/9. 1690/2. — Ezen cég megszünése bejegyeztetik. (Lásd 1918. évf. 64.) (1931—23.)</i></p>						

72-74. kép Sesztina Jenő téglagyárára vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben, illetve az Iparosok és kereskedők nyilvántartásában⁹⁷

8. 6. Tóth, Reményik és társai téglagyár

Működés: 1914-1916. között
Jogutód: 1916-1931.: Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyár
Egyéb információ: 1914.: Erdődi Lajos kilép a társaságból
1916.: Szilágyi János is kiválik a társaságból

Tóth István 1914-ben párhuzamosan többi vállalkozásával egy újabb céget alapított, a Tóth, Reményik és társai téglagyárat, amelynek alapító tagja volt édesapjával Sebestyén Dáviddal együtt a kolozsvári származású Sebestyén Lajos.

⁹⁶ BALOGH LÁSZLÓ 2020: 32.

⁹⁷ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1918. VII. 18. Ce. 1690/6.,1690/1., illetve KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1931. IV. 28. Ce. 1690/9., 1690/2., továbbá MNL. HBML. IX. 701/e.

<p><i>Tóth Reményik és társai</i> címen nagyszabású építési vállalatot jegyeztettek be Debrecenben. Tagjai: <i>Tóth István, Szilágyi János, Erdődi Lajos</i> debreceni, <i>Reményik Károly, Sebestyén Lajos</i> kolozsvári építésszek és <i>Sebestyén Dávid</i> kolozsvári építési vállalkozó.</p>						
Debreceni törvényszék 1914—37.	1914. április 27. 10748. sz. 769/1	Tóth, Reményik és Társai Debrecen	Főtelep Debrecen Nagyerdő	Együttes cégjegyzés.	<p>Közkereseti társas cég. Kezdetét vette 1914. évi április hó 6. napján.</p> <p>Egyforma képviseleti joggal bíró tagjai Tóth István, Szilágyi János, Erdődi Lajos debreczeni lakos építésszek, továbbá Reményik Károly, Sebestyén Lajos építésszek és Sebestyén Dávid vállalkozó kolozsvári lakosok.</p> <p>A céget a társaság tagjai együttesen és akként jegyzik, hogy a cég-szöveg alatt ketten vezetéknevüket írják alá. A cégeljárás csak akkor érvényes, ha az aláírók egyike Tóth István, Szilágyi János és Erdődi Lajos, másika pedig Reményik Károly, Sebestyén Lajos és Sebestyén Dávid.</p>	VIII/1622/914
Debreceni törvényszék 1914—67.	1914. július 9. 17986. sz. 769/2	Tóth, Reményik és Társai Debrecen	Főtelep Debrecen, Nagyerdő			<p>Erdődi Lajos debreczeni lakos cégtag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1914 évf. 37. számát.)</p>

75-77. kép A Tóth, Reményik és társai téglagyárra vonatkozó bejegyzések a Honi Ipar és a Központi Értesítő lapjain ⁹⁸

Erdődi Lajos viszont már a kezdetekkor 1914-ben, míg Szilágyi János 1916-ban hagyta ott a társaságot, amelynek neve még ugyan ebben az évben Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyárra módosult. ⁹⁹

⁹⁸ HONI IPAR 1914. május 15.: 21., KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1914. IV. 27. 10748. sz. 769/1., KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1914. VII. 9. 17986. sz. 769/2.

⁹⁹ BALOGH LÁSZLÓ 2020: 31. 43.

8. 7. Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyár

Működése:	1916-1923. között. Megjegyzés: A céget véglegesen csak 1931-ben számolták fel
Jogelőd:	Tóth, Reményik és társai téglagyár
Egyéb információ:	1917.: Tóth István kiválik a társaságból 1927.: Reményik Károly a Debreceni Működgyár Rt. igazgatósági tagja amellet, hogy a Tóth és Sebestén Rt. igazgatóságában is feladatot vállalt

A Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyár 1916-ban alakult meg a Tóth, Reményik és társai téglagyárból több tag kilépése után. Az új formációból azonban 1917-ben maga Tóth István is kivált, akit 1923-ban Reményik Károly szintén követett.

Az üzem 1931-ben szűnt meg véglegesen, 1922-1923-tól viszont már nem igen üzemelhetett, mivel Tóth István és Sebestyén Lajos együtt új, közös vállalkozásba kezdett.¹⁰⁰

Debreceni törvényszék 1916—102.	1916. december 11. Ct. 769. 769/3	Tóth, Reményik és Sebestyén	Főtelep Debreczen Nagyerdő		Az új czégszöveg a 3. rovatba irt módon, továbbá, hogy a czéget a társasági tagok együttesen úgy jegyzik, hogy a nyomtatott vagy bélyegzővel nyomott czégszöveg alá a czégnnek bármely két tagja együttesen vezetéknevét odajegyzi.	A régi »Tóth, Reményik és Társai Debreczen« czégszöveg, továbbá Szilágyi János czégtag e minőségének és czéjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztek. (Lásd 1914. évf. 67. számát.)

78-79. kép A Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyárra vonatkozó iratok az Iparosok és kereskedők nyilvántartásába, illetve a Központi Értesítőben¹⁰¹

¹⁰⁰ BALOGH LÁSZLÓ 2020: 31. 43.

¹⁰¹ MNL. HBML. IX. 701/e., továbbá KÖZPONTI ÉRTESSÍTŐ 1916 XII. 11. Ct. 769. 769/3.

Debreczeni törvényszék 1917—44.	1917. május 15. Ct. 769/2. 769/4	Tóth, Reményik és Sebestyén	Főtelep Debreczen. Nagyerdő			Ct. 769/1916	Tóth István debreczeni lakos, cégtag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1916. évf. 102. számát.)
Debreczeni törvényszék 1917—59.	1917. június 30. Ct. 769/4 769/5	Tóth, Reményik és Sebestyén	Főtelep Debreczen. Nagyerdő	pp. Tóth.	Tóth István debreczeni lakos cégvezető e minősége és per procura cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik.		(Lásd 1917. évf. 44. számát.)
Debreczeni törvényszék 1918—71.	1918. augusztus 5. Ct. 769/5. 769/6	Tóth, Reményik és Sebestyén	Főtelep Debreczen. Nagyerdő		A 3. alszámú bejegyzés pótlásául bejegyeztetik, hogy Sebestyén Lajos cégtulajdonos Debreczenben lakik.		(Lásd 1917. évf. 59. számát.)

Tóth, Reményik és Sebestyén. Debreczen, Nagyerdő.

Debreczeni kir. tvszk 1921. XI. 12. Ct 769/10. 769/7. — Tóth István debreczeni lakos, építész társtulajdonosi minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Tóth István debreczeni lakos, cégvezető e minőségének és per procura cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1918. évf. 71.) (1922—6.)

Tóth, Reményik és Sebestyén felszámolásban. Debreczen, Nagyerdő.

Debreczeni kir. tvszk 1923. II. 8. Ct 769/12. 769/8. — A cégnek elhatározott felszámolása, valamint az új cégszöveg a 3. rovatban irt módon, továbbá Reményik Károly kolozsvári és Sebestyén Lajos debreczeni lakos, társtagoknak felszámolói minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik, *Cégvez. felsz.:* Reményik Károly, Sebestyén Lajos. — A régi Tóth, Reményik és Sebestyén cégszövegnek és a társtagok cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1922. évf. 6.) (1923-11.)

80-84. kép A Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyárra vonatkozó iratok a Központi Értesítőben ¹⁰²

¹⁰² KÖZPONTI ÉRTESELTŐ 1917. V. 15. Ct. 769/2. 769/4., KÖZPONTI ÉRTESELTŐ 1917. VI. 30. Ct. 769/4. 769/5., valamint KÖZPONTI ÉRTESELTŐ 1918. VIII. 5. Ct. 769/5. 769/6., KÖZPONTI ÉRTESELTŐ 1921. XI. 123. Ct. 769/10. 769/7., KÖZPONTI ÉRTESELTŐ 1923. II. 8. Ct. 769/12. 769/8.,

Tóth, Reményik és Sebestyén felszámolásban. Főtelep : Debrecen, Nagyerdő.

Debreceni kir. tvszk 1923. III. 16. Ct 796/13. 769/9.
— Tóth István tulajdonostársi minőségének megszűnése bejegyeztetett. (Lásd 1923. évf. 11.) (1923—18.)

Debreceni műkögyár részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1923. VI. 23. Ct 859/10. 859/3.
Az 1923. évi március hó 9. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alapszabálmódosítás bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a korábbi alapszabályok 3., 26., 27., 28. és 30. §-ai módosítottak, mely által a cégjegyzékbe bejegyzett tételek annyiban szenvednek változást, hogy a társaság alaptőkéje 10,000.000, azaz tízmillió korona, mely 20.000 darab előmutatóra szóló 500 korona névértékű részvényből áll. — (Lásd 1922. évf. 33.) (1923—30.)

Tóth, Reményik és Sebestyén felszámolásban. Debrecen, Nagyerdő.

Debreceni kir. tvszk 1923. VIII. 21. Ct 769/14. 769/10. — Reményik Károly társtulajdonos e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1923.évf. 18.) (1923-38.)

Tóth, Reményik és Sebestyén felszámolásban. Debrecen, Nagyerdő.

Debreceni kir. tvszk 1931. V. 7. Ct 769/16. 769/11.
— Ezen cég megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1923. évf. 38.) (1931—24.)

702. Debrecen. — Debreceni műkögyár rt. — (1918.) — Fürdő-u. 2. — Tlf. : 40-93. — Táv.-e. : Műkögyár. — (Előbbi cége : Debreceni asztalosárugyár rt.) — Tóth és Sebestyén rt. Debrecen alapítása. — Alaptőke: 190.000 P – 19.000 drb 10 P-s részvényben. — (Alakult 300.000 K tőkével, 1922-ben 3 m K-ra, 1923 márc.-ban 10 m K-ra, 1924 május 31-én 50 m K-ra emelve. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (12 ½ : 1) 80.000 P-ben megállapítva. 1927 május 4-én 10.000 drb új rv.-nyel 180.000 P-re emelve, 1928 ápr. 4-én magába olvasztotta az Erdélyi tűzifa és behozatali rt.-ot Debrecen, mely alkalomból 1.000 drb 10 P-s rv.-nyel (1 : 1) az alaptőkét 190.000 P-re emelte.) — **Igazgatóság** : Berger József, dr. Radó Rezső, Balthazar Rezső, Remenyik Károly, sz. Sebestyén Dávid, sz. Sebestyén Lajos (vezérigazg.), dr. Nyiri Ernő. **Felügyelőbizottság** : Schwarcz Árpád, Surogh Jenő, Horváth Adolf, Belus József. **Ügyv.-igazgató** : Láng Ernő. **Cégvezetők** : Kelen Ernő, Dobos Erzsébet.

85-89. kép A Tóth, Reményik és Sebestyén cserép- és téglagyárra vonatkozó további bejegyzések a Központi Értesítőben, illetve a Debreceni Műkögyár Rt. írásai a Magyar Compassban ¹⁰³

¹⁰³ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1923. III. 16. Ct. 796/13. 769/9., KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1923. VI. 23. Ct. 859/10. 859/3., KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1923. VIII. 21. Ct. 769/14. 769/10., KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1931. V. 7. Ct. 769/16. 769/11., MAGYAR COMPASS 1928.

8. 5. Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyára – Tóth és Sebestyén Építkezési Vállalat

Működés:	1922-1939. között
Tulajdonos(ok):	Tóth István – Sebestyén Lajos. Megjegyzés: Később 1926-tól Sebestyén Lajos birtokolta egyedül a céget
Jogelőd:	1922-1924.: Tóth és Sebestyén építészek, építőmesterek
Jogutód:	1925-1939.: Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat
Egyéb információ:	1926.: ahogy azt már fentebb jeleztük ekkortól Sebestyén Lajos lesz az egyedüli tulajdonos, mivel Tóth István elhalálozott 1930.: Telephely: Fürdő utca 2. szám 1931.: Tóth és Sebestyén gőztégla- és cserépgyára Kishegyesi út 42. szám

90. kép A Tóth és Sebestyén féle téglagyár ligatúrás pecséttel ellátott terméke ¹⁰⁴

¹⁰⁴ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

Tóth István 1922-ben Sebestyén Lajos építésszel együtt bejegyezte a „*Tóth és Sebestyén építésszek, építőmesterek*” társulást, később 1925-ben pedig életre hívták a legendás „*Tóth és Sebestyén Részvénytársaságot.*,” s ekképpen szintén saját téglagyáruk termékeiből szerették volna ellátni vállalkozásaikat.¹⁰⁵ Még ebben az évben a céghez csatlakozott Berger József és Horváth Adolf, akiknek jogelődjeik révén nevükhöz kapcsolódott, a szomszédos Bellegelő 458. számú területen lévő, s addigra ilyen néven megszűnt „*Berger és Horváth téglagyár,*” illetve még ugyan ebben az évben 1925. szeptember 1-én Reményik Károlyt is bejegyezték, mint a társaság új igazgatósági tagját. Tóth István 1926-ban elhalálozott, így a cég egyedüli tulajdonosa Sebestyén Lajos lett.

91. kép A Tóth és Sebestyén féle téglagyár újabb pecsétellátott terméke¹⁰⁶

¹⁰⁵ SZÜCS ERNŐ 1978: 212.

¹⁰⁶ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

A gyár 1939-ig működött, ami ekkor beolvadt abba a „*Debreceni Működgyár Részvénytársaságba*” amely a Magyar Compass jelentése szerint a Tóth és Sebestyén cég alapításában 1918-tól, mások szerint pedig 1922-től üzemelt, egészen 1945-ig. Az üzem telephelye szintén a Fürdő utca 2. szám volt, a Debreceni Működgyárat más források szerint azonban csak 1923-ban szerezte meg a vállalkozó páros. Reményik Károly 1927-től nem mellesleg viszont ugyanúgy a működgyár igazgatósági tagja volt, mint a Tóth és Sebestyén Rt-nek...¹⁰⁷

92-94. kép A Tóth és Sebestyén építészek, építőmesterek cégre vonatkozó bejegyzés a Központi Értesítőben, illetve a Tóth és Sebestyén téglagyár termék hirdetései 1923-1924-ből¹⁰⁸

¹⁰⁷ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1922. VII. 8. Ct. 859/8. 859/2., illetve MAGYAR COMPASS 1927., továbbá BALOGH LÁSZLÓ 2020: 41-42.

¹⁰⁸ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1922. XI. 24. Ct. 1034. 1034/1., illetve SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

Tóth és Sebestyén részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1925. V. 26. Ct 1182. 1182/1. — Ezen részvénytársaság az 1925. évi május hó 10. napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. Székhelye Debrecen. Tartama : határozatlan idő. A vállalat tárgya : építőipari tevékenység gyakorlása s mindennemű építkezési anyagok gyártása, vétele és eladása. Alaptőkéje 500.000.000 azaz ötszázmillió korona, mely 50.000 (ötvenezer) darab egyenként 10.000 (tízezer) K névértékű bemutatóra szóló részvényre oszlik. Az igazgatóság legalább 2 és legfeljebb 10 tagból áll. Az alakuló közgyűlés által megválasztott Székelyhidasi Sebestyén Lajos és Tóth István igazgatósági tagok e minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. A társaság cégjegyzése akként történik, hogy a társaságnak írott, bélyegzővel előnyomott vagy nyomtatott cégéhez a cégjegyzésre jogosult személyek közül ketten együttes aláírásukat csatolják. Cégjegyzésre jogosult személyek: 1. az igazgatósági tagok. 2. Az igazgatóság által igazgatói címmel felruházott tisztviselők. 3. A cégnek per procura jegyzésre feljogosított tisztviselők. Ilyen per procura jegyzésre jogosított tisztviselő azonban csupán egy igazgatósági taggal vagy igazgatói címmel felruházott főtisztviselővel együttesen jegyezheti érvényesen a céget. A társaság hirdetményei valamelyik debreceni lapban egyszer teendők közzé. Okmánytári szám : 421. (1925—29.)

Tóth és Sebestyén részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1925. VIII. 5. Ct 1182/3. 1182/2. — Berger József és Horvát Adolf cégvezetők e minősége és „per procura“ toldattal való cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — (Lásd 1925. évf. 29.) (1925-37.)

95-96. kép A Tóth és Sebestyén Rt-re vonatkozó 1925-ös keltezésű iratok a Központi Értesítőben ¹⁰⁹

¹⁰⁹ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1925. V. 26. Ct. 1182. 1182/1., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1925. VIII. 5. Ct. 1182/3. 1182/2.

Tóth és Sebestyén részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1925. IX. 1. Ct 1182/5. 1182/3.
Reményik Károly igazgatósági tag e minősége és
cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — (Lásd
1925. évf. 37.) (1925—50.)

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. IV., Simonffy-utca 1/a.
Alakult: 1925. — *Telefonszám*: 610. — *Igazgatósági tagok*: Rásó István (elnök),
székelyhidasi Sebestyén Dávid (alelnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik
Károly, dr. Fischer Tivadar. — *Ügyvezetőség*: *Vezérigazgató*: székelyhidasi Sebestyén
Lajos. *Igazgató*: Berger József. *Cégvezető*: Schwarcz Árpád (főkönyvelő). *Pénztáros*:
Dobos Anna. *Jogtanácsos*: dr. Sebestyén Lipót. — *Felügyelőbizottsági tagok*: Lovas
József, László Gyula, Tolvaj József, Berger József, Horváth Adolf.

Alaptőke: 200.000 pengő, mely 10.000 db 20 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 április 1-én
a felértékeléssel kapcsolatban az 500.000.000 korona alaptőkét 200.000 pengőben állapították meg és a
részvényeket 5:1 arányban ronták össze.

Tóth és Sebestyén részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1926. VIII. 25. Ct 1182/7.
1182/4. — A 7000/1925. P. M. sz. rendelet alapján
az eddigi 50.000 darab egyenként 10.000 korona
névértékű bemutatóra szóló részvényből álló alap-
tőkének a részvények névértékének 50.000 koro-
nára, azaz 4 pengőre való felülbélyegzése után
2.000.000.000 koronával való felemelése, a rész-
vényeknek 5 darabonkénti összevonása folytán
azoknak darabonként 20 pengőről szóló új részvé-
nyekkel való kicserélése, valamint az alapszabályok
4. §-ának az 1926. évi április hó 30. napján tartott
rendes közgyűlés által elhatározott módosítása be-
jegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint
a részvénytársaság alaptőkéje 200.000, azaz kettő-
százezer pengő, mely 10.000, azaz tizezer darab
egyenként 20, azaz husz pengő névértékű bemu-
tatóra szóló részvényre oszlik. — (Lásd 1925. évf.
50.) (1926—44.)

903. Debrecen. — TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT. — (1925—.) — Simonffy-u. 1/a. — TEL.: 610. —
1.200 munkás. — **Tárgya**: építési anyagok gyártása és építkezések elvállalása. — **Alapításai**:
a Debreceni műkögyár rt. és «Hubertus» kőbánya és útépítő rt. Nyíregyháza. — **Alaptőke**:
200.000 P — 10.000 db 20 P-s részvényben. — (Alakult 500 m. K tőkével. 1926 ápr. 30-án a fel-
értékelésnél 200.000 P-ben megállapítva.) — **Osztalék 1925—26-ra K: 6.500, P: 2.** — **Elnök**:
Rásó István. **Alelnök**: Sebestyén Dávid. **Igazgatóság**: Reményik Károly, székelyhidasi
Sebestyén Lajos, dr. Fischer Tivadar. **Felügyelő-bizottság**: László Gyula, Tolvaj József, Berger
József. **Vezérigazgató**: Sebestyén Lajos. **Ügyv.-igazgató**: Berger József. **Cégv.-főkönyvelő**:
Schwarcz Árpád. **Főmérnök**: Mirgay László. **Ügyész**: dr. Sebestyén Lipót. — **Közgy.**: 1927
május 4.

97-100. kép A Tóth és Sebestyén Rt-re vonatkozó írárok a Központi Értesítőben és a Magyar Com-
passban ¹¹⁰

¹¹⁰ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1925. IX. 1. Ct. 1182/5. 1182/3., MAGYAR COMPASS 1925., illetve KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ
1926. VIII. 25. Ct. 1182/7. 1182/4., továbbá MAGYAR COMPASS 1927.

706. Debrecen. — Tóth és Sebestyén Rt. — (1925—) — Simonffy-u. 1/a. — Tlf. : 610, 147. — 1.200 munkás. — **Tárgya** : építési anyagok gyártása és építkezések elvállalása. — 1927. évi termelés : 3.000.000 drb téglá és 300.000 drb cserép. — **Alapításai** : a Debreceni műkögyár Rt. s «Hubertus» kőbánya és útépítő Rt. Nyiregyháza. — **Alaptőke**: 200.000 P — 10.000 drb 20 P-s

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. IV., Simonffy-utca 1/a. **Alakult** : 1914. — **Telefonszám** : 610. — **Igazgatósági tagok** : Rásó István (elnök), székelyhidasi Sebestyén Dávid (alelnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik Károly, dr. Fischer Tivadar. — **Ügyvezetőség** : **Vezérigazgató** : székelyhidasi Sebestyén Lajos. **Igazgató** : Berger József. **Cégvezető** : Schwarcz Árpád (főkönyvelő). **Pénztáros** : Dobos Anna. **Jogtanácsos** : dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok** : László Gyula, Berger József, Horváth Adolf, Schwarcz Árpád.

655. Debrecen. — Tóth és Sebestyén Rt. — (1925—) — Simonffy-u. 1/a. — Tlf. : 610, 147. — 1.200 munkás. — **Tárgya** : építési anyagok gyártása és építkezések elvállalása. — 1927. évi termelés : 3.000.000 drb téglá és 300.000 drb cserép. — **Alapításai** : a Debreceni műkögyár Rt. s «Hubertus» kőbánya és útépítő Rt. Nyiregyháza. — **Alaptőke**: 200.000 P — 10.000 drb 20 P-s részvényben. — (Alakult 500 m K tőkével. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (5 : 1) 200.000 P-ben megállapítva.) — **Osztalék 1926—28-ra P** : 2, 2.20, 2.20. — **Elnök** : dr. Baltazár Dezső. **Alelnök** : Rásó István. **Igazgatósági tagok** : Reményik Károly, sz. Sebestyén Lajos, dr. Fischer Tivadar. **Felügyelő-bizottság** : Betegh Tamás, Berger József, Schwarcz Árpád. **Vezérigazgató** : sz. Sebestyén Lajos. **Ügyv.-igazgató** : Berger József. **Cégv.-főkönyvelő** : Schwarcz Árpád. **Főmérnök** : Mirgay László. — **Közgy.** : 1929 febr. 27.

Vagyron 1928 dec. 31. : Pénztár 78.571. Értékpapír 105.000. Gyárépület 57.695. Egyéb ingatlanok 32.514. Építési leltár 275.495. Adóssok 255.527. — **Teher** : Részvénytőke 200.000. Tartalékok 61.804. Elfogadványok 179.274. Hitelezők 322.524. Nyereség 41.200. Összesen P : 804.802.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. Hatvan-utca 1–3. **Alakult** : 1914. — **Telefonszámok** : 610, 147, 13–72, 3–65. — **Igazgatósági tagok** : dr. Baltazár Dezső (elnök), Rásó István (alelnök), székelyhidasi Sebestyén Dávid (alelnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik Károly, dr. Fischer Tivadar. — **Ügyvezetőség** : **Vezérigazgató** : székelyhidasi Sebestyén Lajos. **Igazgató** : Berger József. **Cégvezető** : Schwarcz Árpád (főkönyvelő). **Pénztáros** : Dobos Anna. **Jogtanácsos** : dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok** : Berger József, Schwarcz Árpád, Betegh Tamás.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. Fürdő-utca 2. **Alakult** : 1914. — **Telefonszámok** : 610, 13–72, 3–65. — **Igazgatósági tagok** : dr. Baltazár Dezső (elnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik Károly. — **Ügyvezetőség** : **Vezérigazgató** : székelyhidasi Sebestyén Lajos. **Igazgató** : Berger József. **Cégvezető** : Schwarcz Árpád (főkönyvelő). **Pénztáros** : Dobos Anna. **Jogtanácsos** : dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok** : Berger József, Schwarcz Árpád, dr. Fischer Tivadar.

Alaptőke : 200.000 pengő, mely 20.000 drb 10 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 április 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az 500.000.000 korona alaptőkét 200.000 pengőben állapították meg.

Osztalék : 1926 : 2, 1927 : 2.20, 1928 : 2.20, 1929 : 2 pengő. — **Gyártelep** : Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyára, Kishegyesi-út 459. — **Érdekeltségei** : Debreceni Műkögyár Rt., Debrecen, Hubertus Kőbánya és Útépítési Rt., Nyiregyháza. — **Üzletköre** : út- és magasépítkezés, téglá- és cserépgyártás. — **Utolsó rendes közgyűlés** : 1930 március 19-én.

101-105. kép A Tóth és Sebestyén Rt-re vonatkozó íráások a Magyar Compass hasábjában ¹¹¹

¹¹¹ Megjegyzés: A két első kép a MAGYAR COMPASS 1928-as, míg a második két kép a MAGYAR COMPASS 1929-es számában jelent meg. Lásd tovább: MAGYAR COMPASS 1930.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. Fürdő-utca 2. *Alakult:* 1914. — *Telefonszámok:* 610, 13—72, 3—65. — **Igazgatósági tagok:** dr. Baltazár Dezső (elnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik Károly, dr. Sebestyén József. — **Ügyvezetőség:** *Vezérigazgató:* székelyhidasi Sebestyén Lajos. *Igazgató:* Berger József. *Cégvezető:* Schwarcz Árpád (főkönyvelő). *Pénztáros:* Dobos Anna. *Jogtanácsos:* dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok:** Berger József, Schwarcz Árpád, dr. Fischer Tivadar.

Alaptőke: 200,000 pengő, mely 20,000 db 10 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 április 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az 500.000,000 korona alaptőkét 200,000 pengőben állapították meg.

Gyártelep: Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyára, Kishegyesi-út 459. — *Érdekeltségei:* Debreceni Működgyár Rt., Debrecen, Hubertus Kőbánya és Útépítési Rt., Nyíregyháza. — *Üzletköre:* út- és magasépítkezés, tégl- és cserépgyártás.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. Debrecen, Fürdő-utca 2. *Alakult:* 1914. — *Telefonszámok:* 610, 13—72, 3—65. — **Igazgatósági tagok:** dr. Baltazár Dezső (elnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik Károly, dr. Sebestyén József. — **Ügyvezetőség:** *Vezérigazgató:* székelyhidasi Sebestyén Lajos. *Igazgató:* Berger József. *Cégvezető:* Salgó Árpád (főkönyvelő). *Pénztáros:* Dobos Erzsébet. *Jogtanácsos:* dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok:** Berger József, Salgó Árpád, dr. Fischer Tivadar.

Alaptőke: 200,000 pengő, mely 20,000 db 10 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 április 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az 500.000,000 korona alaptőkét 200,000 pengőben állapították meg.

Gyártelep: Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyára, Kishegyesi-út 459. — *Érdekeltségei:* Debreceni Működgyár Rt., Debrecen, Hubertus Kőbánya és Útépítési Rt., Nyíregyháza. — *Üzletköre:* út- és magasépítkezés, tégl- és cserépgyártás.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. Debrecen, Fürdő-utca 2. *Alakult:* 1914. — *Telefonszámok:* 26—10, 13—72, 21—47. — **Igazgatósági tagok:** székelyhidasi Sebestyén Lajos, László Gyula, dr. Sebestyén József, Berger József. — **Ügyvezetőség:** *Vezérigazgató:* székelyhidasi Sebestyén Lajos. *Igazgató:* Berger József. *Cégvezető:* Salgó Árpád (főkönyvelő). *Pénztáros:* Dobos Erzsébet. *Jogtanácsos:* dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok:** Murgay László, Salgó Árpád, dr. Fischer Tivadar.

Alaptőke: 200,000 pengő, mely 20,000 db 10 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 április 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az 500.000,000 korona alaptőkét 200,000 pengőben állapították meg.

Gyártelep: Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyára, Kishegyesi-út 459. — *Érdekeltségei:* Debreceni Működgyár Rt., Debrecen, Hubertus Kőbánya és Útépítési Rt., Nyíregyháza. — *Üzletköre:* út- és magasépítkezés, tégl- és cserépgyártás, épületfatereskedés.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. IV., Simonffy-utca 1/a. *Alakult:* 1925. — *Telefonszám:* 610. — **Igazgatósági tagok:** Rásó István (elnök), székelyhidasi Sebestyén Dávid (alelnök), székelyhidasi Sebestyén Lajos, Reményik Károly, dr. Fischer Tivadar. — **Ügyvezetőség:** *Vezérigazgató:* székelyhidasi Sebestyén Lajos. *Igazgató:* Berger József. *Cégvezető:* Schwarcz Árpád (főkönyvelő). *Pénztáros:* Dobos Anna. *Jogtanácsos:* dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok:** Lovas József, László Gyula, Tolvaj József, Berger József, Horváth Adolf.

Alaptőke: 200,000 pengő, mely 10,000 db 20 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1925 április 1-én a felértékeléssel kapcsolatban az 500.000,000 korona alaptőkét 200,000 pengőben állapították meg és a részvényeket 5:1 arányban vonták össze.

Osztalék: 1926: 2 pengő. — *Gyártelep:* Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyára. — *Érdekeltségei:* Debreceni Működgyár Rt., Debrecen, Hubertus Kőbánya és Útépítési Rt., Nyíregyháza. — *Üzletköre:* út- és magasépítkezés, téglagyártás. — *Utolsó rendes közgyűlés:* 1927 május 4-én.

106-109. kép A Tóth és Sebestyén Rt-re vonatkozó további bejegyzések a Magyar Compassban ¹¹²

¹¹² MAGYAR COMPASS 1933., MAGYAR COMPASS 1934. Továbbá az utolsó két kép esetében: MAGYAR COMPASS 1937.

456. DEBRECEN. Debreceni működgyár rt. (1918-.) Fürdő-u. 2. **Tlf.:** 10-93. **Táv. c.:** Működgyár. (Előbbi cége: Debreceni asztalosárugyár rt.) **Pstkp. cs. sz.:** 1.030. **Munkás** 180. **ALAPTŐKE: 95.000 P, 9.500 drb** 100 P-s részvényben. (Alakult 300.000 K tőkével, 1922-ben 3 m K-ra, 1923 márc.-ban 10 m K-ra, 1924 máj. 31-én 50 m K-ra emelve. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (12½ : 1) 80.000 P-ben megállapítva. 1927 máj. 4-én 10.000 drb új rv.-nyel 180.000 P-re emelve, 1928 ápr. 4-én magába olvasztotta az Erdélyi tűzifa és behozatali rt.-ot Debrecen, mely alkalomból 1.000 drb 10 P-s rv.-nyel (1 : 1) az alaptőkét 190.000 P-re emelte. 1934 ápr. 28-án a rv. 5 P-re való lebélyegzésével és (20 : 1) 100 P-re való összevonása által 95.000 P-re leszállítva.) **IGAZGATÓSÁG:** székelyhidasí Sebestyén Lajos, dr. Nyiri Ernő, dr. Radó Rezső, Berger József. **FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:** Salgó Árpád, László Gyula, Mirgay László. **VEZÉRIGAZGATÓ:** Sebestyén Lajos. **Ügyv.-igazgató:** Berger József. **Jogtanácsos:** dr. Sebestyén Lipót. **Cégvezetők:** Salgó Árpád, Dobos Erzsébet.

458. DEBRECEN. Tóth és Sebestyén rt. (1925-.) Fürdő-u. 2. **Tlf.:** 26-10, 21-47, 23-65. **Munkás** 1.200. **Tárgya:** Építési anyagok gyártása és építkezések elvállalása. **Alapítása:** a Debreceni működgyár rt. **ALAPTŐKE: 150.000 P, 10.000 drb** 15 P-s részvényben. (Alakult 500 m K-val, 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (5 : 1) 200.000 P-ben megállapítva. 1938 jun. 22-én a rv. n.-ének 20 P-ről 15P-re történt lebélyegzéséről 150.000 P-re leszállítva.) **IGAZGATÓSÁG :** László Gyula, sz. Sebestyén Lajos, sz. dr. Sebestyén József, Berger József. **FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:** Berger József, Salgó Árpád, dr. Fischer Tivadar, sz. dr. Sebestyén Rezső. **VEZÉRIGAZGATÓ:** sz. Sebestyén Lajos. **Ügyv.-ig.:** Berger József. **Cégv.-főkönyvelő:** Salgó Árpád. **Főmérnök:** Mirgay László. **Közgy.:** 1938 jun. 28.

Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalat. 1939 április 21-én beolvadt a Debreceni Működgyár Rt.-ba.

110-112. kép A Tóth és Sebestyén Rt-re vonatkozó további bejegyzések a Magyar Compassban ¹¹³

9. Helyszín: Bellegelő 458. szám, Kishegyesi út – Térképes jelölés: J.

9. 1. Tóth Béla téglagyártása:

Működése: ~ 1889-1890. körülig?

Tóth Béla építőipari tevékenységét feltehetően az 1870-es évek második felétől számíthatjuk. Debrecen környékén több az ő nevével ellátott tégl is előkerült, amelyet a Bellegelő 458. szám alatt találtak, e telepen készíttette el tehát saját termékeit.

Tóth Bélának azonban jelenlegi ismereteink szerint saját tulajdonú telephelye sohasem létezett, a Bellegelő 458. számú terület első ismert birtokosa pedig aki téglaelőállítással is foglalkozott 1889-től Horváth János volt. ¹¹⁴

¹¹³ Megjegyzés: Az első két fotó a MAGYAR COMPASS 1937-es, míg a harmadik, a MAGYAR COMPASS 1939-es számából való

¹¹⁴ SZÜCS ERNŐ 1978: 228., BALOGH LÁSZLÓ 2020: 27-28.

113. kép Tóth Béla saját nevével ellátott terméke ¹¹⁵

9. 2. Horváth János téglagyára

Működés: 1889-1891. körülig? (1913.)

Tulajdonos(ok): Horváth János

A Bellegelő 458. szám alatt található egykori gyár alapítása feltehetően az építőmesteri tevékenységét a Cégbírósághoz 1889. augusztus 27-én benyújtó Horváth János nevéhez köthető, aki 1891-től bizonyosan – azonban elképzelhető, hogy már korábban a cégalapítástól kezdve is –, számos illetővel, úgymint Tóth Bélával, bizonyos Röszerrel, Berger Andorral és Biczó Gyulával is cégközösséget vállalt. Később 1913-ban a Debreceni rendőrségi zsebkönyv a Kishegyesi úti telephelyet azonban megint egyszemélyben csak Horváth János téglagyáraként tüntette fel. ¹¹⁶

¹¹⁵ SZOBOSZLAI SZABOLCS felvétele. Lásd még: BALOGH LÁSZLÓ – SZOBOSZLAI SZABOLCS 2020: 67.

¹¹⁶ SZÜCS ERNŐ 1978: 227-228., BALOGH LÁSZLÓ 2020: 27-28.

<p>1889. aug. 27. 669/1</p> <p>Horváth János Debreczen</p>	<p>Horváth János, debreczeni lakos, építőmester</p>
<p>580 Ozory: Debreczeni Útmutató.</p> <p>Báró Maillet Nándor, Tállya Dr. Zielinszki Szilárd, Budapest.</p> <p>Felügyelő Bizottság:</p> <p>Dr. Czako Zsigmond, Debreczen. Molnár Antal Bernfeld Samuel</p> <p>Tisztviselők:</p> <p>Leé Arthur mérnök, Debreczen. Kallós Ármia cégjegyző, Debreczen. K. Tóth Miklós könyvelő „ Pollacsek Ferencz pénztáros „ Propper Samu raktárnok „ Schreiber Lujza gépirónő „ A gyár foglalkoztat 5 előmunkást. 25—30 munkást, ütépités alkalmával.</p> <p>Téglagyarak.</p> <p>Alföldi téglagyár és agyagipar részvénytársaság. Kishegyesi-út. Telefonszám: 963.</p> <p>Balog és Vértessy téglagyára. Tégláskert 115. Telefonszám: 318.</p> <p>Debreczeni gőztéglagyár részvénytársaság. Balmazújvárosi-út, Telefonszám: Gyártelep 569. Irodahelyiség Csapó-u. 4. Telefonszám 577.</p>	<p>Ozory: Debreczeni Útmutató. 581</p> <p>Első debreczeni mészhomokkő-téglagyár részvénytársaság. Diószegi-út. — Telefonszám 1009.</p> <p>Horváth János téglagyára. Kishegyesiút. Telefonszám 50.</p> <p>Kondorosi mészhomokkő gőztéglagyár. Schneider Mihály és Dávid Zoltán. Diószegi-út. Telefonszám 989.</p> <p>Köntösgáti téglagyár részvénytársaság. Telefonszám 949.</p> <p>Szabó József Nyulási téglagyára. Bőszőrmenyi-út. Telefonszám 920.</p> <p>Szamuely János téglagyára. Telefonszám 1156.</p> <p>Tóth István gőztégla- és cserépgyára. Telefonszám 147.</p> <p>Debreczeni vas- és rézbutorgyár részvénytársaság.</p> <p>Gyártelep: Ispotály-lapos. Telefonszám: 646.</p> <p>Igazgatóság:</p> <p>Csanak János elnök, Piacz-u. 51. Weszter István, Sesztina Lajos-cég birtagja. Tóth István műépítész, Péterfia-u. 16.</p>

114-115. kép Horváth János cégbejegyzése a Központi Értesítőben 1889-ben, illetve az üzem feltüntetése a Debreceni útmutató rendőrségi Zsebkönyvének 1913-as számában ¹¹⁷

9. 3. Rösler-Berger-Horváth téglagyár – vagy más néven Berger-Horváth téglagyár

Működése: 1891-1898. körül? Megjegyzés: A cég névleg 1912. körül még közszájon foroghatott, 1913-ban a területet a Debreceni rendőrségi zsebkönyv azonban ismételen – ahogy azt már fentebb említettük –, egyszemélyben csak Horváth János téglagyáraként nevezte meg. Az üzem ezen a néven véglegesen egyébiránt csak 1920-ban szűnt meg.

¹¹⁷ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1889. VIII. 27. 669/1., illetve DEBRECENI ÚTMUTATÓ 1913: 581.

- Tulajdonos(ok):** Dr. Berger Andor – Horváth János
- Névváltozatok:** Berger-Horváth téglagyár
Horváth János féle téglagyár
- Egyéb információ:** A cég irodája a Széchenyi utca 21. számnál volt.

A Horváth János által 1889-ben alapított üzemből alakult ki 1891-ben a Rösler-Berger-Horváth téglagyár, amelyet legtöbbször csak Berger-Horváth téglagyárként emlegettek.¹¹⁸ Később 1900-1910. között az egyik legnagyobb debreceni téglagyár lehetett 95 alkalmazottjával és 120.000 Korona termelési értékével. A XX. század elejétől ezt az üzemet Rösler nevének elhagyásával egyre inkább Berger és Horváth Téglagyárnak, vagy ismételten csak Horváth János féle téglagyárnak nevezték.¹¹⁹

9. 4. Horváth és Tóth téglagyár

Működése: 1898.

Tóth Béla 1898-ban „Horváth és Tóth” néven újabb közös vállalkozást indított a Bellegelő 458. számú telepen tevékenykedő Horváth János építőmesterrel, de ennek már nem élvezhette az előnyeit, mert 1898. július 26-án Tóth Bélát 41 éves korában elragadta a halál.¹²⁰

Debreceni törvényszék	1898. junius 11. 9067. sz. 256/1	Horváth és Tóth	Főtelep Debreczen	Ezen közkereseti társaság 1898. június hó 1-ső napján vette kezdetét. Tagjai: Horvath János építőmester és Tóth Béla építész, debreczeni lakosok, kik a céget egyformán képviselik és a czényomó alá egész nevőknek sajátkezű alairásával egyformán jegyzik.	1651/898
--------------------------	---	-----------------	----------------------	--	----------

116. kép A Horváth és Tóth féle cég bejegyzése a Központi Értesítőben¹²¹

¹¹⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 228., BALOGH LÁSZLÓ 2020: 27-28.

¹¹⁹ SZÜCS ERNŐ 1978: 228. Lásd lentebb: Klein Sámuel téglagyára

¹²⁰ BALOGH LÁSZLÓ 2020: 27-28.

¹²¹ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1898. VI. 11. 9067. sz. 256/1.

9. 5. Horváth és Biczó téglagyár

Működése: 1898-1906. között

Tóth Béla halála után 1898-ban Horváth János Biczó Gyulával közösen alakított céget, amely 1906-ban szűnt meg.¹²²

1898. augusztus 13. 12809. sz. 259/1	Horváth és Biczó	Főtelep Debreczen	Ezen közkereseti társaság 1898 évi augusztus 12-én vette kezdetét. Tagjai: Horváth János és Biczó Gyula debreczeni lakos építőmesterek, kik a társaság képviselőire és a cég jegyzésére, melyet a színes cégnyomó alá egész nevőknek sajátkezü aláírásával teljesítenek, egyformán külön-külön is jogosítvák.	1651/898
Debreczeni törvényszék	1906. április 23. 5444. sz. 259/2	Horváth és Biczó	Főtelep Debreczen	E cég megszűnése bejegyzetlik. (Lásd 1898. évf. 71. számát.)

117-118. kép A Horváth és Biczó féle cégre vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítő hasábjain¹²³

9. 6. Dr. Berger Andor téglagyára?

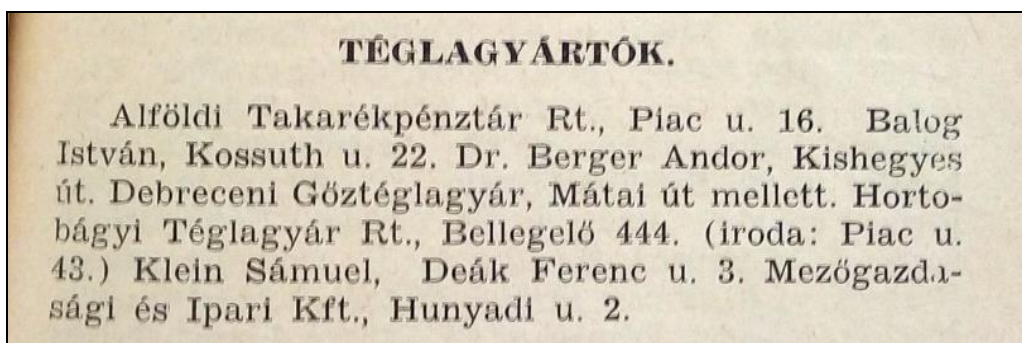
Működése: 1940.?

Az 1940-ben kiadott Debrecen címtára könyv Dr. Berger Andort Kishegyesi úti téglagyártóként tüntette fel. Berger Andor téglagyára, avagy a Berger és Horváth cég ekkortájt azonban már nem működhetett, mivel azt 1920-ban végleg felszámolták, és 1922-ben a Bellegelő 458. számú telephely már bizonyosan Klein Sámuel tulajdona volt.¹²⁴

¹²² BALOGH LÁSZLÓ 2020: 29.

¹²³ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1898. VIII. 13. 12809. sz. 259/1., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1906. IV. 23. 5444. sz. 259/2.

¹²⁴ BALOGH LÁSZLÓ 2020: 29-30.

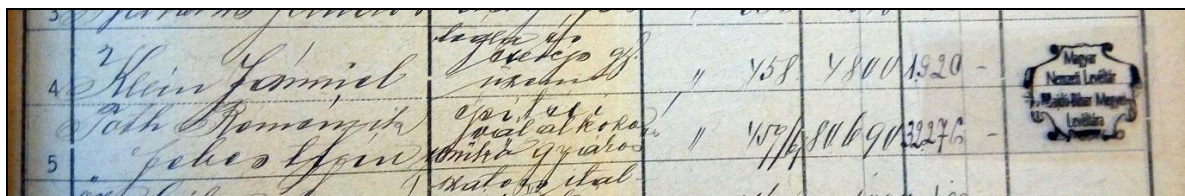

119. kép Dr. Berger Andor neve Debrecen 1940-es címtárában. Talán korábbi áttemelés történetett, s hagyományosan tégtagyárosnak tüntették fel még ekkor is az illetőt ¹²⁵

9. 7. Klein Sámuel tégtagyára

Működése:	1922-1925-1934. között
Egyéb megnevezés:	Klein Sámuel szállodás és neje Winter Biri Borbála gyára
Tulajdonos(ok):	Klein Sámuel – Winter Biri Borbála
Jogutód:	Mezőgazdasági Termelő és Bérőszövetkezet Tégtagyár

Klein Sámuel szállodás és felesége Winter Biri Borbála már 1922-ben is biztosan tulajdonolta a Bellegelő 458. számú területet, ahol feltehetően talán ekkor is gyártottak tégtag, vagy legalábbis az addig előállított termékeket értékesítették, mivel más források szerint csak később, 1925-ben nyertek iparengedélyt tégtagyártásra. ¹²⁶ Nem teljesen tíz év elteltével – talán az őket ért 1932. körül megmutatózó pénzügyi nehézségek okán is –, 1934-től egy rövid ideig „Mezőgazdasági Termelő és Bérőszövetkezet Tégtagyár telepe” néven folytatták tevékenységüket. ¹²⁷

120. kép Klein Sámuelre vonatkozó bejegyzés az Iparosok és kereskedők nyilvántartásaában ¹²⁸

¹²⁵ DEBRECEN CÍMTÁRA 1940: 411.

¹²⁶ EGYETÉRTÉS 1922. április 21.

¹²⁷ SZÜCS ERNŐ 1978: 227.

¹²⁸ MNL. HBML. IX. 701/e.

Tégla eladás.

A Kishegyesi-uton, a volt Berger és Horváth féle, jelenleg Klein Sámuel tulajdonát képező téglagyár már üzemben van és bármilyen mennyiségű elismert kitűnő minőségű téglát azonnal szállíthat.

Telefon 50. szám vagy 13—34. szám alatt rendelhető.

Árverés. 29728/1932. tk. szám. A Magyar Általános Hitelbank Rt. végrehajtónak, Klein Sámuel és neje Winter Biri Borbála debreceni (Hunyadi-u. 2. sz.) lakos ellen indított végrehajtási ügyében a telekkönyvi hatóság az újabb végrehajtási árverést 39.000 ar. P költségekkel és járulékokkal behajtása végett, a debreceni 9373. számú betétben A + 1. sorsz., 915. helyrajzi szám alatt foglalt Hunyadi-u. 2. és 4., Deák Ferenc-u. 1. és 3. sz. Royal Szálloda és udvarra 245.380 aranypengő kikiáltási árban,

a debreceni 2883. számú betétben A + 1. sorsz., 1658. helyrajzi szám alatt foglalt Arany János-u. 54. sz. ház és udvarra 106.250 P kikiáltási árban,

a debreceni 2837. sz. betétben A + 1. sorsz., 1659. helyrajzi szám alatt foglalt Arany János-u. 52. sz. ház és udvarra 11.620 ar. P kikiáltási árban.

Az árverést 1933. évi február hó 15. napján délelőtt 9 órakor a telekkönyvi hatóság hivatalos helyiségében (Deák Ferenc-utca 17. sz., 1 ajtó) fogják megtartani.

Az árverés alá kerülő ingatlanokat az árverési feltételek 1. pontjában meghatározottaknál alacsonyabb áron eladni nem lehet.

Az árverelmi szándékozók kötelesek bánatpénzül a kikiáltási ár 5 százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírosban a kiküldöttnél letenni. Debrecen, 1932. évi október hó 12. napján. A debreceni kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság. N F 1116

121-122. kép Klein Sámuel hirdetése 1922-ből, illetve a család javaira vonatkozó árverési hirdetmény 1933-ból¹²⁹

¹²⁹ EGYETÉRTÉS 1922. április 21., illetve BUDAPESTI KÖZLÖNY 1933. január 26.

9. 8. Mezőgazdasági Termelő és Bérőszövetkezet Téglagyár

Működés:	1933/1934. Megjegyzés: A céget véglegesen csak 1936-ban számolták fel
Tulajdonos(ok):	Klein Sámuel
Jogelőd:	Klein Sámuel téglagyára
Jogutód:	Mezőgazdasági és Ipari Kft.

Klein Sámuel téglagyáros 1933. augusztus 4-én, illetve 1934. január 10-én megalapította a Mezőgazdasági Termelő és Bérő Szövetkezet, amely 1934. október 16-án szűnt meg, jogutódja 1936-ban pedig a Mezőgazdasági és Ipari Kft. lett. ¹³⁰

9. 9. Mezőgazdasági és Ipari Kft.

Működés:	1936. IV. 22. -1947. VI. 16. között
Tulajdonos(ok):	Klein Sámuel
Jogelőd:	Mezőgazdasági Termelő és Bérőszövetkezet Téglagyár
Egyéb információ:	1936. XII. 8.: A cég belépett a Debreceni téglakartellbe 1937-1947.: A kartellel való megállapodás értelmében a cég nem folytatott termelést 1940.: Az üzem irodája a Hunyadi utca 2. szám alatt volt 1945.: Iroda: Deák Ferenc utca 3. szám. Telefonszám: 50. ¹³¹

Az Alföldi Takarékpénztár Vulkán Téglagyára, a Tóth és Sebestyén cég, a Debreceni Gőztéglagyár Rt., továbbá a Hortobágy Téglagyár Rt., valamint, a Balogh-Vértesy téglagyár, és Klein Sámuel 1936. február 15-én ideiglenes társasági együttműködést kötve létrehozták a „*Debreceni Gőztéglagyarak Központi Eladási Irodáját,*” amely sorra kötötte bérlet szerződéseit az együttműködésen kívül maradt vállalatokkal, jobbára leállítva így azok működését. ¹³²

¹³⁰ SZÜCS ERNŐ 1978: 227.

¹³¹ HELYI TELEFONKÖNYV 1945.

¹³² SZÜCS ERNŐ 1978: 227., 229.

Klein Sámuel 1936 áprilisától 11.000 Pengős törzstökével „*Mezőgazdasági és Ipari Kft.*” bejegyzéssel vitte tovább cégét, amely alig 7 hónap elteltével 1936. XII. 8-án az Alföldi Takarékpénztár Vulkán Téglagyárával, a Hortobágyi Téglagyár Rt-vel illetve a Tóth és Sebestyén Rt-vel oly módon megállapodva, hogy 8%-os részesedést kap belépett a Debrecenben létrehozott téglakartellbe is.¹³³

Négy hónappal később 1937 áprilisában azonban már ő is hajlandónak mutatkozott évi 4000 Pengő ellenében üzemét paragon hagyni, és 360.000 darabból álló készárúját is átadta a Debreceni Tégláértékesítő Kft-nek 21,50 Pengős ezrenkénti egységáron. Ettől kezdve a téglakartell fennálltaig, majd 1947-es felszámolásáig ez az üzem többé már nem vette fel a termelést.¹³⁴

**Mezőgazdasági és ipari kft. Debrecen, Hunyadi-
utca 2. sz.**

Debreceni kir. tvszak 1936. IV. 27. Ct 1399/2. 1399/1. — Ezen korlátolt felelősségű társaság az 1936. évi április hó 22. napján kelt társasági szerződés alapján működik. Székhelye: Debrecen, Hunyadi-u. 2. A vállalat tárgya: mezőgazdasági termények termelése és értékesítése, haszonállatok tenyésztése, vétele és cladása, állati termékek előállítása, téglá és cserépgyártása és eladása. Tartama: A társaság 1946 (Egyszerkilencszáznegyvenhat) évi december hó 31-éig áll fenn. Ha 1946. évi január hó 1-éig egyik tag sem közölné ajánlott levélben a többi taggal, hogy a társasági szerződést 1946. évi december hó 31-én megszüntetni kívánja, ez esetben az időtartam minden külön értesítés nélkül további 10 évre, azaz 1956. (Egyszerkilencszázötvenhat) évi december hó 31-éig meghosszabbítottnak tekintendő. Törzstőkéje: 11.000, azaz Tizenegyezer aranypengő. Ügyvezetője: Klein Sámuel debreceni (Hunyadi-u. 2.) lakos, ki a céget úgy jegyzi, hogy az előnyomott, vagv frott cégszöveg alá vezetéknevét írja. (VII. kötet, 182. lap.) (1936—53.)

123. kép A Mezőgazdasági és ipari Kft-re vonatkozó bejegyzés a Központi Értesítőben¹³⁵

¹³³ SZÚCS ERNŐ 1978: 230.

¹³⁴ SZÚCS ERNŐ 1978: 227.

¹³⁵ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1936. IV. 27. Ct. 1399/2. 1399/1.

610. DEBRECEN. Mezőgazdasági és ipari kft.
(1936-.). Hunyadi-u. 2. Törzstőke: 11.000 P. Ügy-
vezető: Klein Sámuel.

Mezőgazdasági és ipari kft. Debrecen.

Debreceni tvszk 1947. VI. 16. Ct 1399/23.
1399/3. — Ezen cég megszűnése a 1927. évi
III. tc. 2. §-a alapján hivatalból bejegyezte-
tik. (VII. kötet, 182. lap.) (1947—30.)

124-125. kép A Mezőgazdasági és ipari Kft-re vonatkozó további bejegyzések a Magyar Compass és a Központi Értesítő hasábjain¹³⁶

10. Helyszín: Bellegelő 444. szám, Kishegyesi út, Bellegelő 1022. szám, illetve Határ út 1022. szám – Térképes jelölés: K.

10. 1. Ercsey Gyula Hortobágy Téglagyára

Működés: 1911-1918. között

Tulajdonos(ok): Ercsey Gyula

Az üzem 1911-ben „Ercsey Gyula Hortobágy Téglagyára” cégjegyzéssel kezdte meg működését, ami 1918. május 16-án alakult át részvénytársasággá.¹³⁷

10. 2. Hortobágy Téglagyár Rt.

Működés: 1918-1989. között

Tulajdonos(ok): Radó István – Ercsey Gyula – Rásó István

¹³⁶ MAGYAR COMPASS 1937., illetve KÖZPONTI ÉRTESSÍTŐ 1947. VI. 16. Ct. 1399/23. 1399/3.

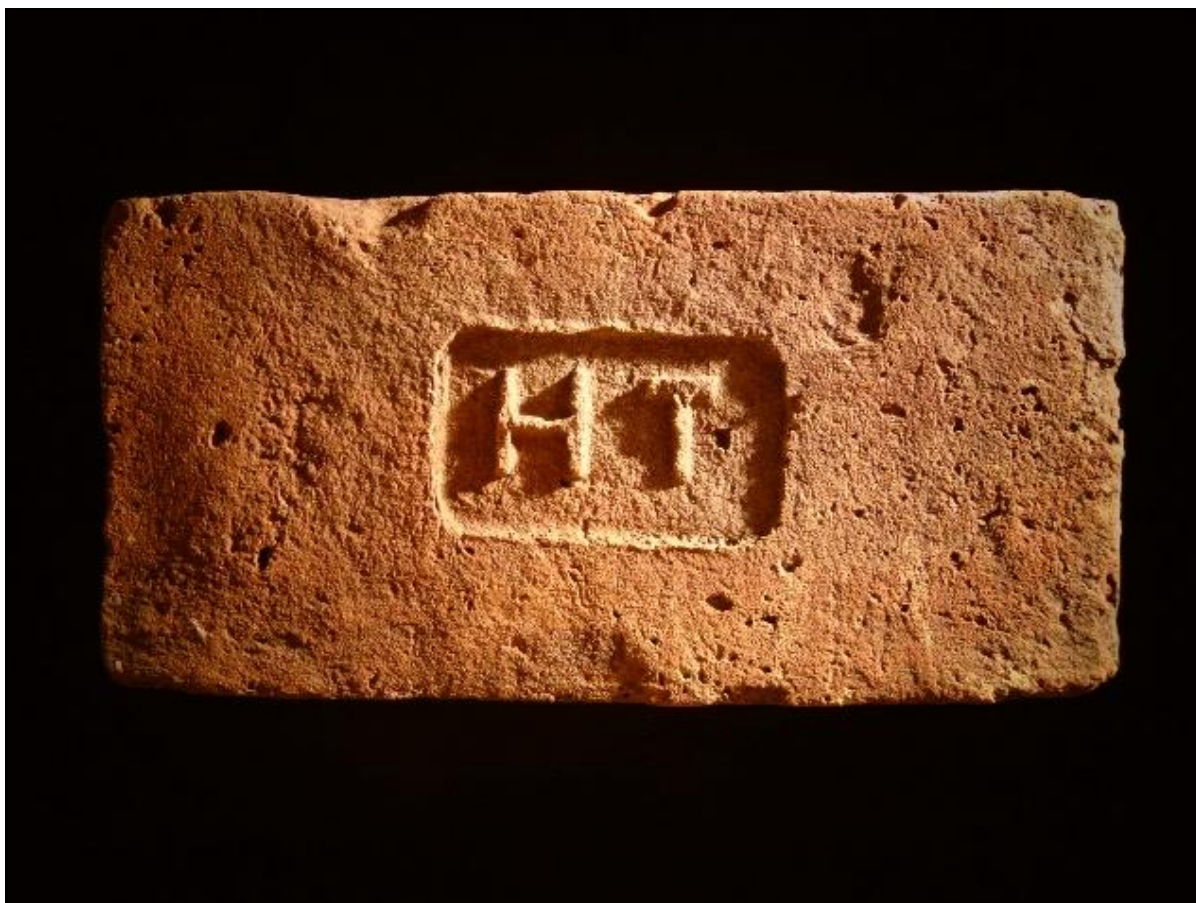
¹³⁷ SZÚCS ERNŐ 1978: 221.

Egyéb információ: 1924.: A cég irodája a Szent Anna u. 9. szám alatt volt
1930-as évek második fele: Bisothka István építőmester a Hortobágy Téglagyár Rt. egyik fő részvényesévé vált

1939.: Az üzem irodája a Ferenc József út 43. szám alatt működött

1943.: A gyár irodája a Vár utca 7. szám alatti ingatlanban volt

1945.: Az üzem a Hortobágyi Téglagyár Munkaszövetkezet gyára lett

126. kép H T jelzettel ellátott termék, amit feltehetően a Hortobágy téglagyár készíthetett ¹³⁸

¹³⁸ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele. Megjegyzés: Nem zárható ki, hogy a termék a Horváth Téglagyár előállításában készült, mindez azonban még további kutatásokat igényel

Miután Ercsey Gyula téglagyárát közös vállalkozássá alakították át résztulajdonos maradt cégénél, azonban a főrészvényesek Ritter Ignác debreceni és Klein Miksa kabai lakosok lettek. Az üzem átalakulása után 200.000 Korona alaptőkével, tehát 200 darab 1000 koronás részvénnyel indult, amit a nagyháborút követő inflációs időkben 1923-ban 10 millió Koronára emeltek, 10.000 darab 1000 koronás címletben, majd 1926-ban a Pengő mérleg elkészítésekor 50.000 Pengőben, tehát 1000 darab 50 pengős részvényben állapították meg.

A Hortobágy Téglagyár Rt évi mérlegeit rendszerint veszteséggel zárták és tartalék alapja (ebből írták le a felgyűlt veszteségeket) 1936-ra kimerült, így a győri program meghirdetése után, az állam által tőle követelt „beruházási hozzájárulást” csakis az alaptőke csökkentéséből fizethette ki az üzem. Ezért a beruházási hozzájárulás 3500 Pengőjét levonásba helyezték az alaptőkéből, amely így 50.000 Pengőről 46.500 Pengőre kisebbedett, ezáltal egy-egy

127. kép HT ligatúrával ellátott korai termék a Hortobágy téglagyárból ¹³⁹

¹³⁹ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

részvény értéke 50 pengőről 46,50 pengőre módosult. Részben a további veszteséges üzemelés, részben az eddig ki nem mutatott veszteségek, illetve amelyeket eddig a veszteségek számáján tartottak nyilván arra kényszerítették a vállalatot, hogy 1941. február 28-án az eddigi veszteségeket egyszerre leírja a részvénytőkéből, amely ezt követően 18.600 pengőre zuhant vissza –egy részvény értéke 18,60 Pengő lett.¹⁴⁰ Ennyi tőkével azonban a vállalat életképtenné vált volna, ezért négy-négy részvényt összevontak 4x18,60 Pengő arányban, így egy újnak az értéke ismét 46,50 Pengő lett, és ugyanakkor kibocsátottak 600 db új részvényt is, miután a vállalati tőke ismét elérte a 46.500 Pengőt.

Ez a pénzügyi művelet, változást hozott téglagyár tulajdonjogában is. A vállalat volt főrészvényesei Ritter Sándor és Gottwald Frigyes helyett ettől kezdve már Bisothka István, dr. Tóth János és Nagy Béla rendelkezett a legtöbb részvénnyel. Ekkor ugyan még Ritter Sándor tulaj-

128. kép HT ligatúrával ellátott termék a Hortobágyi téglagyárból¹⁴¹

¹⁴⁰ SZÚCS ERNŐ 1978: 222.

¹⁴¹ CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele.

donában elég tekintélyes számú – 150 darab részvény maradt, de 1941 decemberében ezeket is átruházta Bisothka Istvánra. Az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy nem csak a vállalaton belül kialakult pénzügyi helyzet járult hozzá a részvényesek körének átalakulásához, hanem a zsidótörvények is.

A vállalaton belül egyébiránt számos illető szintén építész volt, így Ritter Ignác, majd utódja Ritter Sándor is, de ugyancsak ezt a foglalkozást űzte a későbbi fő részvényes, Bisothka István. Tulajdonképpen ez a tény magyarázza meg, hogy a tulajdonosoknak miért érte meg üzemben tartani veszteséges termelés mellett gyárukat, hiszen mint építési vállalkozók saját termékeik felhasználásakor mégis megtalálhatták számításaikat, legalábbis jobban, mintha más téglagyártól vásároltak volna. Nem mellesleg ez az üzem is vállalt fuvarozást, hogy foga-tait minél jobban kihasználhassa.¹⁴²

A gyárnak egy körkemencéje volt, de 16 kamrájának egyenkénti űrtartalma elérte a 17-18 ezer darabot, ami így közel kétszerese volt a többi debreceni téglagyár befogadó kapacitásának. A tüztér teljes üzemeltetése esetén ekképpen évi 7-8 millió téglá és cserép előállítására volt képes a cég, jellemző azonban, hogy mennyire nem tudták kihasználni a lehetőségeket. Például az aránylag közepes értékesítési lehetőségeket nyújtó 1938-as évben is csupán 912.000 darab téglát tudtak eladni. A Hortobágy Téglagyár Rt. csak téglá és cseréparu előállításával foglalkozott, s azokat mind kézzel készítették. A ránk maradt iratok csupán egy 3 lóerős villanymotort említettek, így társaihoz képest az üzem technikai szinten alacsonyabban állt. A gyárlátogatási jegyzőkönyvekből kitűnik továbbá, hogy 1923-ban és 1926-ban is magas dolgozói létszámot tudhatott magáénak a cég, érdekes azonban, hogy 1927-ben, amikor több debreceni téglagyár újból megindult, és a Gőztéglagyár Rt is, majd kétszeresére emelte előző évi dolgozói létszámát, a Hortobágy Rt ebben nem követte versenytársait. Ennél az üzemnél újabb létszámgyarapításra majd csak 1928-ban került sor.

703. Debrecen. — Hortobágy téglagyár rt. — (1918—) — Simonfi-u. 7. — Alaptőke : 50.000 P — 1.000 db 50 P-s részvényben. — (Alakult 10 m K-val. 1926 ápr. 6-án a felértékelésnél (20 : 1) 50.000 P-ben megállapítva.) — Igazgatóság : Ertsey Gyula, dr. Jakobits József, Ritter Sándor.

129. kép A Hortobágy téglagyár Rt-re vonatkozó bejegyzés a Magyar Compassban¹⁴³

¹⁴² SZÚCS ERNŐ 1978: 222.

¹⁴³ MAGYAR COMPASS 1928.

Az 1928-as termelési csúcsot viszont már 1929-ben, méginkább 1930-ban nagy visszaesés követte többek között a gazdasági világválság miatt is, ami 1931-re elvezetett a teljes leálláshoz. A harmincas évek közepén azonban a Hortobágy Téglagyár Rt. újból elkezdte termelését, bár igencsak alacsony dolgozói létszámmal, s 1940-től hol a szénhiány, hol a kartell egyezmény miatt tevékenységét többször szüneteltette. E téglagyárban alakult meg a II. világháborús hadiesemények után 1945. április 30-án a debreceni téglagyári munkások első munkaszövetkezete is.¹⁴⁴

654. Debrecen. — Hortobágy téglagyár rt. — (1918—) — Simonfi-u. 7. — Tlf.: 9—30, 4—24. — Alapítke : 50.000 P — 1.000 db 50 P-s részvényben. — (Alakult 10 m K-val. 1926 ápr. 6-án a felértékelésnél (20 : 1) 50.000 P-ben megállapítva.) — Osztalék 1928-ra P : 0. — Igazgatóság : dr. Jakobits József, Ritter Sándor. Ügyv.-ig. : Ritter Sándor, — Közgy. : 1929 márc. 26.

Vagyron 1928 dec. 31. : Pénztár 4.237. Gyárépületek 92.000. Felszerelés. 6.000. Anyag 34.000. Áru 47.980. Autó és já 23.950. Előleg 303. Adósok 30.277. Átm. tétel 6.300. — Teher : Részvénytőke 50.000. Tartalékok 46.260. Elfogadványok 129.000. Biztosíték 309. Hitelezők 17.367. Átm. tétel 1.003. Nyereség 1.108. Összesen P : 245.047.

„Hortobágy” téglagyár részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1929. IX. 12. Ct 848/32. 848/10. — Winter Jenő főkönyvelő „per procura” todat nélküli alapszabályszerű cégjegyzési jogosultsága, továbbá az 1929. évi augusztus hó 4. napján tartott rendkívüli közgyűlés által az alapszabályok 8. §-ának elhatározott módosítása bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság cégét úgy jegyzik, hogy az előnyomott vagy irt cégszöveg alá két igazgatósági tag vagy egy igazgatósági tag és egy a cégjegyzésre feljogosított tisztviselő együtt teszik cégszerű aláírásukat. (Lásd 1929. évf. 34.) (1930—10.)

„Hortobágy” téglagyár részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1931. IV. 29. Ct 848/37. 848/11. — Az 1931. évi március hó 30. napján tartott rendes közgyűlés által az alapszabályok 3., 9., 14., 20., 21., 24. és 36. §-ainak elhatározott módosítása bejegyeztetik. — Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság hirdetményeit a Debrecenben megjelenő „Debreceni Független Ujság” című napilapban teszi közzé. (Lásd 1930. évf. 10.) (1931—25.)

130-132. kép A Hortobágy téglagyár Rt-re vonatkozó bejegyzések a Magyar Compassban és a Központi Értesítőben¹⁴⁵

¹⁴⁴ SZÜCS ERNŐ 1978: 221-223.

¹⁴⁵ MAGYAR COMPASS 1929., illetve KÖZPONTI ÉRTESTÍTŐ 1929. IX. 12. Ct. 848/32. 848/10., továbbá KÖZPONTI ÉRTESTÍTŐ 1931. IV. 29. Ct. 848/37. 848/11.

133. kép Bisothka István építész hirdetése 1924-ből¹⁴⁶

¹⁴⁶ SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

457. DEBRECEN. Hortobágyi téglagyár rt. (1918-.) Ferenc József-ut 43. **Th.:** 31-30, 24-24. **ALAP-TŐKE:** 50.000 P, 1.000 drb 50 P-s részvényben. (Alakult 10 m K-val. 1926 ápr. 6-án a felértékelésnél (20 : 1) 50.000 P-ben megállapítva.) **IGAZGATÓSÁG:** Gottwald Frigyes, dr. Jakobovits József, Ritter Sándor. **FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:** dr. Hegedüs Endre, Winter Jenő. **Ügyv.-igazgató:** Ritter Sándor.

444. DEBRECEN. Hortobágyi téglagyár rt. (1918-.) Ferenc József-ut 43. **Th.:** 31-30, 24-24. **ALAP-TŐKE:** 46.500 P, 1.000 drb 46·50 P-s részvényben. (Alakult 10 m K-val. 1926 ápr. 6-án a felértékelésnél (20 : 1) 50.000 P-ben megállapítva. 1939 ápr. 25-én a rv. n.-é. leszállításával 46.500 P-re csökkentve.) **IGAZGATÓSÁG:** Gottwald Frigyes, dr. Jakobovits József, Ritter Sándor. **FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:** dr. Hegedüs Endre, Winter Jenő. **Ügyv.-igazgató:** Ritter Sándor.

445. DEBRECEN. Tóth és Sebestyén rt. (1925-.) Fürdő-u. 2. **ALAPTŐKE:** 150.000 P. 1939 jan. 1-én beolvadt a Debreceni műkögyár rt.-ba oly módon, hogy minden 20 drb 15 P-s rv.-e 3 drb 100 P-s műkögyári rv.-re cseréltetett át.

134-135. kép A Hortobágy téglagyárra vonatkozó további bejegyzések a Magyar Compass hasábjain ¹⁴⁷

11. Helyszín: Szikgát – Térképes jelölés: L.

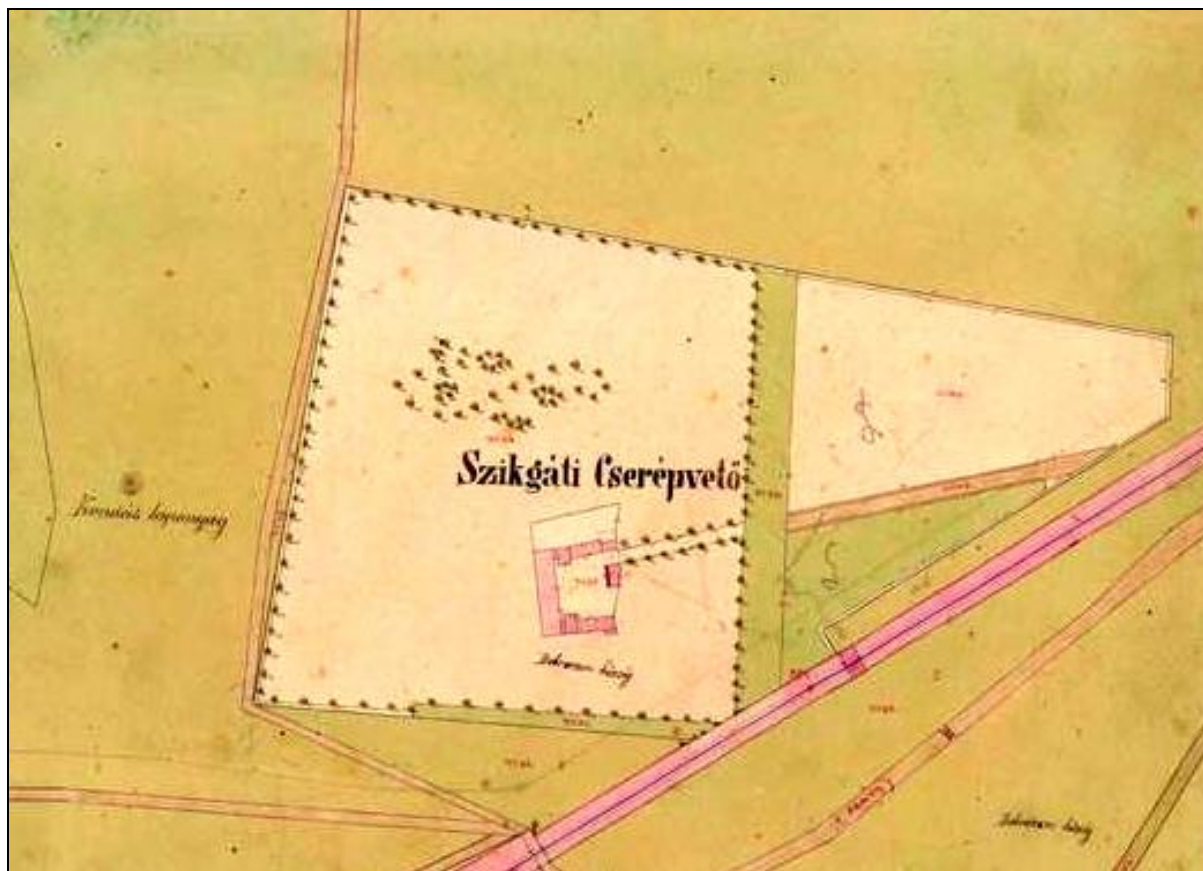
11. 1. Szikgáti cserépvető

- Működés:** Feltehetően az 1800-as évek első évtizedeitől – 1858-ig
- Tulajdonos(ok):** Debrecen Szabad Királyi Város
- Egyéb információ:** 1864.: Debrecen második katonai felmérési térképe Z. O.-nak – Ziegelöfen, avagy Tégláégető kemencének jelölte még a területet
1870. előtt: Boschetti András bérelte a telephelyet selyemhernyótenyésztés céljára
1887.: Debrecen harmadik katonai felmérési térképe M. H.-nak – Meierhof, tehát amolyan farmnak titulálta a területet egy
1920.: Bárány Mór 80.000 Koronáért bérbe vette a területet, de ekkor már nem cserépvetőként üzemelt a gyár
1941.: Az ekkori katonai térkép már majorságot jelöl ezen a helyen

A szikgáti cserépvető feltehetően valamikor a XIX. század elejére keltezhető nagy tűzvészek után kezdte meg működését és 1858-ban szüntette be a termelést, itt haladt ugyanis keresztül az 1857-ben megépített Pest-Debrecen vasútvonal. ¹⁴⁸

¹⁴⁷ MAGYAR COMPASS 1939., MAGYAR COMPASS 1940.

¹⁴⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 204.

136. kép A Szikgáti cserépvető területe az 1872-es kataszteri térképen ¹⁴⁹

12. Helyszín: Tégláskerttől nyugatra, Vértessy út 2. szám, Tégláskert 115. szám, Basahalom 25. szám – **Térképes jelölés: M.**

12. 1. Somogyi Gábor téglagyára

Működés: 1827-1866. között

Egyéb információ: 1864.: Debrecen második katonai felmérési térképe Z. O.-nak, Ziegelöfen, avagy tégláégető kemencének jelöli a területet
1884.: Debrecen harmadik katonai felmérésének térképe viszont a Z. O. jelzés mellett a Z. S. betűkódot is használta, ami Ziegel Saatgut, tehát téglavető telepként is megnevezte a helyet

¹⁴⁹ MNL. HBML. DvK. 1.

Somogyi Gábor nagyapja, Somogyi Gergely, balatonfüredi lakosként még 1715-ben igazoltatta Zala vármegye előtt nemességét, az eredeti nemesi levél pedig 1659-ben íródott. Fia, Somogyi András, Balatonfüredről költözött Debrecenbe, s itt is telepedett le. Az ő fia volt János, aki 1768-ban született, és városi fő számvevőként dolgozott. Feleségétől Kéri Erzsébettől született aztán Somogyi András, ügyvéd, egyházi pénztárnok (1793-1815.), Somogyi Gábor téglagyáros (1797. XI. 6. - 1885. VIII. 25.), Klára (1800 - ?), Eszter (1801 - ?), Zsófia (1808 - ?), Károly (1804-1869.), és Ferenc (1812 - ?).

Az 1845-ös telektulajdonosi adatbázis szerint a Somogyi család Debrecenben a Kismester utcán lakott.¹⁵⁰ Özvegy Somogyi Jánosné – Somogyi Gábor édesanyja –, az 1438. számú telken, Somogyi Gábor és későbbi családja pedig az 1439. számú portán – a mai Bethlen utca 10. számnál –, Somogyi Károly nevű öccse és családja viszont a 1382. számú háznál éltek, ami napjainkban a Bethlen utca 24. számnak feleltethető meg.

Somogyi Gábor már igen fiatalon beállt katonának, ahonnan viszont megszökött, és Párizsba menekült. Itt tanulta meg a francia ízlés mellett a rovátkos cserépetést és talán a kertészetet is. Innen aztán mégis hazajött, s Debrecenben rokonai bújtatták, majd tovább kellett állnia. Erdélyben Démon Gábor álnév alatt Kolozsvár környékén beállt egy grófnőhöz francia kertésznek, ahol megbecsülték. Egy magas rangú katonatiszt segítségével végül is kegyelemben részesült. Hercz Rozáliát 1826-ban vette nőül, hazaérkezett Debrecenbe, és az apjától örökölt házba költözött. Gyermeük Karolina 1827-ben született meg, aki azonban 8 éves korában 1835-ben jobblétre szenderült. A halotti anyakönyv bejegyzése szerint a kislányt viszont már a Cserépvetőből kísérték ki a Hatvan utcai temetőbe.¹⁵¹ Ebből az adatból kiejlik, hogy Somogyi Gábor a Kismester utcai házat 1835-ben vagy valamikor előtte eladta Komlóssy Imrének (1813 – 1879.), akiről tudjuk, hogy 1836-ban ügyvédi vizsgáját Pesten tette le, majd Szabolcs megyében tiszteletbeli-, 1841-től Debrecenben pedig ideiglenes váltójegyző volt. Az említett 1845. évi összeírás szerint az 1439. számú telken már a „*Komlóssy Dániel örököse*” név található.

Somogyi Gábor tehát ipar létesítésére adta a fejét. Először 1826-tól a város cserépgyárában állt alkalmazásban, ahol meghonosította a sima és rovátkos cserépgyártást. „*Az 1826. április 4-én kelt szerződésben, Somogyi Gábor arra kötelezte magát, hogy a város számára, a*

¹⁵⁰ KOVÁCS ILONA 2011.

¹⁵¹ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS6Z-V9JJ-3?i=348&cat=157468> Somogyi Karolina halála. 1835. április 26.

Tóció mellett található agyagföldből jó minőségű cserépszindelyt és téglát éget.”¹⁵² Később pedig – ahogy azt az előbbieken már olvashattuk –, eladta ősi házat és annak árából a Szikgátnál, a Tégláskert mellett vett telepen cserép- és téglagyárat létesített. Magának és családjának ízléses, szép kastélyt építtetett, amelyet tréfásan „*nagy Tuillériának*” nevezett.¹⁵³

Az épület 1842-ben már be volt rendezve, ekkorra tehát már biztosan állt. Rendkívüli vendégszeretete jóbarátok seregét gyűjtötte házához, és a városi előkelőkkel is jó kapcsolatokat ápolt. Közben *1845-ben, Hollandiában tanulmányozta a különleges útburkolati és egyéb téglák gyártási technológiáját is.* A kúria azonban amikor Somogyi Gábor itthon volt mindig szikrázó jókedv és szellemes társalgás központjává vált, az iparos fő szenvedélye pedig a pénznélküli tarokkozás volt.¹⁵⁴

Ezeknek a jókedvű kártyázásoknak felesége, Hercz Rozália 1866. május 23-i halálát vetett véget. Somogyi Gábor hű társát is innen a Cserépvetőből kísérték utolsó útjára a Hatvan utcai temetőbe.¹⁵⁵ A téglagyár egyetlen lakója így Somogyi Gábor maradt.¹⁵⁶ Kúriáját és telephelyét a későbbiekben pedig értékesítette.

A régi boldog napok emléke elszállt, a jó barátok azonban nem hagyták el a megözvegyült „*Gábor bácsit.*” Sokszor bent a városban, különösen Révész Bálint házában töltötte a vasárnap estéket. Somogyi Gábor téglagyáros 1885. szeptember 25-én, 88 éves korában egy heti betegség után hunyt el, és a halotti anyakönyvi bejegyzés szerint őt is a Cserépvetőből kísérték utolsó útjára, oda ahol már a család többi tagja is pihent.¹⁵⁷

A felvázolt adatokból kitűnik tehát és megállapítható, hogy a Somogyi kúria valamilyenkor 1835-1842. között épült, amelyet később Zichermann Ignác, majd Balogh Mihály és családja, végül pedig a Vértessy család birtokolt, így a köznép ajkán legutóbbi tulajdonosa révén Vértesi kastély néven maradt fent.

¹⁵² DEBRECENI VÉGRENDELETEK GYŰJTEMÉNYE: 187.

¹⁵³ DEBRECENI VÉGRENDELETEK GYŰJTEMÉNYE: 187.

¹⁵⁴ BALOGH FERENC 1910: 70.

¹⁵⁵ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS6H-1HJV?i=554&cat=157468> Hercz Rozália halála, 1866. május 23.

¹⁵⁶ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS8H-39MS-T?i=583&cat=132393> Somogyi cserépgyár

¹⁵⁷ <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS6C-23MJ-F?i=403&cat=157468> Somogyi Gábor halála 1885. szeptember 25.

12. 2. Zichermann Ignác mérnök és felesége téglagyára

Működés:	Feltehetően 1866-1882. között
Jogutód:	Balogh Mihály téglagyára
Tulajdonos(ok):	Zichermann Ignác és felesége

Zichermann Ignác mérnök feleségének neve alatt fémjelezve Somogyi Gábor telephelyét megvásárolva kezdte meg téglagyártó tevékenységét, ahol egy 1879-1880-as kimutatás alapján csupán kézi erővel folyt a termelés. Ebben az üzemben évente egyébiránt még 1882. körül is több mint 200.000 cserepet és téglát állítottak elő jobbra 4 férfi, 2 női és 2 gyermek alkalmazásával.¹⁵⁸

137. kép A Zichermann Ignác féle téglagyár területe az 1872-es kataszteri térképen¹⁵⁹

¹⁵⁸ ZELIZY DÁNIEL 1882: 712., illetve SZÜCS ERNŐ 1978: 225.

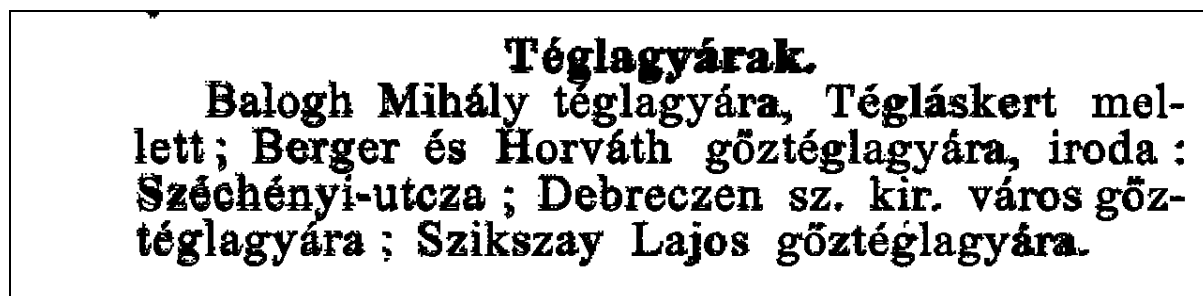
¹⁵⁹ MNL. HBML. DvK. 1.

12. 3. Balogh Mihály téglagyára

Működés: 1902-1903. között

Egyéb információ: Balogh Mihály főmérnök (1847. XI. 24. - 1902. IV. 28.)

Balogh Mihály téglagyára szintén igen régi üzeme volt Debrecennek, ami az alapítóról később elnevezett utca és a Vértesy utca között, a város délnyugati részén a Tégláskert északnyugati sarkában a vasútállomáshoz közel feküdt. A cég alapításának időpontja a rendelkezésre álló forrásokból egyelőre pontosabban nem volt megállapítható, tény azonban, hogy 1882-ben még nem létezett, 1890-ben viszont már a téglá- és cserépgyártáson kívül kályhacsempék előállításával is foglalkoztak. Így valószínűleg valamikor az 1880-as évek második felében alapították a gyárat. Ez az üzem 1902-ben még a tulajdonos nevéen működött, de 1903. július 1-től „Pásztor és Balogh” néven mint társas vállalatot jegyezték be a cégbíróságnál. ¹⁶⁰

138. kép Balogh Mihály téglagyára vonatkozó bejegyzés ¹⁶¹

12. 4. Balogh Mihály örökösei téglagyára

Működés: 1902-1903. között

Jogelőd: Balogh Mihály téglagyára

Egyéb információ: A tulajdonos 1902. IV. 28-án bekövetkezett halála után az üzemet Balogh Mihály örökösei téglagyaraként nevezték meg egy rövid ideig

¹⁶⁰ SZÚCS ERNŐ 1978: 211-212.

¹⁶¹ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1902. Címtár

A Debreceni Képes Kalendárium szakmai tára 1903-1909 között még Balogh Mihály örökösei téglagyaraként tüntette fel az üzemet, pedig 1903-tól már „Pásztor és Balogh téglagyára” néven működött tovább.

139. kép Balogh Mihály örökösei téglagyására vonatkozó bejegyzés ¹⁶²

12.5. Pásztor és Balogh téglagyára

Működés:	1903-1904. között
Jogelőd:	Balogh Mihály téglagyára
Jogutód:	Balogh és Vértesy téglagyár
Tulajdonos(ok):	Pásztor István – Balogh Mihály

Balogh Mihály 1902-ben bekövetkezett halála után a céget 1903. július 1-től már „Pásztor és Balogh” néven, mint társas vállalatot jelentették be a cégbíróságnál, azonban az üzem ilyen formában nem volt hosszú életű, mert decemberben a társaság feloszlott, és 1904. január 5-én mintegy fél évvel később már megszűnéséről értesülhettek az ügyfelek.

1903. július 24. 10439. sz. 348/1	Pásztor és Balogh	Főtelep Debreczen	Együttes cég- jegyzés.	Közkereseti társaság, kezdetét vette 1903. évi július hó 1-én. Tagjai: Pásztor István, Pásztor Istvánné Molnár Mária és Balogh Mik- lós debreczeni lakos, téglagyárosok, kik közül a céget azonban csak Pász- tor István és Balogh Miklós együttesen jegyzik akként, hogy a czégszöveg alatt vezetéknévüket sajátkezüleg írják.
--	------------------------------	-----------------------------	---------------------------	---

140. kép A Pásztor és Balogh cég alapításának bejegyzése a Központi Értesítőben ¹⁶³

¹⁶² DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIUM 1903. Címtár

¹⁶³ KÖZPONTI ÉRTESSÍTŐ 1903. VI. 24. 10439. sz. 348/1.

Debreczeni törvényszék	1904. január 5. 174. sz. 348/2	Pásztor és Balogh	Főtelep Debreczen			VIII/1460/903	Ezen cég megszüntése a tulajdonosok kérelmére bejegyzetetik. (Lásd 1903. évf. 64. számát.)
	1904. január 5. 174. sz. 357/1	Balogh és Vértessy	Főtelep Debreczen	Együttes cégjegyzés.	Közkereseti társaság ; kezdetét vette 1903. évi december hó 1-ső napján. Tagjai : Balog Miklós, Vértessy István és Vértessy Istvánné, sz. Molnár Juliánna debreczeni lakos, téglagyárosok és téglaeladási üzlettulajdonosok, — kik közül Balogh Miklós és Vértessy István vannak jogosítva a céget együttesen jegyezni.	VII/1460/1903	

141. kép A Pásztor és Balogh cég megszüntésének, illetve a Balogh és Vértessy cég alapításának bejegyzése a Központi Értesítőben ¹⁶⁴

12. 6. Balogh és Vértessy Téglagyár

- Működés:** 1904-1945. között
- Egyéb információ:** 1913.: Telefonszám: 318.
1928.: Telefonszám: 3-15.
1940.: Irodájuk a Kossuth utca 22. számnál volt
1945.: Mint Vértessy téglagyárat említették meg

Miután a Pásztor és Balogh cég 1903 decemberében feloszlott, helyét annak megszüntésének hivatalos napján már egy új társulat foglalta el, amelyet a cégbíróságnál „Balogh és Vértessy közkereseti társaság” név alatt jegyeztek be. *Alapítói szintűgy mérnökök, illetve építészek voltak, akik tulajdonképpen saját téglagyáruk termékeiből akarták ellátni építkezési vállalkozásaikat.* Ebből a vállalkozásból 1905-ben Balogh Miklós kilépett, helyére pedig Balogh István került.

1905. július 21. 9441. sz. 357/2	Balogh és Vértessy	Főtelep Debreczen		Balogh István társtagi minősége és cégjegyzési jogosultsága, valamint Balogh Miklós társtag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszüntése bejegyzetetik.
----------------------------------	--------------------	-------------------	--	---

142. kép A Balogh és Vértessy cégre vonatkozó bejegyzés a Központi Értesítőben ¹⁶⁵

¹⁶⁴ KÖZPONTI ÉRTESEITŐ 1904. I. 5. 174. sz. 348/2. illetve KÖZPONTI ÉRTESEITŐ 1904. I. 5. 174. sz. 357/1.

¹⁶⁵ KÖZPONTI ÉRTESEITŐ 1905. VII. 21. 9441. sz. 357/2.

A gyár 1907-ben mintegy 30.000 Korona termelési értéket mutatott fel, ami a korabeli árakat tekintve nagyjából 1 millió téglá és cserép előállításának feleltethető meg. Ez a mennyiség a korabeli öt debreceni téglagyár közül a legkevesebb volt, s körülbelül 27%-a lehetett a városi gyár termelésének. Ezidőtájt egyébiránt 40 férfi és 30 nő dolgozott az üzemben. Az 1930-as években termelési kapacitásukat viszont már évi 2 millió téglá és cserép előállítására becsülték, s kedvező lehetőséget biztosított számukra az is, hogy telepük közel feküdt a vasútállomáshoz, így a vidéki szállítások szempontjából előnyös helyzetben voltak. Ez utóbbi azért sem volt lényegtelen, mert a gazdasági válság ideje alatt a környékbeli települések téglagyárai sorra beszüntették tevékenységüket. Külön érdekesség, hogy a téglá- és cserépgyártás mellett szemétszállítást is vállaltak, így szabad fuvarozási lehetőségeiket is értékesíthették, ugyanakkor olyan tömítőanyaghoz jutottak, amellyel betölthették a kitermelt agyag helyén keletkezett hatalmas gödröket.

A másik alapító Vértesy István 1933-ban hunyt el, s az üzem vezetését Vértesy Lajos vette át. A társaság 1936-ban szintén a Debrecenben megalakult téglakartellhez csatlakozott, s havi fizetés és egyéb díjazások mellett az egyesülésbe tömörült vállalatok téglagyártásának irányítását is a kezükbe vehették.¹⁶⁶

	1904. január 5 175. sz. 358/1	Első debreceni szemétfuvarozási vállalat Vértesy István és társai	Főtelep Debrecen	Együttes cég- jegyzős	Közkereseti társaság, kezdetét vette 1903. évi december hó 1-ső napján. Együttes cégjegyzési és képviseleti joggal felruházott tagjai: Vértesy István, Balogh Miklós és Hirsch Ferencz debreczeni lakosok, a szemétfuvarozási vállalat tulajdonosai.	VIII/2529/1903
--	--	--	----------------------------	--------------------------	--	----------------

143. kép Az Első debreceni szemétfuvarozási vállalat bejegyzése a Központi Értesítőben¹⁶⁷

13. Helyszín: Vértesi út, 0461/9-83. Hrsz. – Térképes jelölés: N.

13. 1. *Boschetti András téglagyára*

Működés: 1859-1892. illetve 1893-1905. között

¹⁶⁶ SZÚCS ERNŐ 1978: 211-212.

¹⁶⁷ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1905. VII. 21. 9441. sz. 357/2.

További információ: 1864.: Debrecen második katonai felmérési térképén Z. O. – Ziegelöfennek, avagy tégláégető kemencének jelölték a területet

1884.: Debrecen harmadik katonai felmérési térképén szintén Z. O. jelzéssel – Ziegelöfennek tehát tégláégető kemencének jelölték a helyet

Boschetti András eredetileg a város tulajdonát képező szikgáti cserépvetőt bérelte ki selyemhernyótenyésztés céljára, ez a vállalkozása azonban kudarcba fulladt és valószínűsíthetően csak ezt követően fogott hozzá a téglá és cserépgyártáshoz. A cég 1876-ban már biztosan üzemelt. A Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara 1879-1880-as kimutatásában a gyár termelését évi 250.000 darab téglára és cserépre becsülték, a gépek meghajtását pedig ekkoriban egy lójárgány végezte.

A felszereléshez és a berendezéshez tartozott még 1 darab agyagyúró és tisztító, 4 darab cseréppréselő és 3 sima-, nem körkemence. Az üzemben ekkor 20 férfi és 5 nő munkás dolgozott 180 napon keresztül napi mintegy 15 órán keresztül, bérük pedig 70 Krajcártól 1 Forint 50 Krajcárig terjedt.¹⁶⁸

Boschetti András téglagyára 1882. körül, mintegy 300.000 darab téglá-, és fedélcserép előállítására volt képes.¹⁶⁹ Az 1890-es kimutatás viszont már nem közölt adatokat az üzembről, így valószínűsíthetően Boschetti Andrásnak idővel ez a vállalkozása is kudarcba fulladt.¹⁷⁰

1876. jul. 24.	A. Boschetti	Főtelep : Debreczen	Boschetti András terménykereskedő Debreczenben
1893. nov. 21. 15108. sz. 762/1	Boschetti And- rás	Főtelep Debreczen	Boschetti András, debreczeni lakos, szalonna-, zsír- és szalámi-gyáros
			1710/893.

144-145. kép A Boschetti téglagyárra vonatkozó iratok a Központi Értesítő hasábjain¹⁷¹

¹⁶⁸ SZÜCS ERNŐ 1978: 225.

¹⁶⁹ ZELIZY DÁNIEL 1882: 712.

¹⁷⁰ SZÜCS ERNŐ 1978: 225.

¹⁷¹ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1876. VII. 24., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1893. XI. 21. 15108. sz. 762/1.

Királyi törvényszék	A bejegyzést rendelő végzés kelte, a cég folyó- és száma	A cég szerinti szövege	A főtelep és a fióktélepek helye	Czégvezetők és felszámoló czégvezetők	A társaság jogviszonyai	Lezárt év	Jegyzet
Budapesti k. és v. törvsz.	1895. febr. 8. 8689. sz. 3665/1	Boschetti és Szüts	Főtelep Kis-Oroszi	A cég együttesen jegyezték.	Közkereseti társaság; kezdetét vette 1895. évi január hó 1-5 napján; társtagjai; ifju Szüts József, kis-oroszi lakos és Boschetti András debreczeni lakos, közbánya tulajdonosok. A cég a társtagok által együttesen képviseltetik s általuk akkép jegyeztetik, hogy az előírt vagy előnyomott czéget mindkét társtag vezetői nevével aláírja.		
1905. február 24. 2019. sz. 762/2	Boschetti András	Főtelep Debreczen					Ezen cég megszűnése bejegyeztetett. (Lásd 1893. évf. 100. számát.)

146-148. kép A Boschetti téglagyárra vonatkozó további iratok a Központi Értésítőben, illetve a téglagyár helye az 1872-es kataszteri térképen ¹⁷²

¹⁷² KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1895. II. 8., 8689. sz. 3665/1. illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1905. II. 24. 2019. sz. 762/2., valamint MNL. HBML. DvK. 1.

14. Helyszín: Diószegi út – Térképes jelölés: P.**14. 1. Kondorosi Mészhomokkő Gőztéglagyár****Működés:** 1911-1931. között

Egyéb információ: Irodájuk a Piacz utca 62. szám alatt volt. Telefonszám: 989.

A „Kondorosi Mészhomokkő Gőztéglagyár” a Diószegi út mentén terült el. Ennek tulajdonosai Schneider Mihály és Dávid Zoltán voltak, akik Piac utca 62. szám alatt tartották fent irodájukat. A cég először 1912-ben szerepelt a Debreceni Képes Kalendárium címtárában, majd a kiadvány későbbi, a nagy háború idején megjelent számaiból kiderült, hogy ekkoriban már üzemén kívül volt. Sőt, a későbbi iparnyilvántartásokban sem szerepelt, ami azt valószínűsíti, hogy a gyár végleg bezárt, cégbírósaági törlése azonban csak 1931-ben történt meg.¹⁷³

Debreceni törvényszék	1911 december 13. 20871 sz. 668/1	Kondorosi mészhomokkő gőztéglagyár Schneider és Dávid	Főtelep Debrecen Diószegi-út	Közkereseti társaság. Kezdetét vette 1912. évi január hó 1-5-6 napján. Egyforma képviseleti joggal bíró tagjai: Schneider Mihály és Dávid Zoltán debreczeni lakosok, téglagyá- rosok, kik a cézget külön-külön úgy jegyzik, hogy a »Kondorosi mész- homokkő gőztéglagyár« szavakból álló bélyegző alatt »Schneider és Dávid« szavakat írják alá.	VIII/2488/911
<p>Kondorosi mészhomokkő gőztéglagyár Schneider és Dávid. Debrecen, Diószegi-ut.</p> <p><i>Debreceni kir. tvszk 1931. V. 15. Ct 668/2. 668/2. — Ezen cég megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1912. évf. 9.) (1931—25.)</i></p>					

149-150. kép A Kondorosi Mészhomokkő Gőztéglagyárra vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben¹⁷⁴

¹⁷³ SZÜCS ERNŐ 1978: 228-229.

¹⁷⁴ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1911. XII. 13. 20671. sz. 668/1., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1931. V. 15. Ct. 668/2. 668/2.

15. Helyszín: Bellegelő 183. szám, Diószegi út – **Térképes jelölés: Q.**

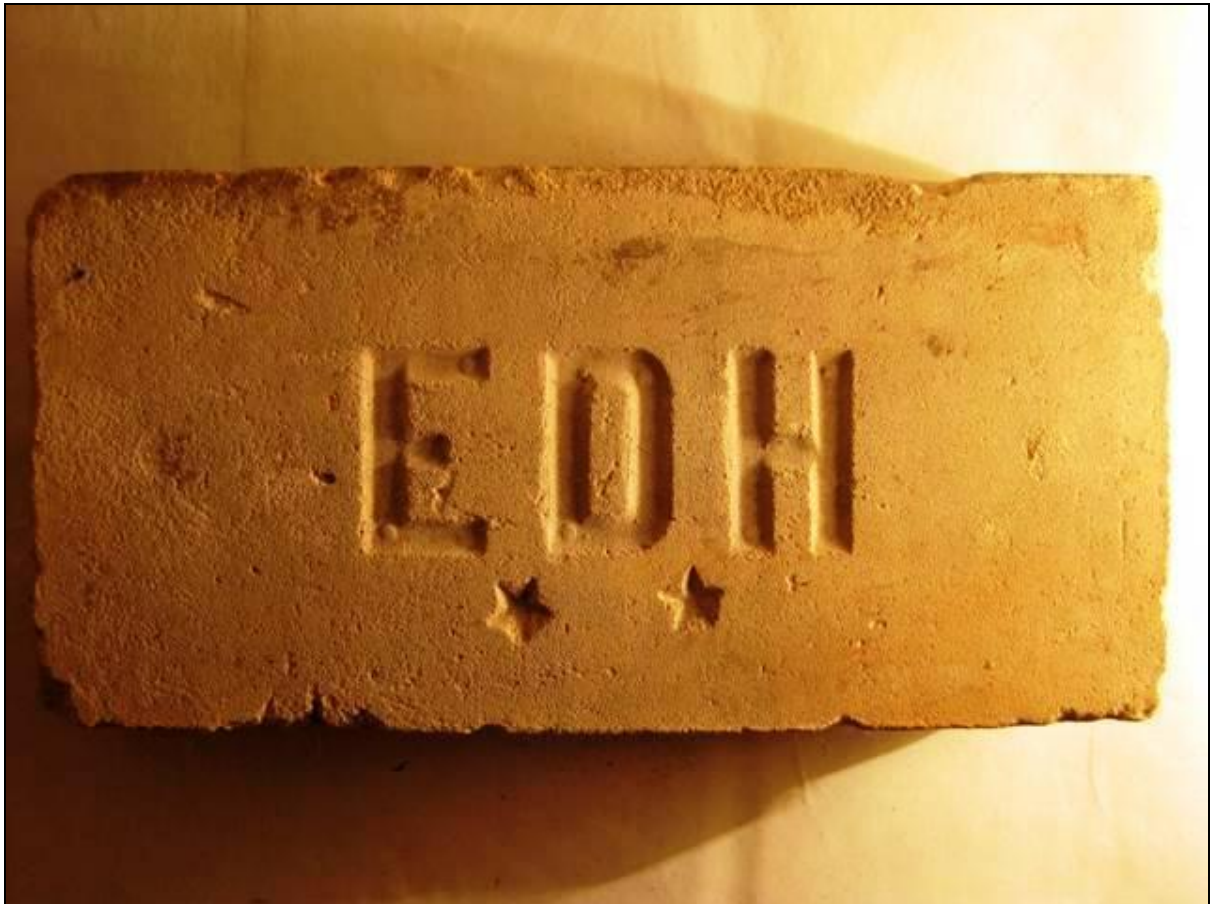
15.1. Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár Rt.

Működés: 1911-(1914)-1924.

Egyéb információ: 1911.: A cég irodája a Szent Anna utca 8. számnál volt

1917.: A társaság irodája a Szent Anna utca 6. szám alatt volt

1922.: Az üzem irodája a Ferenc József út 59. szám alatt volt elérhető

151. kép Az Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár Rt. terméke ¹⁷⁵

¹⁷⁵ <https://forum.index.hu/Article/showArticle?go=93134275&t=9096635> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XI. 26.

Az „Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyárát” 1911-ben a Közgazdasági Bank és Váltóüzlet Rt. alapította, alaptőkéje pedig 400.000 Korona volt, 200 darab 200 Koronás részvény formájában kibocsájtva. Alapítói között Debrecen gazdasági életének és építészeinek több jelentős vezéregyénisége is részt vett, a versenyt azonban az értékesebb árut készítő, a város nyugati oldalán levő téglagyárakkal nem bírta a vállalat és üzemelését hamarosan be is szüntette. Alapítói közül viszont többen – így például Bisothka István a Hortobágy Téglagyár Rt vezetőségében –, változatlanul fontos szerepet játszottak a város téglagyártásában.

Debreceni törvényszék	1911. június 22. 10585. sz. 640/1	Első Debreceni Mészhomokkő-téglagyár Részvénytársaság	Főtelep Debreczen	Aczél, Bisothka, Békés, Csanak, Geréby, Győrffy, Kernhoffer, Lovász J., Rauch, Zádor, Töpler. Együttes cégjegyzés.	<p>Ezen részvénytársaság az 1911. évi június hó 20-ik napján tartott alakuló közgyűlés által elfogadott alapszabályok szerint keletkezett. Székhelye: Debreczen. Tartama határozatlan idő. A vállalat célja a mészhomokkő-tégla, habarcs, cement, pala és egyéb építési anyagok gyártása és értékesítése, valamint az ezekkel bármilyen tekintetben kapcsolatos ipari és kereskedelmi vállalkozásoknak bel- és külföldön való folytatása. Alaptőkéje 400.000 azaz négyszáz-ezer korona, mely 2000 darab bemutatóra szóló, egyenként 200 azaz kétszáz korona névértékű részvényből áll. Az igazgatóság 8—12 cégjegyzésre jogosított tagból áll. Ezek: Aczél Géza, Bisothka István, Békés Lajos, Csanak János, Geréby Pál, Győrffy Aladár, Kernhoffer József, Lovász János, Rauch Árpád, Zádor Lajos és Töpler Ottó. A cég érvényes jegyzése úgy történik, hogy az írott, bélyegzővel előnyomott, vagy nyomtatott cég alá, vagy két bejegyzett igazgatósági tag, vagy egy igazgatósági tag és egy cégjegyzésre jogosított hivatalnok törvényszékiileg bejegyzett aláírásukat együtt írják. Minden a társaság nevében kiadandó hirdetmény egy helybeli lapban, 8 nappal előbb fog közzé tétetni. Okmánytári szám: 188.</p>	VIII/1115/911
<p>Első debreceni mészhomokkő-téglagyár r.-t. céggel 400 000 korona alaptőkével vállalat alakult Debreczenben. Igazgatóság: Aczél Géza, Bisothka István, Békés Lajos, Csanak János, Geréby Pál, Győrffy Aladár, Kernhoffer József, Lovász János, Rauch Árpád, Zádor Lajos és Töpler Ottó.</p>						

152-153. kép Az Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár Rt. bejegyzése a Központi Értesítő és a Magyar Kő- és Márványújság hasábjain ¹⁷⁶

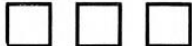
¹⁷⁶ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1911. VI. 22. 10585. sz. 640/1., illetve MAGYAR KŐ- ÉS MÁRVÁNYÚJSÁG 1911. szeptember 15.

Az üzem tulajdonosai a felmerülő nehézségek miatt viszonylag sűrűn váltották egymást. A cégre jellemző, hogy 1920-ban 193.496 Korona negatív mérleget produkált, s bár 1921-ben egy minimális nyereséggel 41.810 Koronával zárta az évet, a továbbiakban is jobbra vesztéségesen üzemelt így nem csoda, hogy a gyár 1923-ban már Válla József nevére szerezte át. Egy évvel később 1924-ben már 89.667.608 Korona, 1927-ben pedig 27.474 Pengő volt a veszteség, amikor is a gyárat Kardos Iván budapesti vállalkozó vette meg.¹⁷⁷

ELSŐ DEBRECZENI MÉSZHOMOKKŐ-TÉGLAGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

:: Gyártelep: DIÓSZEGI-UT. ::
 Iroda: KOSSUTH-UTCZA 3. SZ.,
 a Bank- és Váltóüzlet Részvénytárs. hivatalában.
 TELEFON 467. SZÁM. TELEFON 467. SZÁM.

:: KÖZVETLEN A VÁROS ALATT, ::
 KÖVES UTTAL EGÉSZEN A RAKODÓHELYIG!

Ajánlja az építető közönségnek és építész uraknak a
Magyar Mérnök- és Építész-egylet szabványainak
 mindenben megfelelő, elsőrendű, kitűnő szilárdságú

:: mészhomokkő-tégláit ::
 a legjutányosabb árban.

Olcsóbb és szilárdabb az égetett téglánál!
 (Törési szilárdsága 250.)

A legmodernebb gépekkel felszerelve!

**MEGRENDELÉSEKET ELFOGAD ÉS
 □ UTALVÁNYOKAT KIAD A □
 BANK- ÉS VÁLTÓÜZLET
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG DEBRECZEN.**

154. kép Az Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár Rt. hirdetése¹⁷⁸

¹⁷⁷ SZÜCS ERNŐ 1978: 228-229.

¹⁷⁸ DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM 1912. Címtár

Debreczen törvényszék	1913. május 27. 14689. sz 640 3	Első Debreczeni Mészhomokkő- téglagyár Részvény- társaság	Főtelep Debreczen		Zádor Lajos és Lovász János igazgatósági tagok e minőségének és czéjjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1912 évf. 48 számát.)
--------------------------	--	---	----------------------	--	--

Felszámolás. *Első debreczeni mészhomokkő-téglagyár r.-t.*, amely 1911-ben alakult 400.000 korona alaptőkével, ki-mondotta a felszámolást.

719. Debreczen. — Első debreczeni mészhomokkő téglagyár részvénytársaság. — (1917—.) — A Közgazdasági bank és váltóüzlet r.-t. Debreczen alapítása. — **Alaptőke:** 400,000 K — névre szóló 2,000 drb 200 K-ás részvényben. — **Igazgatóság:** Kernhoffer József, Bisotika István, Bekés Lajos, Rauch Árpád, Czanák János, Töppler Ottó. — **Felügyelő-bizottság:** Horváth János, Kapros Sándor, Kövy Lajos, Vecsey Zoltán. — **Ügyvezető igazgató:** Szarukán Sándor. **Üzemvezető:** Schaffner József. **Könyvelő:** Sztanó Lajos.

827. Debreczen. — Első debreczeni mészhomokkő téglagyár részvénytársaság. — (1917—.) — **Iroda:** Ferencz József-ut 59. — **Tlf.:** 600. — **Gyártelep:** Diószegi-ut. — **Tlf.:** 1,009. — A Közgazdasági bank és váltóüzlet r.-t. Debreczen alapítása. — **Alaptőke:** 400,000 K — névre szóló 2,000 drb 200 K-ás részvényben. — **Igazgatóság:** Grünsperger József, Grünsperger Pál, Perl Gyula, Róvész István, Jakobovits Jenő, Perl Dániel, Jakab Jonő, Szarukán Sándor. **Felügyelő-bizottság:** Horváth János, Kapros Sándor, Kövy Lajos, Vecsey Zoltán. **Ügy-vezető-igazgató:** Szarukán Sándor. **Czégvezető:** Sztanó Lajos. **Üzemvezető:** Schaffner József. **Könyvelő:** Poroszlay Károly.

Első debreceni mészhomokkő téglagyár részvénytársaság.
Buda pest.

Debreceni kir. tvszk 1926. VII. 24. Ct 640/21. 640/13. — Az 1924. évi szeptember hó 7. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alap-szabálymódosítás, mely szerint a cég székhelye Budapest, bejegyeztetett. — A társaság székhelyé-nek Budapestre történt áthelyezése folytán a cég megszűnt. (Lásd 1924. évf. 52.) (1926—36.)

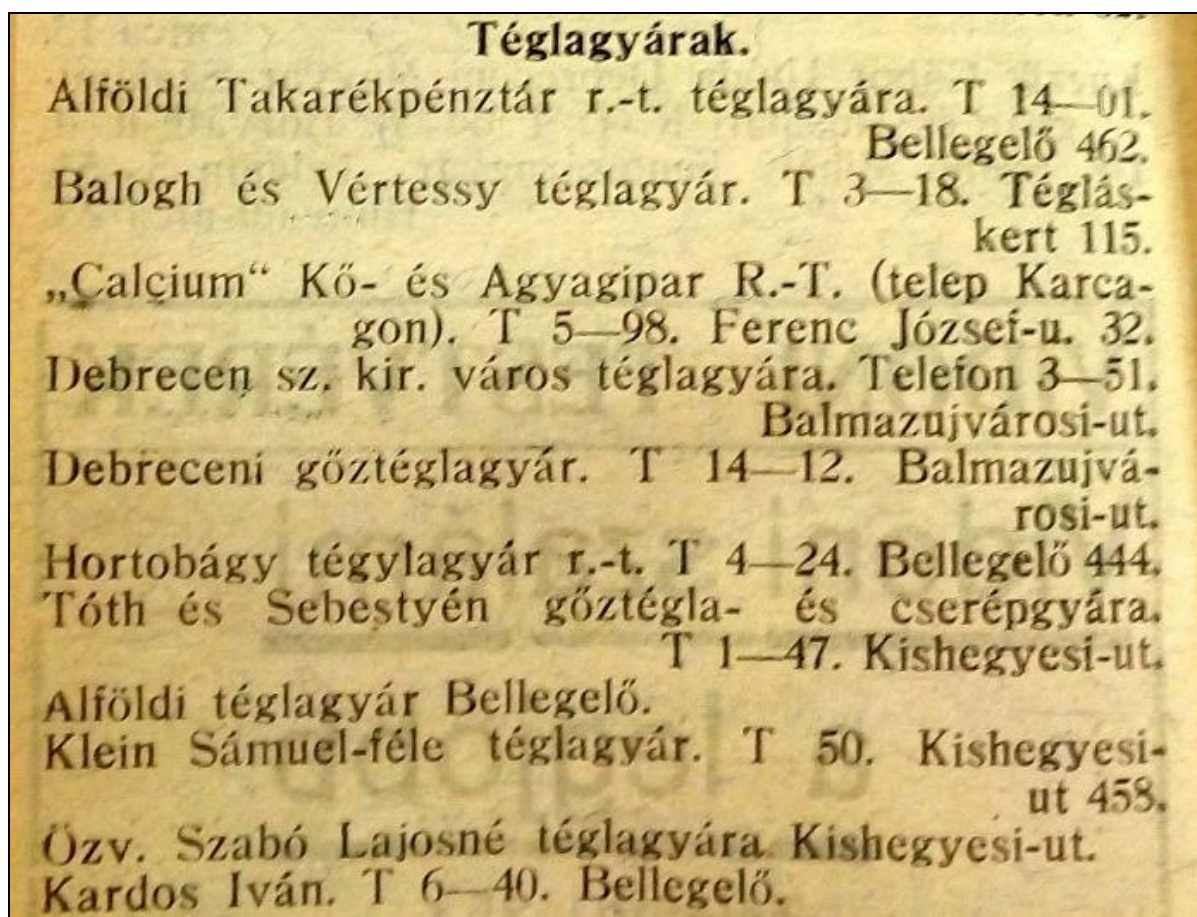
155-159. kép Az Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár Rt-re vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítő, A Bánya, és a Magyar Compass hasábjain ¹⁷⁹

¹⁷⁹ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1913. V. 27. 14689. sz. 640/3., illetve A BÁNYA 1914. IX. 13., továbbá MAGYAR COMPASS 1918., MAGYAR COMPASS 1922., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1926. VII. 24. Ct. 640/21. 640/13.

15. 2. Kardos Iván téglagyára

Működés:	1928-1931. között
Jogelőd:	Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár

Az „Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyár” Valla József birtokából valamikor Kardos Iván budapesti vállalkozó kezébe került, aki 1927. szeptember 24-én kérelmezte, hogy engedélyezzék a vállalat újbóli üzembe helyezést, így 1928-ban meg is kezdhette az „impregnált burkoló téglagyártást.” Alig másfél évvel később, 1930 második felében viszont már ismét szüneteltetni kellett a termelést. A téglagyári gépek árverése 1934-ben történt meg.¹⁸⁰

160. kép Az Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyárra vonatkozó bejegyzés Debrecen 1928-as címtárában¹⁸¹

¹⁸⁰ SZÜCS ERNŐ 1978: 228-229.

¹⁸¹ DEBRECEN CÍMTÁRA 1928.

15. 3. Útburkoló és építőanyag gyárak Rt.

- Működés:** 1911-1940. között
- Tulajdonos(ok):** Igazgatóság: gróf Batthyányi Lajos, gróf Batthyányi Gyula, báró Bánffy Zoltán, herceg Hohenlohe Ferenc, dr. Dobák Emil, dr. Hajós Dezső, Kőszeghy Béla, Kardos Iván vezérigazgató
- Egyéb információ:** Az Útburkoló és építőanyag gyárak Rt. egy telephelyen üzemelt az Első Debreceni Mészhomokkő Téglagyárral

Útburkoló és Építőanyaggyárak részvénytársaság.
Strassenbedeckung und Baumaterialien Fabriken
Aktiengesellschaft. Budapest, IV., Veress
Pálné-u. 17.

Budapesti kir. tvszk 1928. XI. 23. Cg 24285/24. 22893/3. — Az új cégszöveg, továbbá gr. Batthyány Lajos, herceg Hohenlohe Ferenc, gróf Batthyány Gyula, báró Bánffy Zoltán, dr. Dobák Emil, Kőszeghy Béla, Kardos Iván és dr. Hajós Dezső igazgatósági tagoknak ebbeli minősége és alapszabályszerű cégjegyzési jogosultsága, nevezetesen Kardos Iván igazgatósági tag vezérigazgatói minősége és önálló cégjegyzési jogosultsága, valamint dr. Hajós Dezső igazgatósági tag vezérigazgatóhelyettesi minősége és alapszabályszerű cégjegyzési jogosultsága, végül az alapszabályok 1., 2., 3., 4., 6., 8., 13., 15., 19., 20., 23., 24., 25., 26., 28., 30., 31., 35., 36. és 37. §-ának az 1928. évi október hó 18. napján tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott módosítása bejegyzetett. Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság cége magyar és német nyelven a most bejegyzett alakban állapított meg (1. §.). A cégjegyzés úgy történik, hogy az írott, előnyomott, vagy nyomtatott cégszöveg alá vagy a közgyűlés által az igazgatósági tagok közül megválasztott vezérigazgató egyedül, vagy két igazgatósági tag, kiknek egyike a vezérigazgató, vagy az igazgatósági tagok közül általa e célra felkért állandó és a cégjegyzékben is kitüntetendő helyettese együttesen, végül vagy a vezérigazgató, illetve az igazgatósági tagok közül általa e célra felkért állandó és a cégjegyzékében is kitüntetendő helyettese és egy cégjegyzésre jogosított társulati tisztviselő együttesen, ez utóbbi a „pp” toldattal, aláírásukat írják (3. §.). A vállalat tárgya: útburkoló téglamészhomok, kőtégla, égetett mész, méshidrá, műhabarcs és egyéb építési anyagok gyártása, vétele és eladása, ut- és építési kő termelése és értékesítése, valamint az ezen cikkekkel kapcsolatos ipari és kereskedelmi vállalkozásoknak bel- és külföldön való folytatása (4. §.). Az igazgatóság: 3—15 tagból áll (24. §.). — Az eddigi Első debreceni mészhomokkőtéglyár részvénytársaság cégszövegnek, valamint Grünberger József, Grünberger Pál, Révész István, Jakobovits Jenő és Jakab Jenő igazgatósági tagok ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyzetett. — A társaság telephelyének IV., Veress Pálné-utca 17. szám alá való áthelyezése feljegyzetett. (4873.) (Lásd 1928. évf. 40.) (CXVI. kötet, 137. lap.) (1929—4.)

161. kép Az Útburkoló és építőanyag gyárak Rt.-re vonatkozó bejegyzés a Központi Értesítőben ¹⁸²

¹⁸² KÖZPONTI ÉRTESSÍTŐ 1928. XI. 23. Cg 24285/24. 22893/3.

639. Utburkoló és építőanyag gyárak Rt. — (Előbbi cége: Első debreceni mész-homokkő téglagyár Rt.). — (1911—.) — X., Asztalos Sándor-u. 12. — **Fiók:** Debrecen, Bellegelo 183. — **Alaptőke:** 200.000 P — névre szóló 2.000 drb 100 P-s részvényben. — (Alakult 400.000 K tőkével, 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél 200.000 P-ben megállapítva.) — **Igazgatóság:** gr. Batthyányi Lajos, gr. Batthyányi Gyula, br. Bánffy Zoltán, hg. Hohenlohe Ferenc, dr. Dobák Emil, Kőszeghy Béla, dr. Hajós Dezső, Kardos Iván (vezérigazgató). **Felügyelőbizottság:** Nagy Gyula, Kardos Ernő, Susan Miksa. **Ügyvezető-igazgató:** Szarukán Sándor. **Ügyész:** dr. Hajós Dezső. **Üzemvezető:** Schaffner József. — **Közgy.:** 1928 aug. 21.

Utburkoló és Építőanyaggyárak Rt. (Ezelőtt: Első Debreceni Mész-homokkő téglagyár Rt.) IV., Veres Pálné-utca 17. **Alakult:** 1911. — **Telefonszám:** A. 847—02. — **Igazgatósági tagok:** gróf Batthyány Lajos, herceg Hohenlohe Ferenc, gróf Batthyány Gyula, báró Bánffy Zoltán, dr. Dobák Emil, Kőszeghy Béla, Kardos Iván (vezérigazgató), dr. Hajós Dezső (vezérigazgató-helyettes). — **Felügyelőbizottsági elnök:** Nagy Gyula.

Alaptőke: 200,000 pengő, mely 2000 drb 100 pengő névértékű részvényre oszlik. Az alaptőkét, mely 2000 drb 200 koronás részvényből állott, a felértékeléssel kapcsolatban 200,000 pengőben állapították meg és a részvényeket 100 pengő névértékűekre felülbélyegezték.

Fiók: Debrecen.

162-163. kép Az Utburkoló és építőanyag gyárak Rt.-re vonatkozó bejegyzések a Magyar Compass hasábjain¹⁸³

II. Debrecenben lévő, a helyi téglagyártáshoz nem kapcsolódó társaságok

1. Calcium Kő- és Agyagipar Rt.

- Működés:** 1923-1928. között
- Jogutód:** Calcium építési anyagtermelő és kereskedelmi részvénytársaság
– Budapest
- Tulajdonos(ok):** Budapest Szentlőrinci és Tatai Cserép és Téglagyár Rt. és az Általános Forgalmi Bank Rt.
- Egyéb információ:** Telephely: Karcag
Telefonszám: 5-98.
1926.: A vállalat központját Budapestre helyezte át
1928.: A cég irodája a Ferenc József út 32. szám alatt volt¹⁸⁴

¹⁸³ MAGYAR COMPASS 1928.

¹⁸⁴ DEBRECEN CÍMTÁRA 1928. Megjegyzés: Bár a cég telephelye nem Debrecenben volt, bekerült a felsorolásba, mivel irodát tartott fent a cívisvárosban

Calcium kő- és agyagipar részvénytársaság, Calcium Stein und Tonindustrie Aktiengesellschaft. Debrecen.
Debreceni kir. tvszk 1923. X. 16. Ct 740/16. 740/8.
 — Az 1923. évi június hó 28. napján tartott rendkívüli közgyűlés azon határozata, hogy ez a részvénytársaság a kereskedelmi társas cégek jegyzékének III. kötet 299. lapján bejegyzett Első Élesdi mészégető részvénytársaság szöveggel Debrecen főteleppel bíró céggel akként egyesült, hogy ez utóbbi részvénytársaságot összes vagyonával és terhével magába olvasztotta, továbbá Chavanne Miksa, Ungár Ignác és Dr. Matlekovits Sándor igazgatósági tagok e minősége és cégjegyzési jogosultsága, végül az 1923. évi június hó 28. napján tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott alapszabálymódosítás bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a korábbi alapszabályok 1., 4., 6., 16., 17. és 37. §-ai módosítottak, mely által a cégjegyzékbe bejegyzett tételek annyiban szenvednek változást, hogy 1. A társaság cége a 3. rovatba irt szöveg. 2. A társaság célja: cserép, téglá és az agyagipar keretébe vágó és azzal rokontermészetű cikkek gyári előállítására és forgalombahozatala, valamint a kő- és mészüzem körébe vágó mindennemű vállalkozásoknak és ügyleteknek bel- és külföldön való folytatása. 3. A társaság alaptőkéje 20,000.000, azaz huszmillió korona, mely 50.000 darab, egyenként 400 korona névértékű és bemutatóra szóló részvényre oszlik. — Az eddigi Karczagi cserép és téglagyár részvénytársaság cégszöveg megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1923. évf. 32.) (1923—50.)

Calcium kő- és agyagipar részvénytársaság. Debrecen.
Debreceni kir. tvszk 1924. IX. 10. Ct 740/18. 740/9.
 — Berger Mór és Chavanne Miksa igazgatósági tagok e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetett. (Lásd 1923. évf. 50.) (1924—46.)

Calcium kő és agyagipar részvénytársaság. Debrecen.
Debreceni kir. tvszk 1925. IX. 18. Ct 740/22. 740/10.
 Dr. Berger Andor igazgatósági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1924. évf. 46.) (1925—50.)

164-166. kép A Calcium Kő- és Agyagipar Rt-re vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítőben ¹⁸⁵

¹⁸⁵ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1923. X. 16. Ct. 740/16. 740/8., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1924. IX. 10. Ct. 740/18. 740/9., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1925. IX. 18. Ct. 740/22. 740. 10.

Calcium kő- és agyagipar részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1926. II. 11. Ct 740/24/25. 740/11. — Az 1924. évi július hó 19. napján tartott rendkívüli közgyűlés azon határozata, hogy ez a részvénytársaság a budapesti kir. törvényszéknél vezetett kereskedelmi társaságok jegyzékének LXXII. kötet 296. lapján bejegyezve volt Feketeerdői üvegyár részvénytársaság volt budapesti céggel akként egyesült, hogy a Feketeerdői üvegyár részvénytársaság budapesti cég minden vagyonával és terhével beolvadt a Calcium kő- és agyagipar részvénytársaság debreceni bej. cégbe, valamint hogy a Calcium kő- és agyagipar részvénytársaság az eddigi 50.000 drab. 400 korona névértékű bemutatóra szóló részvényből álló 20.000.000 korona alaptőkéjét 200.000 darab, egyenként 400 korona névértékű új részvény kibocsátása útján 100.000.000 koronára emelte fel, végül az 1924. évi július hó 19. napján tartott rendkívüli közgyűlés által az alapszabályok 6. §-ának elhatározott módosítása bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság alaptőkéje 100.000.000, azaz egyszázmillió korona, mely 250.000 (kettőszázötvenezer) darab, egyenként 400 (négy száz) korona névértékű bemutatóra szóló részvényre oszlik. — Matlekovics Sándor igazgatósági tag e minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1925. évf. 50.) (1926—11.)

Calcium kő és agyagipar részvénytársaság. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1926. V. 12. Ct 740/26. 740/12. A 7000/1925. P. M. sz. rendelet alapján az eddigi 250.000 drb., egyenként 400 korona névértékű bemutatóra szóló részvényből álló alaptőkének a a részvények névértéknek 25.000 koronára, azaz 2 pengőre való felülbélyegzése útján 525.000.000 koronával való felemelése, a részvényeknek 25 darabonkénti összevonása folytán azoknak darabonként 50 pengőről szóló új részvényekkel való kicserélése és ehez képest az alapszabályok 6. §-ának az 1926. évi március hó 27. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott módosítása bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a társaság alaptőkéje 500.000 (ötszázezer) pengő, mely 10.000 (tizezer) darab, egyenként 50 (ötven) pengő névértékű bemutatóra szóló részvényre oszlik. — (Lásd 1926. évf. 11.) (1926—31.)

167-168. kép A Calcium Kő- és Agyagipar Rt-re vonatkozó további bejegyzések a Központi Értesítő hasábjain ¹⁸⁶

¹⁸⁶ KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1926. II. 11. Ct. 740/24/25. 740/11., továbbá KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1926. V. 12. Ct. 740/26. 740/12.

<p>901. Debrecen. — CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT. — (Előbbi cége: Karcagi cserép- és téglagyár rt.) — (1913—) — Ferenc József-út 32. — Táv.-c.: Áltforgbank. — Tlf.: 596. — Psttkpt. ch.-sz.: 49.459. — Központi Iroda: Debrecen. — Gyártelep: Karcag. Az Általános forgalmibank rt. Debrecen alapítása. — 1923 jún.-ban magába olvasztotta az Első élelő mészégető rt.-ot, 1924-ben pedig a feketeterdől üveggyár rt.-ot. — Alaptőke: 500.000 P — 10.000 drb 50 P-s részvényben. — (Alakult 300.000 K tőkével. 1920-ban 600.000 K-ra, 1923 jan.-ban 10.000.000 K-ra, 1923 jún.-ban 20.000.000 K-ra, 1924 júl. 19-én 100.000.000 K-ra emelve. 1926 márc. 27-én a felértékelésnél (25:1) 500.000 P-ben megállapítva.) — Osztalék 1921–26-ra K: 30, 60, 60, 400, 1.000, P: 3. — Székvénybev.: a vállalatnál és Általános forgalmibank Debrecen. — Igazgatóság: Emerich Zsigmond, Fleischl Samu, Gara Alajos, dr. Hegedűs Jenő, Kontsek Géza, Létay Lajos, Magyar Bertalan, dr. Magyar Simon, Ungár Albert, Ungár Ignác, Ungár Jenő. Felügyelő-bizottság: dr. Róna Dezső, Bodnár Géza, Szabó István, Madár Ernő. Vezérigazgató: Ungár Jenő. Ügyv.-igazgató: dr. Magyar Simon. Műszaki igazgató: Jónás István. Cégv.-főkönyvelő: Galambos Sándor. Pénztárnok: Vértés Dezső. — Közzg.: 1927 márc. 27.</p>
<p>704. Debrecen. — Calcium kő- és agyagipar rt. — 1928 jan. 7-én beolvadt a Budapest. — szentlőrinci és tatai cserép- és téglagyár rt.-ba (1 drb 50 P-s rv.-cért 4,2 drb 15 P-s Bpest. — szentlőrinci rv.-t kapott) és így megszűnt.</p>
<p>Calcium Kő- és Agyagipar Részvénytársaság. Németül: Calcium Stein- und Tonindustrie Actiengesellschaft. Debrecen. <i>Debreczeni kir. tvszk. 1928. I. 17. Ct 740/28. 740/13.</i> — Ezen részvénytársaságnak a budapesti kir. törvényszéknél bejegyezve levő „Budapest-Szentlőrinci és Tatai Cserép és Téglyagyár részvénytársaság”-gal az 1928. évi január hó 7. napján tartott rendkívüli közgyűlés által elhatározott egyesülés bejegyeztetik. — Ezen cég és a reá vonatkozó összes bejegyzések megszűnése — beolvadás folytán — bejegyeztetik. (Lásd 1926. évf. 31.) (1928—9.)</p>
<p>Calcium Kő és Agyagipari eladási iroda Budapest-Szentlőrinci és Tatai Cserép és Téglyagyár Részvénytársaság és társa. Debrecen, Ferenc József-út 32. <i>Debreceni kir. tvszk. 1928. IV. 12. Ct 1254. 1254/1.</i> — Közkereseti társasági cég. Kezdetét vette 1928. április hó 1. napján. Együttes képviseleti joggal felruházott tagjai a budapesti kir. törvényszéknél bejegyezve levő „Budapest-Szentlőrinci és Tatai Cserép és Téglyagyár Részvénytársaság” szövegű budapesti (V., József-tér 8.), továbbá a debreceni kir. törvényszéknél levő „Általános Forgalmi Bank Részvénytársaság” szövegű debreceni (Ferenc József-út 32.) cég. A társaság tárgya: mész, cement, téglá, cserép, chamotte és egyéb építkezési anyagokkal való nagy és kiskereskedés. A társasági jogok gyakorlásával a „Budapest-Szentlőrinci és Tatai Cserép és Téglyagyár Részvénytársaság” Gáldi Marcel vezérigazgató és Gazda Károly igazgató, budapesti az „Általános Forgalmi Bank Részvénytársaság” pedig Létay Lajos és Ungár Jenő debreceni lakos, vezérigazgatókat bizta meg. A társaság cége együttesen akként jegyeztetik, hogy a társaság írott, előnyomott vagy nyomtatott cégszövege alá két — a társaság képviseletével — megbízott cégszerű aláírását együttesen vezeti. A cégjegyzés csak akkor érvényes, ha a cégjegyzők egyike vagy Gáldi Marcel vagy Gazda Károly, másika pedig vagy Létay Lajos vagy Ungár Jenő. Sem Gáldi Marcel és Gazda Károly, sem Létay Lajos és Ungár Jenő együttesen a céget jogérvényesen nem jegyezhetik. (1928—20.)</p>

169-172. kép A Calcium Kő- és Agyagipar Rt-re vonatkozó bejegyzések a Magyar Comoassban és a Központi Értesítőben ¹⁸⁷

¹⁸⁷ MAGYAR COMPASS 1927., MAGYAR COMPASS 1928., KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1928. I. 17. Ct. 740/28. 740/13., továbbá KÖZPONTI ÉRTEŚITŐ 1928. IV. 12. Ct. 1254. 1254/1.

2. Debreceni Műkögyár Rt.

- Működés:** 1922-1945. között
- Egyéb információ:** A cég telephelye debrecenben a Fürdő utca 2. szám alatt volt
A Tóth és Sebestyén Rt. téglagyára 1923-ban szerezte meg a Debreceni Műkögyár Rt-t

Reményik Károly 1927-től a Debreceni Műkögyár Rt. igazgatósági tagja is volt, amellett, hogy a Tóth és Sebestyén Rt. igazgatóságában is jelen volt. 1939. január 1-én a „Tóth és Sebestyén Rt.”-t beolvastották a „Debreceni Műkögyár Rt.”-be.

Debreceni Műkögyár Részvénytársaság. Debreczen.

Debreczeni kir. tvszk 1922. VII. 8. Ct 859/8. 859/2. — A 3. rovatba bejegyzett új cégszöveg, továbbá az 1922. évi június hó 15. napján tartott rendes közgyűlés által elhatározott alapszabálmódosítás bejegyeztetik. Ezen módosított alapszabályok szerint a korábbi alapszabályok 1., 2. és 3. §-ai módosítottak, mely által a cégjegyzékbe bejegyzett tételek annyiban szenvednek változást, hogy 1. a társaság cége: Debreczeni Műkögyár Részvénytársaság, 2. a társaság célja: a már bejegyzeteken kívül kőfaragó munkák elvállalása, továbbá műkönek és műköből készült iparcikkeknek, sirköveknek gyári előállítás, adás-vétele és forgalomba hozatala, 3. a társaság alaptőkéje 3.000.000 azaz hárommillió korona, mely 6000 darab előmutatóra szóló 500 korona névértékű részvényből áll. — Az eddigi Debreczeni asztalosárugyár részvénytársaság cégszöveg megszűnése bejegyeztetik. (Lásd 1919. évi 4.) (1922—33.)

899. Debreczen. — DEBRECENI MŰKÖGYÁR RT. — (1918—) — Tlf.: 10—93. — Táv.-c.: Műkögyár. — (Előbbi cége: Debreceni asztalosárugyár rt.) — Tóth és Sebestyén rt. Debreczen alapítása. — Alaptőke: 80.000 P — 8.000 drb 10 P-s részvényben. — (Alakult 300.000 K tőkével, 1922-ben 3.000.000 K-ra, 1923 márciusban 10.000.000 K-ra, 1924 május 31-én 50.000.000 K-ra emelve. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (12 ½ : 1) 80.000 P-ben megállapítva.) — Igazgatóság: Reményik Károly, Sebestyén Dávid, Sebestyén Lajos (vezérigazg.), dr. Nyiri Ernő. Felügyelő-bizottság: Sebestyén József, Horváth Adolf, Belus József.

900. Debreczen. — BALOG DÁVID FAKERESKEDELMI RT. — (1923—) — Külsővásártér 14. — Alaptőke: 60.000 P — 1.000 drb 60 P-s részvényben. — (Alakult 50.000.000 K-val, 1926 máj. 2-án a felértékelésnél 60.000 P-ben megállapítva.) — Igazgatóság: özv. Garai Miksáné, Balog László, Balog Gábor, Grosz Sándor. — Közgy.: 1926 máj. 2.

173-174. kép A Debreceni Műkögyár Rt-re vonatkozó bejegyzések a Központi Értesítő, és a Magyar Compass hasábjain¹⁸⁸

¹⁸⁸ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1922. VII. 8. Ct. 859/8. 859/2., illetve MAGYAR COMPASS 1927.

702. Debrecen. — **Debreceni műkőgyár rt.** — (1918.) — Fűrdő-u. 2. — Tlf. : 10-93. — Táv.-c. : Műkőgyár. — (Előbbi cége : Debreceni asztalosárugyár rt.) — Tóth és Sebestyén rt. Debrecen alapítása. — **Alaptőke: 190.000 P – 19.000 drb 10 P-s** részvényben. — (Alakult 300.000 K tőkével, 1922-ben 3 m K-ra, 1923 márc.-ban 10 m K-ra, 1924 május 31-én 50 m K-ra emelve. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (12 ½ : 1) 80.000 P-ben megállapítva. 1927 május 4-én 10.000 drb új rv.-nyel 180.000 P-re emelve, 1928 ápr. 4-én magába olvasztotta az Erdélyi tűzifa és behozatali rt.-ot Debrecen, mely alkalomból 1.000 drb 10 P-s rv.-nyel (1 : 1) az alaptőkét 190.000 P-re emelte.) — **Igazgatóság:** Berger József, dr. Radó Rezső, Balthazár Rezső, Remenyik Károly, sz. Sebestyén Dávid, sz. Sebestyén Lajos (vezérigazg.), dr. Nyiri Ernő. **Felügyelőbizottság:** Schwarcz Árpád, Surgoth Jenő, Horváth Adolf, Belus József. **Ügyv.-igazgató:** Láng Ernő. **Cégvezetők:** Kelen Ernő, Dobos Erzsébet.

652. Debrecen. — **Debreceni műkőgyár rt.** — (1918.) — Fűrdő-u. 2. — Tlf. : 10-93. — Táv.-c. : Műkőgyár. — (Előbbi cége : Debreceni asztalosárugyár rt.) — **Pstkp. ch.-sz. : 1.030.** — 180 munkás. — **Alaptőke: 190.000 P – 19.000 drb 10 P-s** részvényben. — (Alakult 300.000 K tőkével, 1922-ben 3 m K-ra, 1923 márc.-ban 10 m K-ra, 1924 május 31-én 50 m K-ra emelve. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (12 ½ : 1) 80.000 P-ben megállapítva. 1927 május 4-én 10.000 drb új rv.-nyel 180.000 P-re emelve, 1928 ápr. 4-én magába olvasztotta az Erdélyi tűzifa és behozatali rt.-ot Debrecen, mely alkalomból 1.000 drb 10 P-s rv.-nyel (1 : 1) az alaptőkét 190.000 P-re emelte.) — **Oszt. 1928-ra P : 8·50.** — **Igazgatóság:** dr. Balthazár Dezső, székelyhidasi Sebestyén Lajos, székelyhidasi Sebestyén Dávid, Remenyik Károly, dr. Nyiri Ernő, dr. Radó Rezső, Berger József. **Felügyelőbizottság:** Schwarcz Árpád, Surgoth Jenő, László Gyula, Betegh Tamás. — **Vezérigazgató:** Sebestyén Lajos. **Jogtanácsos:** dr. Sebestyén Lipót. **Ügyv.-igazgató:** Láng Ernő. **Cégvezetők:** Kelen Ernő, Schwarcz Árpád, Dobos Erzsébet. **Pénztárnok:** Dobos Erzsébet. — **Közgy.:** 1929 febr. 27.

Vagyron 1928 dec. 31.: Pénztár 36.050. Gyárépületek 73.928. Felszerelés 78.174. Anyag és készáru 338.956. Adósok 133.770. — **Teher:** Részvénytőke 190.000. Tartalékok 32.981. Elfogadványok 319.999. Hitelezők 95.979. Osztalék 600. Köicsőnzásbiztosíték 123. Nyereség 21.196. Összesen P : 660.878.

Debreceni Műkőgyár Rt. — **Telefonszám:** 10—93. **Postatpcsekksz. száma:** 1030. — **Igazgatósági tagok:** székelyhidasi Sebestyén Lajos (vezérigazgató), dr. Radó Rezső, lovag Kolmann Árpád, dr. vitéz nemes Juhász Jenő. **Cégvezetők:** Salgó Árpád, Dobos Erzsébet. **Jogtanácsos:** dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok:** báró Bánffy Zoltán, Reök István, dr. székelyhidasi Sebestyén József.

Alaptőke: 95.000 pengő, mely 9500 drb 10 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1927 május 4-én az eddigi 80.000 pengő alaptőkét, 10.000 drb új 10 pengő névértékű részvény kibocsátásával 190.000 pengőre emelték fel. 1928 április 4-én az Erdélyi Tűzifabehozatali Rt. beolvasztásával kapcsolatban az alaptőkét 190.000 pengőre emelték, 1000 drb új 10 pengő névértékű részvény kibocsátása által, mely részvényeket az Erdélyi Tűzifabehozatali Rt. 1000 drb 10 pengős részvényeinek kiadására fordították. 1934 április 28-án az alaptőkét 95.000 pengőre szállították le. Javasolva az alaptőkének 305.000 pengőre való felemelése.

Gyártelep: Fűrdő-utca 2. — **Űzletköre:** mozaik- és cementlapgyártás, épületműkő és sírkőgyártás, betonárúk gyártása, épületanyagkereskedés. — **1928 április 4-én magábaolvasztotta az Erdélyi Tűzifabehozatali Rt.-ot.** — **1939 április 21-én magábaolvasztotta a Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalatot.** — **Utolsó rendes közgyűlés:** 1939 április 21-én.

456. DEBRECEN. Debreceni műkőgyár rt. (1918.-) Fűrdő-u. 2. Tlf.: 10-93. Táv. c.: Műkőgyár. (Előbbi cége: Debreceni asztalosárugyár rt.) **Pstkp. cs. sz.:** 1.030. **Munkás** 180. **ALAPTŐKE: 95.000 P, 9.500 drb 100 P-s** részvényben. (Alakult 300.000 K tőkével, 1922-ben 3 m K-ra, 1923 márc.-ban 10 m K-ra, 1924 máj. 31-én 50 m K-ra emelve. 1926 ápr. 30-án a felértékelésnél (12 ½ : 1) 80.000 P-ben megállapítva. 1927 máj. 4-én 10.000 drb új rv.-nyel 180.000 P-re emelve, 1928 ápr. 4-én magába olvasztotta az Erdélyi tűzifa és behozatali rt.-ot Debrecen, mely alkalomból 1.000 drb 10 P-s rv.-nyel (1 : 1) az alaptőkét 190.000 P-re emelte. 1934 ápr. 28-án a rv. 5 P-re való lebélyegzésével és (20 : 1) 100 P-re való összevonása által 95.000 P-re leszállítva.) **IGAZGATÓSÁG:** székelyhidasi Sebestyén Lajos, dr. Nyiri Ernő, dr. Radó Rezső, Berger József. **FELÜGYELŐBIZOTTSÁG:** Salgó Árpád, László Gyula, Mírgay László. **VEZÉRIGAZGATÓ:** Sebestyén Lajos. **Ügyv.-igazgató:** Berger József. **Jogtanácsos:** dr. Sebestyén Lipót. **Cégvezetők:** Salgó Árpád, Dobos Erzsébet.

175-178. kép A Debreceni Műkőgyár Rt-re vonatkozó tovább bejegyzések a Magyar Compass hasábjain ¹⁸⁹

¹⁸⁹ MAGYAR COMPASS 1928. Megjegyzés: A középső két kép forrása: MAGYAR COMPASS 1929., továbbá MAGYAR COMPASS 1939.

Debreceni Műkögyár Rt. Fűrdő-utca 2. — *Telefonszám: 10—93. Postap-cseleksz. száma: 1030.* — **Igazgatósági tagok:** székelyhidasi Sebestyén Lajos (vezérigazgató), dr. Radó Rezső, lovag Kolmann Árpád, dr. vitéz nemes Juhász Jenő, Barabás Ede. **Cégvezetők:** Salgó Árpád, Dobos Erzsébet. **Jogtanácsos:** dr. Sebestyén Lipót. — **Felügyelőbizottsági tagok:** báró Bánffy Zoltán, Reök István, dr. székelyhidasi Sebestyén József.

Alaptőke: 305,000 pengő, mely 3050 db 100 pengő névértékű részvényre oszlik. — 1927 május 4-én az eddigi 80,000 pengő alaptőkét, 10,000 db új 10 pengő névértékű részvény kibocsátásával 130,000 pengőre emelték fel. 1928 április 4-én az Erdélyi Tűzifabehozatali Rt. beolvastásával kapcsolatban az alaptőkét 190,000 pengőre emelték, 1000 db új 10 pengő névértékű részvény kibocsátása által, mely részvényeket az Erdélyi Tűzifabehozatali Rt. 1000 db 10 pengős részvényeinek kicserélésére fordították. 1934 április 28-án az alaptőkét 95,000 pengőre szállították le. 1939 április 21-én a 95,000 pengő alaptőkét 305,000 pengőre emelték fel, melyből 1400 db egész részvényt és 2000 db hányadrészvényt a beolvadó Tóth és Sebestyén Rt. 10,000 db 15 pengő névértékű részvényeinek kicserélésére fordították és az ezenfelüli 600 db egész részvényt szabad kézből névértéken jegyzésre bocsátották.

Gyártelep: Fűrdő-utca 2. — **Üzletköre:** mozaik- és cementlapgyártás, épületműkö és sirkőgyártás, betonárúk gyártása, épületanyagkereskedés. — 1928 április 4-én magábaolvastotta az Erdélyi Tűzifabehozatali Rt.-ot. — 1939 január 1-i hatállyal magábaolvastotta a Tóth és Sebestyén Rt. Építkezési Vállalatot. —

Debreceni Műkögyár Részvénytársaság.

Főtelep: Debrecen.

Debreceni tvszk 1945. IV. 6. Ct 859/63. 859/27. — székelyhidasi Sebestyén Lajosné szül. Leuchtag Gabriella, Sebestyén András, dr. Harsányi Imre, Vizsolyi Zoltán és Salgó Árpád igazgatósági tagok e minősége és cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Dr. Radó Rezső, Barabás Ede és vitéz dr. nemes Juhász Jenő igazgatósági tagok e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (V. kötet, 148. lap.) (1945—2.)

Debreceni Műkögyár Részvénytársaság.

Főtelep: Debrecen.

Debreceni tvszk 1945. VI. 11. Ct 859/64. 859/28. — Dobos Erzsébet cégvezető e minősége és per procura toldattal való cégjegyzési jogosultsága bejegyeztetik. — Dobos Erzsébet igazgatósági tag e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (Lásd a fennebbi cégbejegyzés közzétételét.) (V. kötet, 148. lap.) (1945—2.)

179-181. kép A Debreceni Műkögyár Rt-re vonatkozó tovább bejegyzések a Magyar Compass és a Központi Értesítő hasábjain ¹⁹⁰

¹⁹⁰ MAGYAR COMPASS 1941. továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1945. IV. 6. Ct. 859/63. 859/27., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1945. VI. 11. Ct. 859/64. 859/28.

3. Debreceni tégláértékesítő Kft.

- Működés:** 1938-1947. között
- Egyéb információ:** Telephelye Debrecenben, Ferenc József út 16. számnál volt Bisothka István 1947-ben az egyedüli élő, illetve itt élő részvényesként a cég felszámolását és törlését kérte ¹⁹¹

Debreceni Tégláértékesítő kft. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1938. II. 1. Ct 1429. 1429/1. — Ezen korlátolt felelősségű társaság az 1938. évi január hó 31. napján kelt társasági szerződés szerint keletkezett. Székhelye: Debrecen, Ferenc József-út 16. sz. A vállalat tárgya: mindenemű téglá és cserép vétele és eladása, debreceni téglagyárak termelésének értékesítése, az ezzel kapcsolatos összes teendők lebonyolítása, téglagyárak bérbevétele, megvétele, üzemben tartása. Tartama: határozatlan idő. Törzstőkéje: 12.000, azaz Tizenkettőezer pengő. A taggyűlés jogosult arra, hogy a tagokra pótbefizetést vessen ki. A pótbefizetéseket a törzsbetétek arányában kell teljesíteni és nem haladhatja meg a törzsbetétek összegét. A pótbefizetéseket, amennyiben azok a törzstőkében szenvedett veszteségek pótlására nem szükségesek, a tagoknak vissza lehet fizetni. Ügyvezetői: Serly Gusztáv téglagyári igazgató, — Ferenc József-út 70. sz. —, székelyhidasi Sebestyén Lajos vállalati igazgató — Fűrdő-u. 2. sz. —, Fischer Jenő bankigazgató — Ferenc József-út 16. sz. — és Ritter Sándor téglagyári igazgató — Ferenc József-út 43. sz. a. — debreceni lakosok, kik közül ketten az ügyvitelt és a társaság képviselését együttesen gyakorolják. Az ügyvezetők jogosultak cégvezetőt is kirendelni. A cégjegyzés úgy történik, hogy a társaság előírt, vagy előnyomott cégéhez bármelyik két ügyvezető, vagy egy ügyvezető és egy cégvezető — ez utóbbi „pp.” toldattal — aláírásukat csatolják. (VII. kötet, 217. lap.) (1938—9.)

182. kép A Debreceni tégláértékesítő Kft-re vonatkozó írás a Központi Értesítő hasábjain ¹⁹²

¹⁹¹ KÖVENDY KATALIN 2013: 90.

¹⁹² KÖZPONTI ÉRTESSÍTŐ 1938. II. 1. Ct. 1429. 1429/1.

Debreceni Tégláértékesítő kft. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1939. X. 12. Ct 1429/4—5. 1429/2. — ifj. Serly Gusztáv okl. vegyész-mérnök, téglagyári igazgató (Ferencz József-út 70. sz.) és Torma Lajos bankigazgató (Ferencz József-út 16. sz.) debreceni lakos ügyvezetők e minősége és cégjegyzési jogosultsága, továbbá az 1939. évi szeptember hó 15. napján tartott taggyűlés által a társasági szerződés 6. és 7. pontjainak elhatározott megváltoztatása bejegyeztetik. — Fischer Jenő ügyvezető e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (Lásd 1938. évf. 9.) (VII. kötet, 217. lap.) (1940—4.)

Debreceni Tégláértékesítő kft. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1941. I. 20. Ct 1429/7. 1429/3. — Az 1940. évi december hó 27. napján tartott taggyűlés által a társasági szerződés 10. pontjának elhatározott megváltoztatása bejegyeztetik. — Ritter Sándor ügyvezető e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (Lásd 1940. évf. 4.) (VII. kötet, 217. lap.) (1941—13.)

Debreceni Tégláértékesítő kft. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1942. I. 26. Ct 1429/9. 1429/4. — Bisothka István debreceni (Vár-utca 7. sz. a.) lakos ügyvezető és Papp Géza cégvezető e minősége és cégjegyzési jogosultsága, továbbá az 1941. évi december hó 19. napján tartott taggyűlés által a társasági szerződés 6. és 7. pontjainak elhatározott megváltoztatása bejegyeztetik. — Torma Lajos ügyvezető e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (Lásd 1941. évf. 13.) (VII. kötet, 217. lap.) (1942—14.)

506. DEBRECEN. Debreceni tégláértékesítő kft. (1938-) Ferenc József-út 70. Tlf.: 14-12. Törzstőke: 12.000 P. Ügyvezetők: Serly Gusztáv, Székelyhidasi Sebestyén Lajos, Bisothka István, ifj. Serly Gusztáv, Ritter Sándor. Cégvezető: Papp Géza. Cégjegyzés kollektív.

183-186. kép A Debreceni tégláértékesítő Kft-re vonatkozó további írások a Központi Értesítőben, és a Magyar Ciompass hasábjain ¹⁹³

¹⁹³ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1939. X. 12. Ct. 1429/4-5. 1429/2., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1941. I. 20. Ct. 1429/7. 1429/3., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1942. I. 26. Ct. 1429/9. 1429/4., valamint MAGYAR COMPASS 1942.

Debreceni Téглаértékesítő kft. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1943. I. 21. Ct 1429/11. 1429/5. — Az 1942. évi szeptember hó 16. napján tartott taggyűlés azon határozata, mely szerint a Debreceni Téглаértékesítő kft.-nak a kereskedelmi társas cégek jegyzékének VII. kötet 212. lapján bejegyzett Hajduszoboszlói Téглаgyár kft. debreceni bej. céggel való egyesülése határozatott el akként, hogy a Hajduszoboszlói Téглаgyár kft. 1942. évi szeptember hó 16. napjától kezdődő hatállyal minden vagyonával és terhével beolvadt a Debreceni Téглаértékesítő kft.-ba, továbbá, hogy a most nevezett kft. eddigi 12.000 pengő törzstőkéjét 22.000 pengőre emelte fel, végül, hogy a társasági szerződés 7. pontja módosított, — bejegyeztetik. — Ezen módosított társasági szerződés szerint: A társaság törzstőkéje 22.000, azaz Huszonkettőezer pengő. (Lásd 1942. évf. 14.) (VII. kötet, 217. lap.) (1943—10.)

Debreceni téглаértékesítő kft. felszámolás alatt. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1943. XII. 31. Ct 1429/15. 1429/6. — Az 1943. évi december hó 6. napján tartott taggyűlés által elhatározott felszámolás, ennek folytán a 3. rovatba írt új cégszöveg, valamint Bisothka István, Sebestyén Lajos, Serly Gusztáv és ifj. Serly Gusztáv felszámolók e minősége és cégjegyzési jogosultsága, kik a céget ketten együttesen jegyzik, bejegyeztetik. — Az eddigi: Debreceni Téглаértékesítő kft. cégszöveg, valamint a bejegyezve lévő összes ügyvezetők és cégjegyzésre jogosítottak e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (Lásd 1943. évf. 10.) (VII. kötet, 217. lap.) (1944—6.)

187-188. kép A Debreceni téглаértékesítő Kft-re vonatkozó írások ismételt a Központi Értesítő hasábjain ¹⁹⁴

¹⁹⁴ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1943. I. 21. Ct. 1429/11. 1429/5., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1943. XII. 31. Ct. 1429/15. 1429/6.

Debreceni Téглаértékesítő kft. felszámolás alatt. Debrecen.

Debreceni kir. tvszk 1944. V. 12. Ct 1429/17. 1429/7. — Sebestyén Lajos felszámoló e minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. (Lásd 1944. évf. 9.) (VII. kötet, 217. lap.) (1944—23.)

Debreceni Téглаértékesítő kft. felszámolás alatt. Debrecen.

Debreceni tvszk 1947. IV. 23. Ct 1429/18. 1429/8. — Ezen cég megszűnése — a felszámolás befejezése folytán — bejegyeztetik. — (VII. kötet, 217. lap.) (1947—23.)

189-190. kép A Debreceni téглаértékesítő Kft-re vonatkozó írások a Központi Értesítőben ¹⁹⁵

4. Hajdúszoboszlói téglagyár Kft.

- Működés:** 1937-1943. között
- Tulajdonos(ok):** Sebestyén Lajos és Ritter Sándor
- Egyéb információ:** Bár a cég főtelephelye nem a cíviavárosban volt, debreceni érdekeltségű tulajdonosi köre miatt mégis fontos megemlíteni azt 1942.: Az üzem irodája Debrecenben a Ferenc József út 43. szám alatt volt
- 1942.: Törzstőkéje 10.000 Pengő

¹⁹⁵ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1944. V. 12. Ct. 1429/17. 1429/7., illetve KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1947. IV. 23. Ct. 1429/18. 1429/8.

Sebestyén Lajos és Ritter Sándor, mint a Hortobágy Téglagyár Rt. igazgatója 1937. április 23-án közösen bérelték ki a hajdúszoboszlói Bohn féle téglagyárat, s erre alapozva hívták életre a Hajdúszoboszlói Téglagyár Kft-t, amibe aztán bevonták a debreceni téglagyárak által létrehozott kartell minden egyes tagját, mivel az ő üzemeik is ehhez a társasághoz tartoztak Így tehát ez a cég is igen hamar beolvadt a Debreceni Tégláértékesítő Kft-be.¹⁹⁶

Hajdúszoboszlói Téglagyár kft. Debrecen, Ferenc József út 43. sz.

Debreceni kir. tvszk 1939. X. 12. Ct 1423/8-9. 1423/3. — Serly Gusztáv téglagyári vezérigazgató, Ferenc József-út 70., sz. ifj. Serly Gusztáv okl. vegyészmérnök, téglagyári igazgató, Ferenc József-út 70. sz. és Torma Lajos bankigazgató, Ferenc József-út 16. sz. a. debreceni lakos ügyvezetők e minősége és cégjegyzési jogosultsága, továbbá az 1939. évi szeptember hó 15. napján tartott taggyűlés által a társasági szerződés 6., 7. és 11. pontjának elhatározott megváltoztatása bejegyeztetik. (Lásd 1938. évf. 38.) (VII. kötet, 212. lap.) (1940—23.)

Hajdúszoboszlói Téglagyár kft. Debrecen, Ferenc József út 43. sz.

Debreceni kir. tvszk 1940. IV. 6. Ct 1423/13. 1423/4. — A 3. alszámú bejegyzés pótlásaként az, hogy az ügyvitel és a társaság képviseletét bármely két ügyvezető együttesen gyakorolja, az ügyvezetők együttesen jogosultak cégvezetőt is kirendelni, továbbá az 1940. évi március hó 25. napján tartott taggyűlés által a társasági szerződés 12. pontjának elhatározott megváltoztatása bejegyeztetik. Ezen változtatás szerint a társaság cégjegyzése olyképen történik, hogy a társaság előírt, vagy előnyomott cégéhez bármelyik két ügyvezető vagy egy ügyvezető és egy cégvezető — utóbbi per procura toldattal — aláírásaikat csatolják. (Lásd a fennebbi cégbejegyzés közzétételét.) (VII. kötet, 212. lap.) (1940—23.)

507. DEBRECEN. Hajdúszoboszlói téglagyár kft. (1937—1946.) Ferenc József-ut 43. Törzstőke: 10.000 P. Ügyvezetők: Serly Gusztáv, Ifj. Serly Gusztáv, Bisothka Lajos, Sebestyén Lajos, A céget jegyzi két ügyv., vagy egy, egy cégv.-vel.

191-193. kép A Hajdúszoboszlói téglagyárra vonatkozó írások a Központi Értesítőben¹⁹⁷

¹⁹⁶ MAGYAR COMPASS 1942: 656.

¹⁹⁷ KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1939. X. 12. Ct. 1423/8-9., továbbá KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ 1940. IV. 6. Ct. 1423/13. 1423/4., illetve MAGYAR COMPASS 1942.

5. Karcagi cserép- és téglagyár

- Működés:** 1911-1923. között
Tulajdonos(ok): Löwy Ármin és társa
Egyéb információ: A cég fő telephelye ugyan nem a civisvárosban volt, azonban Debrecenben is volt irodája a Piac utca 32. szám alatt

1911 4443/014 február 19-án V. 316 216	Karcagi agyagipar Löwy Ármin és társa	helysz.: Debrecen, Téglagyár	Bélnya; Löwy Ármin debreceni lakosbirtok, cserép és agyagipar. Kere- késes üzem, vas- és szén-üzem. Terve- ségi munkájának a feladatát a gyártás és forgalomba hozatalával jegyelke. Alapítványi feladatokról Bélnya, máj. 1911-1912. évi. 7.	V. 316 1911	agygépek - stencel Légya kidagrad Karcagi cserép- és agyagipar. Terve- ségi és műveleti Karcagi cserép- és agyagipar. Terve- ségi és műveleti debreceni cég. 1911
--	--	------------------------------------	---	----------------	---

633. Debrecen. — Karcagi cserép- és téglagyár részvénytársaság. — (1913—) —
Táv.-cz.: Agyagipar. — Tlf.: 28. — **Alaptőke: 300,000 K** — bemutatóra szóló **750 drb**
400 K-ás részvényben. — **Igazgatóság:** Fleischl Sándor, Berger Mór, Gara Alajos, Kontsek
Géza, Fisch Lajos, Ungár Jenő. **Felügyelő-bizottság:** Emerich Zsigmond, Fischer István,
Groszmann Sándor. **Üzemvezető:** Löwy Ármin. **Főkönyvelő:** Groszmann József. — A céget
jegyzi: két igazgatósági tag, vagy egy, egy cégjegyző tisztviselővel együttesen. — **Alapszab.:**
1913 július 23.

194-195. kép A Karcagi cserép- és téglagyárra vonatkozó bejegyzések az Iparosok és kereskedők nyilvántartásában és a Magyar Compassban ¹⁹⁸

6. Klein József és Veisz Jenő betoncserépgyár

- Helyszín:** ???
Működés: 1906-1907. között
Tulajdonos(ok): Klein József, Veisz Jenő
Egyéb információ: Jelen pillanatig a téglagyár helyét nem sikerült beazonosítani. ¹⁹⁹

7. Molnár Albert téglagyár

- Működés:** 1916.
Tulajdonos(ok): Molnár Albert

¹⁹⁸ MNL. HBML. IX. 701/e., illetve MAGYAR COMPASS 1915.

¹⁹⁹ KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER 2015: 58-59.

Egyéb információ: Molnár Albert Debrecenben a Hajó utca 2. szám alatt lakott és mivel a neve más iratokban nem fellelhető ezért valószínű, hogy téglagyára nem a cívisvárosban volt.

6	Bodnár József	asztalos	" 8	20 -	1 -	
7	Molnár Albert	téglagyáros	Hajó 2	313	75	1570
8	Seres Lajos	kőnyerítő	" 7	60 -	3 -	

196. kép Molnár Albert téglagyárosra utaló bejegyzés Magyarország címtárában ²⁰⁰

8. Szentkirályi Tivadar

Működés: 1924.

Helyszín: Bellegelő utca

Egyéb információ: Mivel Szentkirályi Tivadar a Debreceni Gőztéglagyár Rt. igazgatósági tanácsának tagja volt, ezért nem volt indokolt, hogy külön vállalkozású téglagyára legyen, hiszen saját célra bármikor anyagraon be tudta szerezni. A hivatkozott írás, feltehetően téves adat lehet, amely csak egyszer szerepelt a téglagyárak említése során. ²⁰¹

Téglagyárak Ziegeleien	
*Alföldi tégl- és cserépgyár	Eisenberger, Grósz és Bermann, Bellegelő u. 458.
*Balogh és Vértessy.	
*Debreceni gőztéglagyár részvénytársaság.	Balmazújvárosi u. 5.
*Debrecen szabad királyi város tégl- és cserépgyára.	Bellegelő u. 514.
*Első debreceni mészhomokkő-téglagyár részvénytársaság.	
*Hortobágy téglagyár.	Szent Anna u. 9.
Klein Sámuel.	Kishegyesi ut 485.
*Kondorosi mészhomokkő-téglagyár	Schneider és Dávid.
*Sesztina Jenő téglagyára.	Külső vásártér 3.
Üzv. Szabó Józsefné.	nyulas.
Szentkirályi Tivadar.	Bellegelő u.
*Vulkán-téglagyár.	Piac u. 16.

197. kép Szentkirályi Tivadar téglagyására utaló írás ²⁰²

²⁰⁰ MNL. HBML. IX. 701/e.

²⁰¹ MAGYARORSZÁG CÍMTÁRA 1924: 701.

²⁰² SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

9. Tóth Kálmán és társa téglagyár ²⁰³

Működés: 1893-1904. között

Tulajdonos(ok): Tóth Kálmán – Tóth Béla építész öccse

A gyártelep és a raktár a Boldog kert elején, a vaspályaudvar és csolnakázó tó szomszédságában volt. A ránk maradt források Balogh Mihály féle kályhagyárnak is emlegették, azonban tudjuk, hogy a cég 1893-ban már bizonyára működött, amit Tóth Kálmán építész alapított, ahol majolikatárgyak illetve egyéb díszmunkák előállításával is foglalkoztak. Később 1904-1907. között itt működött Killer Ede bútorgyára is. ²⁰⁴

Van szerencsém a
„debreczeni első terrakotta-, majolika- és kályhagyár”

készítményeit u. m.: égetett anyag épületi díszítményeket (terrakotta), díszedényeket (majolika), tűzálló anyagból készült közönséges edényeket, valamint nagyválasztéku ó-német-, svéd-, díszes porcellán-, cserép- és majolika-kályhákat, kandallókat, fürdőkád és falburkoló fayence lemezeket, agyagcsöveket és mindennemű szobrászati czikkeket, jutányos áron és jótállás mellett a n. é. közönség becses figyelmébe ajánlani.

Ezen új gyár készítményei, melyek mind hazai és külföldi legjobb minőségű anyagok felhasználásával, kellő szakerők alkalmazásával állítatnak elő, szépség és jóság tekintetében a legjobb hírű gyárak készítményeivel a versenyt kiállják. — Olcsóság tekintetében pedig felülmulhatatlanok.

Bármely különleges tárgyak rajz vagy fénykép után előállítatnak. A gyár a legnagyobb megrendelésnek is eleget képes tenni.

Gyártelep és raktár: a Boldog-kert elején, a vaspályaudvar és csolnakázó tó szomszédságában; ahol a tárgyak megtekinthetők és megrendelhetők. **Telefon szám 187.**

Belső iroda: Szent Anna-utcza 2524-dik sz. a. **Telefon szám 188.**

Tisztelettel
Tóth Kálmán
 építész-mérnök.

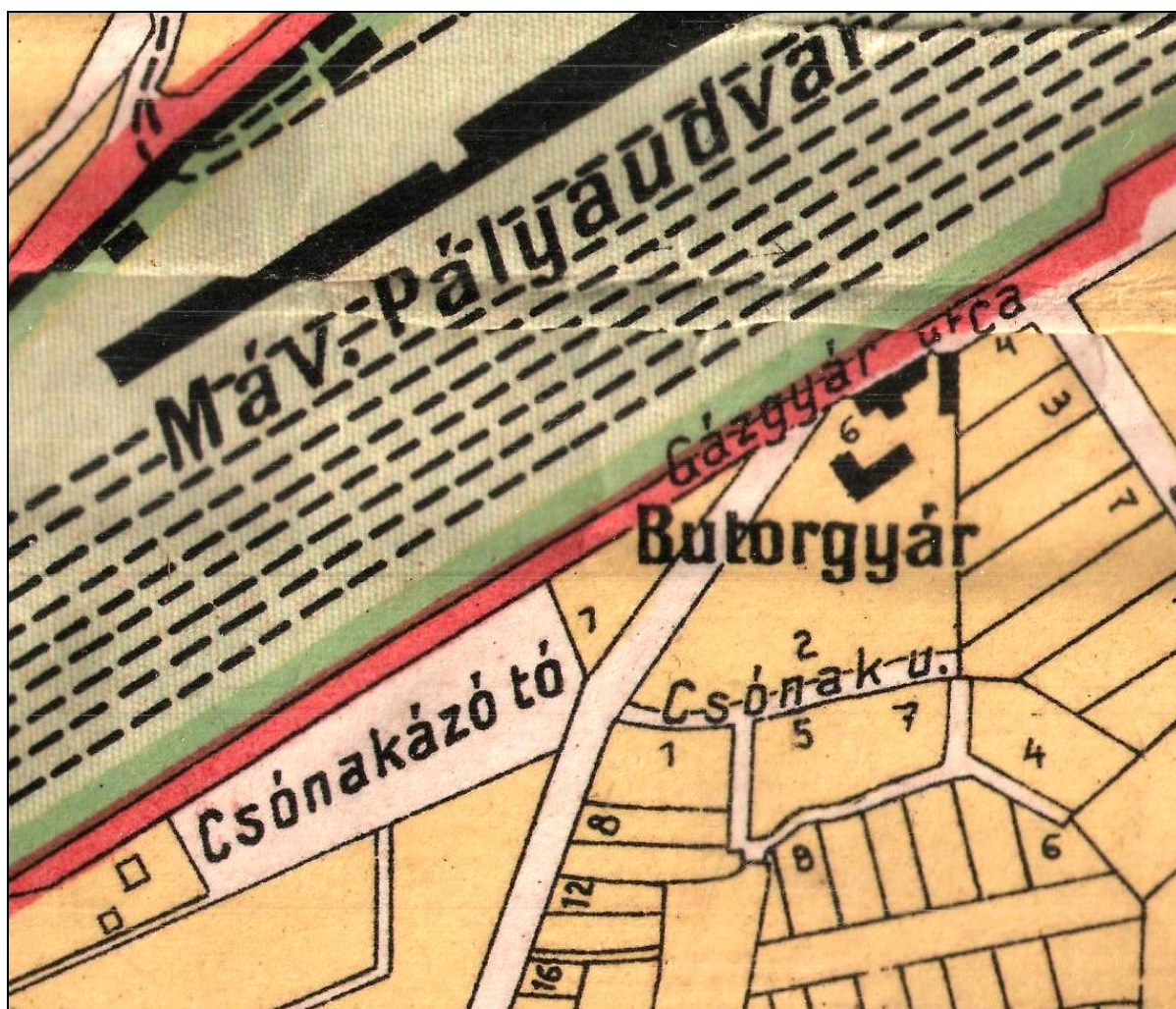
(3 - ?)

198. kép A Debreczeni első terrakotta-, majolika és kályhagyár reklámhirdetése 1895-ből ²⁰⁵

²⁰³ KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER 2015: 58-59.

²⁰⁴ A DEBRECZENI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA JELENTÉSE 1894: 93-94.

²⁰⁵ DEBRECEN NAGYVÁRADI ÉRTESÍTŐ 1895. X. 13.

199. kép Az üzem területe egy 1925-ös debreceni térképen ²⁰⁶

²⁰⁶ DMJV. PH. FŐÉPÍTÉSZI IRODA ÉPÍTÉSZETI ARCHÍVUM – MIKROFILMTÁR

Forrásjegyzék

BÜNTETŐ JOG TÁRA

- 1896 *Büntető Jog Tára – Polgári Törvénykezés. XIX. szám. 1896. VIII. 6. XXXII. kötet 1-24. 1896. április-szeptember*

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA FŐÉPÍTÉSZI IRODA ÉPÍTÉSZI ARCHÍVUM – MIKROFILMTÁR

- 1925 *Debrecen város térképe*
- 2020 *Debrecen város térképe – Kiegészítve a téglagyárak területi megoszlásának feltüntetésével. (A szerző saját szerkesztése)*

FAMILYSEARCH

- 1835 *Somogyi Karolina halála. (1835. IV. 26.)* <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS6Z-V9JJ-3?i=348&cat=157468> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 2.
- 1866 *Hercz Rozália halála (1866. V. 23.)* <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS6H-1HJV?i=554&cat=157468> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 2.
- 1868 *Somogyi Gábor cserépgyára.* <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS8H-39MS-T?i=583&cat=132393> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 2.
- 1885 *Somogyi Gábor halála (1885. IX. 25.)* <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:3Q9M-CS6C-23MJ-F?i=403&cat=157468> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 2.

HABSBURG BIRODALOM KATONAI FELMÉRÉSEINEK TÉRKÉPEI

- 1783 *Debrecen.* <https://mapire.eu/hu/map/europe-18century-firstsurvey/?layers=163%2C165&bbox=2338470.5927503104%2C6006254.068942909%2C2483930.2575770007%2C6052116.285914014> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 1.

- 1864 *Debrecen.* <https://mapire.eu/hu/map/europe-19century-secondsurvey/?layers=158%2C164&bbox=2338470.5927503104%2C6006254.068942909%2C2483930.2575770007%2C6052116.285914014> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 1.
- 1884 *Debrecen.* <https://mapire.eu/hu/map/europe-19century-thirdsurvey/?layers=160%2C166&bbox=2338470.5927503104%2C6006254.068942909%2C2483930.2575770007%2C6052116.285914014> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 1.

KÖZPONTI ÉRTESÍTŐ

- 1876-1948 *Kiadja a Földművelés- Ipar- és Kereskedelmi M. Kir. Minisztérium – és jogutódjai*

MAGYAR COMPASS

- 1875-1944 *Pénzügyi és közgazdászati évkönyv.*

MAGYAR KIRÁLYSÁG KATONAI TÉRKÉPE

- 1941 *Debrecen.* <https://mapire.eu/hu/map/hungary1941/?layers=29&bbox=2338470.5927503104%2C6006254.068942909%2C2483930.2575770007%2C6052116.285914014> Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XII. 1.

MAGYAR ORSZÁGOS LEVÉLTÁR HAJDÚ-BIHAR MEGYEI LEVÉLTÁRA

- 1872 *Debrecen Kataszteri térképe.* Leltári szám: MNL. HBML. DvK. 1.
- 1876-1940 *Iparosok és kereskedők nyilvántartása.* Leltári szám: MNL. HBML. IX. 701/e.
- 1909 *A téglavetők debrecen külterületein történő huzamosabb ideig való kintélésére vonatkozó tiltásának feloldása.* Jelzet: 16/1909. Bizottsági Közgyűlési Határozat Szabályrendelete
- 1931 *Hegedűs Árpád mérnök Alföldi Takarékpénztárnak benyújtott vezetői lemondása.* Leltári szám: MNL. HBML. XI. ATI. 201/b. 3.
- 1932 *Alföldi Takarékpénztár jelentése.* Leltári szám: MNL. HBML. XI. ATI. 201/a. 1-2.

- 1933 *Alföldi Takarékpénztár igazgatósági ülésének jegyzőkönyve.* Leltári szám: MNL. HBML. XI. ATI. 201/a. 1-2.

Irodalomjegyzék

A DEBRECENI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA JELENTÉSE

- 1890 *A Debreczeni Kereskedelmi és Iparkamara jelentése.* A kamarai kerület kereskedelmi-, ipari-, forgalmi és közlekedési viszonyairól az 1890-es évben. Debrecen.
- 1894 *A Debreczeni Kereskedelmi és Iparkamara jelentése.* A kamarai kerület kereskedelmi-, ipari-, forgalmi és közlekedési viszonyairól az 1894-es évben. Debrecen.

BALOGH FERENC

- 1910 *Somogyi Gábor.* A Debreczeni Képes Kalendárium Ismeretterjesztő és Szépirodalmi része. X. évfolyam 66-74.

BALOGH LÁSZLÓ

- 2020 *Téglától a műköig. Tóth Béla, Tóth István és Sebestyén Lajos munkássága és szerepe a debreceni téglagyártásban.* Debreceni szemle. In: IFJ. BARTA JÁNOS (Szerk.): *Kiadja: A „Debreceni Szemle” Alapítvány.* Debrecen. 26-45.

BALOGH LÁSZLÓ – SZOBOSZLAI SZABOLCS

- 2020 *Téglától a műköig. (Tóth Béla, Tóth István és Sebestyén Lajos munkássága és szerepe a debreceni téglagyártásban.)* Jeles téglák, jeles emlékeink. XIV. In: HERCZIG BÉLA (Szerk.): 57-68.

DEBRECEN CÍMTÁRA

- 1928 *Debrecen címtára. Teljes közigazgatási, ipari, kereskedelmi és egyesületi címtár.* In: MARSCHALKÓ LAJOS – DR. DICZIG ALAJOS (Szerk.): Debrecen.
- 1935 *Debreceni útmutató és címtár.* Közhasznú útmutató és teljes kereskedelmi, ipari, közigazgatási, társadalmi szakcímtár az összes telefonszámokkal egyetemben 1935/36. évre. In: DEBRECENI KEMÉNY LÁSZLÓ (Szerk.): Debrecen.
- 1940 *Debrecen címtára.* In: DEBRECENI KERESKEDŐ TÁRSULAT (Szerk.): Debrecen.

DEBRECENI KÉPES KALENDÁRIOM

- 1903 *Balogh Mihály örökösei téglagyára. Címtár*
- 1911 *Alföldi Téglá- és Cserépgyár Rt. Címtár*
- 1912 *Alföldi téglá- és agyagipar részvénytársaság. Címtár*
- 1913 *Debreceni Gőztéglagyár Rt. Címtár*
- 1914 *Alföldi Téglá- és Cserépgyár Rt. Címtár*
- 1922 *Debreceni Gőztéglagyár Rt. Címtár*
- 1924 *Debreceni Gőztéglagyár Rt. Címtár*

DEBRECENI ÚTMUTATÓ

- 1913 *Debreceni útmutató: rendőrségi zsebkönyv Szerkesztette:* In: OZORY ISTVÁN rendőrkapitány (Szerk.): Debrecen.

DEBRECENI TELEFONKÖNYV

- 1945 *Mezőgazdasági és Ipari Kft.*

DEBRECENI VÉGRENDELETEK GYŰJTEMÉNYE

- 1885 *Somogyi Gábor élete. 187.*

DEBRECENI VÉGRENDELETEK GYŰJTEMÉNYE

- 2018 *Debreceni végrendeletek gyűjteménye.* Hajdú-Bihar Megyei Levéltár forráskiadványai sorozat 44. kötete.

EGYETÉRTÉS

- 1922 *Klein Sámuel szállodás és felesége Winter Biri Borbála téglagyára.* 1922. április 21.

HONI IPAR

- 1914 *Tóth Reményik és társai címen nagyszabású építési vállalatot jegyezték be Debrecenben.* 1914. V. 15. 21.

JEKELFALUSSY JÓZSEF (Szerk.):

- 1892 *Magyarország iparosainak és kereskedőinek cím- és lakjegyzéke.* Kiadja a Pesti Könyvnyomda Részvény Társaság. Budapest. 1-2435.

KOVÁCS ILONA

- 2011 *Debrecen város telkeinek és házainak 1845. évi összeírása.* (Kézirat.)

KÖVENDY KATALIN

- 2013 *Cívisvárosi Ungváry és Bisothka felmenőim.* Valóság LVI. évfolyam 9. szám. In: IFJ. TÖKÉCZI LÁSZLÓ (Főszerk.): Budapest. 88-99.

KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER

- 2015 *Levéltári kalandozások I. Hajdú Vármegye téglagyártói 1905 és 1940 között.* Jeles téglák, jeles emlékeink IX. In: HERCZIG BÉLA (Szerk.): 58-69.

MAGYAR KŐ- ÉS MÁRVÁNYUJSÁG

- 1911 *Köntösgáti téglagyár Rt.* 1911. VIII. 1. 6.
1911 *Első debreceni mészhomokkő téglagyár.* 1911. IX. 15.

MAGYARORSZÁG CÍMTÁRA

- 1924 *Magyarország Kereskedelmi, Ipari és Mezőgazdasági Címtára*. Kiadja a Rudolf Mosse Magyarországi Képviselő R. T. Budapest.
- 1931 *Magyarország Kereskedelmi, Ipari és Mezőgazdasági Címtára*. Kiadja a Rudolf Mosse Magyarországi Képviselő R. T. Budapest.

SZÜCS ERNŐ

- 1977 *Téglakartell kialakulása és működése Debrecenben (1936-1944)* A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár évkönyve IV. In: GAZDAG ISTVÁN (Szerk.): Debrecen. 55-85.
- 1979 *Téglagyártás Debrecenben a kapitalizmus korában*. Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1978. In: DANKÓ IMRE (Szerk.): Debrecen. 199-233.

ZELIZY DÁNIEL (Szerk.):

- 1882 *Debrecen Szabad Királyi Város egyetemes leírása*. Debrecen. Nyomatott a város könyvnyomdájában. 1-920.

Képjegyzék

A BALOGH ÉS VÉRTESY CÉG ALAPÍTÁSÁNAK BEJEGYZÉSE

- 1904 Központi Értesítő 1904. I. 5. 174. sz. 357/1.

A BALOGH ÉS VÉRTESY CÉGRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

- 1905 Központi Értesítő 1905. VII. 21. 9441. sz. 357/2.

A BOSCHETTI TÉGLAGYÁR

- 1872 Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. DvK. 1.

A BOSCHETTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRATOK I.

1876 Központi Értesítő 1876. VII. 24.

A BOSCHETTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRATOK II.

1893 Központi Értesítő 1893. XI. 21. 15108. sz. 762/1.

A BOSCHETTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRATOK III.

1895 Központi Értesítő 1895. II. 8. 8689. sz. 3665/1.

A BOSCHETTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRATOK IV.

1905 Központi Értesítő 1905. II. 24. 2019. sz. 762/2.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1923 Központi Értesítő 1923. X. 16. Ct. 740/16. 740/8.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1924 Központi Értesítő 1924. IX. 10. Ct. 740/18.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1925 Központi Értesítő 1925. IX. 18. ct. 740/22. 740. 10.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IV.

1926 Központi Értesítő 1926. II. 11. Ct. 740/24/25. 740/11.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS V.

1926 Központi Értesítő 1926. V. 12. Ct. 740/26. 740/12.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VI.

1927 Magyar Compass

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VII.

1928 Magyar Compass

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VIII.

1928 Központi Értesítő 1928. I. 17. Ct. 740/28. 740/13.

A CALCIUM KŐ- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IX.

1928 Központi Értesítő 1928. IV. 12. Ct. 1254. 1254/1.

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT. ALAPÍTÓ BEJEGYZÉSE

1907 Központi Értesítő 1907. IV. 26. 7181. sz. 451/1.

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1918 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1918 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1921 Központi Értesítő 1921. VI. 11. Ct. 451/20/1921. 451/8.

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IV.

1925 Központi Értesítő 1925. I. 23. Ct. 451/34., 451/11.

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS V.

1927 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VI.

1928 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VII.

1928 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VIII.

1929 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IX.

1935 Központi Értesítő 1935. V. 17. Ct. 451/48. 451. 14.

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS X.

1937 Központi Értesítő 1937. IV. 20. Ct. 451/50. 451/15.

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS XI.

1943 Magyar Compass

A DEBRECENI GŐZTÉGLAGYÁR TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

A DEBRECENI MŰKŐGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK I.

1922 Központi Értesítő 1922. VII. 8. Ct. 859/8. 859/2.

A DEBRECENI MŰKŐGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK II.

1927 Magyar Compass

A DEBRECENI MŰKŐGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK III.

1928 Magyar Compass

A DEBRECENI MŰKŐGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK IV.

1929 Magyar Compass

A DEBRECENI MŰKŐGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK V.

1939 Magyar Compass

A DEBRECENI MŰKŐGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK VI.

1941 Magyar Compass

A DEBRECENI MŰKÖGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK VII.

1945 Központi Értesítő 1945. IV. 6. Ct. 859/63. 859/27.

A DEBRECENI MŰKÖGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK VIII.

1945 Központi Értesítő 1945. VI. 11. Ct. 859/64. 859/28.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS I.

1938 Központi Értesítő 1938. II. 1. Ct. 1429. 1429/1.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS II.

1939 Központi Értesítő 1939. X. 12. Ct. 1429/4-5. 1429/2.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS III.

1941 Központi Értesítő 1941. I. 20. Ct. 1429/7. 1429/3.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS IV.

1942 Központi Értesítő 1942. I. 26. Ct. 1429/9. 1429/4.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS V.

1943 Magyar Compass

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS VI.

1943 Központi Értesítő 1943. I. 21. Ct. 1429/11. 1429/5.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS VII.

1943 Központi Értesítő 1943. XII. 31. Ct. 1429/15. 1429/6.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS VIII.

1944 Központi Értesítő 1944. V. 12. Ct. 1429/17. 1429/7.

A DEBRECENI TÉGLAÉRTÉKESÍTŐ KFT-RE VONATKOZÓ ÍRÁS IX.

1947 Központi Értesítő 1947. IV. 23. Ct. 1429/18. 1429/8.

A DEBRECZENI ELSŐ TERRAKOTTA-, MAJOLIKA ÉS KÁLYHAGYÁR REKLÁMHÍRDETÉSE

1895 Debrecen Nagyváradi Értesítő 1895. X. 13.

A DEBRECZENI ELSŐ TERRAKOTTA-, MAJOLIKA ÉS KÁLYHAGYÁR ÜZEMTERÜLETE

1925 DMJV. PH. Főépítész Iroda Építészeti Archívum – Mikrofilmtár térképe

A GOLDSTEIN TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ADATOK I.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

A GOLDSTEIN TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ADATOK II.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

A HAJDÚSZOBOSZLÓI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁSOK I.

1942 Magyar Compass

A HAJDÚSZOBOSZLÓI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁSOK II.

1939 Központi Értesítő 1939. X. 12. Ct. 1423/8-9.

A HAJDÚSZOBOSZLÓI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁSOK III.

1940 Központi Értesítő 1940. IV. 6. Ct. 1423/13. 1423/4.

A HERSKOVITS FÉLE TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1932 Központi Értesítő 1932. II. 16. Ce 2261/5. 2261/1.,

A HERSKOVITS FÉLE TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1938 Központi Értesítő 1938. IX. 13. Ce. 2261/8. 2261/2.

A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1928 Magyar Compass

A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1929 Magyar Compass

A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1929 Központi Értesítő 1929. IX. 12. Ct. 848/32. 848/10.

A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IV.

1931 Központi Értesítő 1931. IV. 29. Ct. 848/37. 848/11.

A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS V.

1939 Magyar Compass

A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS VI.

1940 Magyar Compass

A HORVÁTH ÉS BICZÓ FÉLE CÉGRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1898 Központi Értesítő 1898. VIII. 13. 12809. sz. 259/1.

A HORVÁTH ÉS BICZÓ FÉLE CÉGRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1906 Központi Értesítő 1906. IV. 23. 5444. sz. 259/2.

A HORVÁTH ÉS TÓTH FÉLE CÉGRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1898 Központi Értesítő 1898. VI. 11. 9067. sz. 256/1.

A KARCAGI CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

A KARCAGI CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1915 Magyar Compass

A KLEIN CSALÁD JAVAIRA VONATKOZÓ ÁRVERÉSI HÍRDETMÉNY

1933 Budapesti Közlöny 1933. I. 26.

A KONDOROSI MÉSZHOMOKKŐ GŐZTÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1911 Központi Értesítő 1911. XII. 13. 20671. sz. 668/1.

A KONDOROSI MÉSZHOMOKKŐ GŐZTÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1931 Központi Értesítő 1931. V. 15. Ct. 668/2. 668/2.

A KÖNTÖSGÁTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁS I.

1911 Magyar Kő- és Márványújság 1911. VIII. 1.: 6.

A KÖNTÖSGÁTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁS II.

1915 Magyar Compass

A KÖNTÖSGÁTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁS III.

1917 Központi Értesítő 1917. III. 27. Ct. 646/15., 646/11.

A KÖNTÖSGÁTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁS IV.

1918 Központi Értesítő 1918. IV. 18. Ct. 646/18., 646/12.

A KÖNTÖSGÁTI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ ÍRÁS V.

1918 Magyar Compass

A MEZŐGAZDASÁGI ÉS IPARI KFT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1936 Központi Értesítő 1936. IV. 27. Ct. 1399/2. 1399/1.

A MEZŐGAZDASÁGI ÉS IPARI KFT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1937 Magyar Compass

A MEZŐGAZDASÁGI ÉS IPARI KFT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1947 Központi Értesítő 1947. VI. 16. Ct. 1399/23. 1399/3.

A PÁSZTOR ÉS BALOGH CÉG ALAPÍTÁSÁNAK BEJEGYZÉSE

1903 Központi Értesítő 1903. VI. 24. 10439. sz. 348/1.

A PÁSZTOR ÉS BALOGH CÉG MEGSZŰNÉSE

1904 Központi Értesítő 1904. I. 5. 174. sz. 348/2.

A ROSENBAUM TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK I.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

A ROSENBAUM TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK II.

1918 Központi Értesítő 1918. V. 26. Ct. 846. 846/1.

A ROSENBAUM TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK II.

1923 Központi Értesítő 1923. VIII. 17. Ct. 846/4. 846/2.

A SZIKGÁTI CSERÉPVETŐ

1872 Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. DvK. 1.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN ÉPÍTÉSZEK, ÉPÍTŐMESTEREK CÉGRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1922 Központi Értesítő 1922. XI. 24. Ct. 1034. 1034/1.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN FÉLE TÉGLAGYÁR LIGATÚRÁS PECSÉTTTEL ELLÁTOTT TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN FÉLE TÉGLAGYÁR ÚJABB PECSÉTTTEL ELLÁTOTT TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS I.

1925 Központi Értesítő 1925. V. 26. Ct. 1182. 1182/1.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS II.

1925 Központi Értesítő 1925. VIII. 5. Ct. 1182/3. 1182/2.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS III.

1925 Központi Értesítő 1925. IX. 1. Ct. 1182/5. 1182/3.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS IV.

1925 Központi Értesítő 1925. IX. 1. Ct. 1182/5. 1182/3.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS V.

1926 Központi Értesítő 1926. VIII. 25. Ct. 1182/7. 1182/4.

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS VI.

1927 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS VII.

1928 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS VIII.

1928 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS IX.

1929 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS X.

1930 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XI.

1930 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XII.

1933 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XIII.

1934 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XIV.

1937 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XV.

1937 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XVI.

1937 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XVII.

1937 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN RT-RE VONATKOZÓ TOVÁBBI BEJEGYZÉS XVIII.

1939 Magyar Compass

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN TÉGLAGYÁR TERMÉKHÍRDETÉSE I.

1923 SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

A TÓTH ÉS SEBESTYÉN TÉGLAGYÁR TERMÉKHÍRDETÉSE II.

1924 SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT I.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT II.

1916 Központi Értesítő 1916 XII. 11. Ct. 769. 769/3.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT III.

1917 Központi Értesítő 1917. V. 15. Ct. 769/2. 769/4.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT IV.

1917 Központi Értesítő 1917. VI. 30. Ct. 769/4. 769/5.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT V.

1918 Központi Értesítő 1918. VIII. 5. Ct. 769/5. 769/6.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT VI.

1921 Központi Értesítő 1923. II. 8. Ct. 769/12. 769/8.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT VII.

1923 Központi Értesítő 1923. III. 16. Ct. 796/13. 769/9.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT VIII.

1923 Központi Értesítő 1923. VI. 23. Ct. 859/10. 859/3.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT IX.

1923 Központi Értesítő 1923. VIII. 21. Ct. 769/14. 769/10.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT X.

1931 Központi Értesítő 1931. V. 7. Ct. 769/16. 769/11.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS SEBESTYÉN CSERÉP- ÉS TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ IRAT XI.

1928 Magyar Compass

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS TÁRSAI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1914 Honi Ipar 1914. V 15.: 21.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS TÁRSAI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1914 Központi Értesítő 1914. IV. 27. 10748. sz. 769/1.

A TÓTH, REMÉNYIK ÉS TÁRSAI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1914 Központi Értesítő 1914. VII. 9. 17986. sz. 769/2.

A VÁROSI TÉGLAGYÁRRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti
Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX.
701/e.

A VOLT DEBRECENI TÉGLAGYÁRAK ELHELYEZKEDÉSE

2020 DMJV. PH. Főépítési Iroda Építészeti Archívum – Mikrofilmtár. A
szerző saját szerkesztése

A VULKÁN TÉGLAGYÁR RT. ALAPÍTÓ BEJEGYZÉSE

1918 Központi Értesítő 1918. VIII. 17. Ct. 853., 853/1.

A VULKÁN TÉGLAGYÁR RT. HÍRDETÉSE

(é. n.) SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

A VULKÁN TÉGLAGYÁR RT. IRATANYAGA I.

1918 Magyar Compass

A VULKÁN TÉGLAGYÁR RT. IRATANYAGA II.

1923 Magyar Compass

A VULKÁN TÉGLAGYÁR TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

AZ ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR TÉGLAGYÁRÁNAK HÍRDETÉSE

(é. n.) SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

AZ ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR TÉGLAGYÁRÁNAK TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

AZ ALFÖLDI TAKARÉKPÉNZTÁR TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1935 Központi Értesítő 1935. IV. 8. Ct. 4/108., 4/52.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1911 Központi Értesítő 1911. IX. 30. 16030. sz. 658/1.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1912 Központi Értesítő 1912. IX. 10. 19851. sz. 658/2.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS AGYAGIPAR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IV.

1918 Magyar Compass

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK I.

1924 Központi Értesítő 1924. I. 28. Ct. 1063/8. 1063/1.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK II.

1924 Központi Értesítő 1924. VIII. 5. Ct. 1063/9. 1063/2.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK III.

1925 Központi Értesítő 1925. I. 29. Ct. 1063/11. 1063/3.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK IV.

1926 Központi Értesítő 1926. III. 18. Ce. 2080/12. 1063/4.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK V.

1926 Központi Értesítő 1926. III. 18. ad. Ce. 2080/12. 2080/1.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK VI.

1931 Központi Értesítő 1931. XI. 6. Ce. 2080/13. 2080/2.

AZ ALFÖLDI TÉGLA- ÉS CSERÉPGYÁR RT-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉSEK VII.

1932 Központi Értesítő 1932. II. 16. Ce. 2261/5. 2261/1.

AZ ALTEK ALFÖLDI TÉGLAIPARI KFT HIRDETÉSE

1994 Népszava 1994. IX. 28.: 11.

AZ ELSŐ DEBRECZENI SZEMÉTFUVAROZÁSI VÁLLALAT BEJEGYZÉSE

1905 Központi Értesítő 1905. VII. 21. 9441. sz. 357/2.

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE I.

1911 Központi Értesítő 1911. VI. 22. 10585. sz. 640/1.

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE II.

1911 Magyar Kő- és Márványújság 1911. szeptember 15.

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE III.

1913 Központi Értesítő 1913. V. 27. 14689. sz. 640/3.

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE IV.

1914 A Bánya 1914. IX. 13.

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE V.

1918 Magyar Compass

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE VI.

1922 Magyar Compass

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE VII.

1926 Központi Értesítő 1926. VII. 24. Ct. 640/21. 640/13.

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. BEJEGYZÉSE VIII.

1928 Debrecen címtára

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. HÍRDETÉSE

1912 Debreceni Képes Kalendárium Címtár

AZ ELSŐ DEBRECENI MÉSZHOMOKKŐ TÉGLAGYÁR RT. TERMÉKE

2009 <https://forum.index.hu/Article/showArticle?go=93134275&t=9096635>

Az oldal utolsó megtekintése: 2020. XI. 26.

AZ ÚTBURKOLÓ ÉS ÉPÍTŐANYAG GYÁRAK RT.-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1928 Központi Értesítő 1928. XI. 23. Cg 24285/24. 22893/3.

AZ ÚTBURKOLÓ ÉS ÉPÍTŐANYAG GYÁRAK RT.-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1928 Magyar Compass

AZ ÚTBURKOLÓ ÉS ÉPÍTŐANYAG GYÁRAK RT.-RE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1928 Magyar Compass

BALOGH MIHÁLY TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1902 Debreceni Képes Kalendárium Címtár

BALOGH MIHÁLY ÖRÖKÖSEI TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1903 Debreceni Képes Kalendárium Címtár

BISOTHKA ISTVÁN ÉPÍTÉS HÍRDETÉSE

1924 SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

B. R. JELZETTEL ELLÁTOTT TÉGLA

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

DEBRECEN KATONAI TÉRKÉPÉNEK RÉSZLETE A TÉGLAGYÁRAKKAL

1941 <https://mapire.eu/hu/map/hungary1941/?bbox=2397436.8684307607%2C6026642.294025052%2C2415619.326534097%2C6032375.07114644&map-list=1&layers=29> A letöltés ideje: 2020. X. 5. Megjegyzés: A szerző saját szerkesztése

DEBRECENI TÉGLAGYÁRAKRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1918 Központi Értesítő 1918. VIII. 17. Ct.853., 853/1.

DR. BERGER ANDOR NEVE A DEBRECEN CÍMTÁRÁBAN

1940 Debrecen Címtára 1940: 411.

D. V. JELZETTEL ELLÁTOTT TÉGLA, FELTEHETŐEN A XIX. SZÁZAD VÉGÉRŐL, XX. SZÁZAD ELEJÉRŐL

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

D. V. LIGATÚRÁVAL ELLÁTOTT TÉGLA, FELTEHETŐEN A XIX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBŐL

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

HORVÁTH JÁNOS CÉGÉRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1889 Központi Értesítő 1889. VIII. 27. 669/1.

HORVÁTH JÁNOS CÉGÉRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1913 Debreceni útmutató 581.

H. T. JELZETTEL ELLÁTOTT TERMÉK, AMIT FELTEHETŐEN A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁR KÉSZÍTHETETT

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

H. T. LIGATÚRÁVAL ELLÁTOTT KORAI TERMÉK A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁRBÓL

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

H. T. LIGATÚRÁVAL ELLÁTOTT TERMÉK A HORTOBÁGY TÉGLAGYÁRBÓL

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

KLEIN SÁMUEL HÍRDETÉSE

1922 Egyetértés 1922. IV. 21.

KLEIN SÁMUELRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

MOLNÁR ALBERT TÉGLAGYÁROSRA UTALÓ BEJEGYZÉS

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

SESZTINA JENŐ TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1918 Központi Értesítő 1918. VII. 18. Ce. 1690/6., 1690/1.

SESZTINA JENŐ TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1931 Központi Értesítő 1931. IV. 28. Ce. 1690/9., 1690/2.

SESZTINA JENŐ TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

S. T. T. S. LIGATÚRÁVAL ELLÁTOTT TÉGLA

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

SZABÓ JÓZSEF MONOGRAMMJÁVAL ELLÁTOTT TÉGLA

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

SZABÓ JÓZSEFNÉRE VONATKOZÓ BEJEGYZÉS

1930 Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e.

SZAMUELY JÁNOS TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1911 Központi Értesítő 1911. IV. 14. 6296. sz. 620/1.

SZAMUELY JÁNOS TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1911 Központi Értesítő 1911. IX. 11. 14848. sz. 620/2.

SZAMUELY JÁNOS TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1931 Központi Értesítő 1931. XI. 19. Ct 620/5. 620/4.

SZAMUELY JÁNOS TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IV.

(é. n.) SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

SZENTKIRÁLYI TIVADAR TÉGLAGYÁRÁRA UTALÓ ÍRÁS

(é. n.) SZOBOSZLAI SZABOLCS magángyűjteményéből

SZIKSZAY LAJOS CÉGBEJEGYZÉSE

1873 Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítője 1873. IX. 3768.

SZIKSZAY LAJOS TÉGLAGYÁRÁNAK FELTEHETŐEN EGY KÉSŐBBI TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

SZIKSZAY LAJOS TÉGLAGYÁRÁNAK HELYSZÍNRAJZA

(é. n.) Iparosok és kereskedők nyilvántartása 1876-1940. Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL. HBML. IX. 701/e. XXII. kötet

SZIKSZAY LAJOS TÉGLAGYÁRÁNAK TERMÉKE

(é. n.) CSÁTHI KÜRTHY ZOLTÁN PÉTER felvétele

SZIKSZAY LAJOS TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1876 Központi Értesítő 1876. VI. 19.

SZIKSZAY LAJOS TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1930 Központi Értesítő 1930. III. 6. Ce. 78/4. 78/2.

T. I. LIGATÚRÁVAL ELLÁTOTT, TÓTH ISTVÁN ÁLTAL ELŐÁLLÍTOTT TÉGLA

(é. n.) HERCZEG BÉLA felvétele

TÓTH BÉLA SAJÁT NEVÉVEL ELLÁTOTT TERMÉKE

(é. n.) SZOBOSZLAI SZABOLCS felvétele

TÓTH BÉLA, SESZTINA LAJOS ÉS SIMONFFY SÁMUEL TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ JELENTÉS

1890 A Debreczeni Kereskedelmi és Iparkamara jelentése

TÓTH ISTVÁN ÉS TÁRSAINAK TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS I.

1894 Központi Értesítő 1894. VI. 30. 9741. sz. 198/1.

TÓTH ISTVÁN ÉS TÁRSAINAK TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS II.

1896 Központi Értesítő 1896. X. 28. 16487. sz. 198/2.

TÓTH ISTVÁN ÉS TÁRSAINAK TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS III.

1915 Központi Értesítő 1915. II. 15. 789. sz. 789/1.

TÓTH ISTVÁN ÉS TÁRSAINAK TÉGLAGYÁRÁRA VONATKOZÓ BEJEGYZÉS IV.

1917 Központi Értesítő 1917. XI. 27. Ct. 789/2. 789/3.

ZICHERMANN IGNÁC TÉGLAGYÁRA

1872 Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú Bihar Megyei Levéltára. Jelzet: MNL.
HBML. DvK. 1.